

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY

rok 2022

Souhrnná data o České republice

Praha, 22. 3. 2023

Kód publikace: 320193-22

Č. j.: CSU-003509/2023-01

Pořadové číslo v roce: 4

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Zábojníková, e-mail: karolina.zabojnikova@czso.cz

Zajímají vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Shrnutí	4
2. Souhrnná výkonnost	6
3. Výkonnost odvětví	11
4. Vnější vztahy	21
5. Ceny	25
6. Trh práce	33
7. Měnové podmínky	39
8. Státní rozpočet.....	41

Hlavní zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí ze 14. března 2023.

1. Shrnutí

- Hrubý domácí produkt (HDP) se v roce 2022 zvýšil o 2,4 %¹. K tomu přispěly zejména kapitálové výdaje a zahraniční poptávka. Naopak domácí spotřeba loni klesala. Během roku 2022 růst oslaboval a ve 4. čtvrtletí se HDP meziročně zvýšil o 0,2 %. Ve druhé polovině roku meziroční ekonomický růst podporovala zejména zahraniční poptávka. Naopak se zmínil pozitivní vliv kapitálových výdajů a prohluboval se pokles domácí spotřeby. Oproti 3. čtvrtletí HDP klesl o 0,4 % a šlo o druhý mezičtvrtletní pokles v řadě. Zahraniční poptávka v pozitivním směru působila také na mezičtvrtletní dynamiku HDP, ale spotřeba i kapitálové výdaje klesaly. V EU se hrubý domácí produkt ve 4. čtvrtletí celkově meziročně zvýšil o 1,7 % a mezičtvrtletně klesl o 0,1 %. Česko tak v závěru roku patřilo k zemím s podprůměrnou dynamikou HDP.
- Hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2022 vzrostla o 2,5 %. K růstu přispívaly hlavně služby, zatímco v průmyslu přetrvávaly různé problémy – přerušení dodávek součástí nebo růst cen energií a surovin. Nejvíce se pod vlivem slabé srovnávací základny HPH zvýšila v ostatních činnostech. Dařilo se také informačním a komunikačním činnostem a profesním, vědeckým, technickým a administrativním činnostem. Pod vlivem příznivých výsledků ve výrobě motorových vozidel a přidružených oborech solidně rostla HPH ve zpracovatelském průmyslu, průmysl jako celek ale rostl mírněji. Pokles HPH se loni odehrál jen v zemědělství, lesnictví a rybnářství. Ve 4. čtvrtletí HPH meziročně vzrostla o 1,0 % a mezičtvrtletně se zvýšila o 0,3 %. V závěru roku meziročně nejvíce rostla HPH ve zpracovatelském průmyslu. Naopak klesla ve významném uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství.
- Vývoz zboží a služeb i dovoz se loni reálně meziročně zvýšily shodně o 5,7 %². Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách poprvé od roku 2003 spadla do deficitu 8,3 mld. korun. Ve 4. čtvrtletí se export zboží a služeb reálně meziročně zvýšil o 9,7 %. Dovoz se meziročně zvýšil o 7,6 %. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami se ve 4. čtvrtletí meziročně zhoršila o 4,9 mld. korun, zůstala ale přebytková (11,1 mld.). Na zhoršení bilance obchodu se zbožím loni nejvíce působil obchod s ropou a zemním plynem i dalším dováženým zbožím a surovinami, u kterých došlo k výraznému růstu cen. Cenové vlivy stály i za zlepšením bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem a pozitivně přispělo také oživení vývozu motorových vozidel.
- Celková cenová hladina se loni (podle deflátoru HDP) zvýšila o 8,4 %. V průběhu roku meziroční růst cenové hladiny posiloval až na 10,7 % ve 4. čtvrtletí. Mezičtvrtletně se cenová hladina snížila o 0,5 %. Spotřebitelské ceny se loni zvýšily o 15,1 %. Ve 4. čtvrtletí se jejich meziroční růst zmínil na 15,7 %. Růst cen byl loni plošný a v 7 ze 12 oddílů spotřebního koše byl dvouciferný. Největší vliv na růst cen měla loni trojice váhově nejvýznamnějších oddílů spotřebního koše, tedy bydlení a energie, potraviny a nealkoholické nápoje a doprava. U potravin růst ve druhé polovině roku zrychlil, v případě bydlení a energií a dopravy naopak dynamika zvolňovala.
- Měnověpolitické úrokové sazby se loni v 1. pololetí zvyšovaly a od června do konce roku setrvaly na stálé úrovni. Během roku rostly klientské sazby na termínovaných vkladech a zdražilo úvěrové financování pro domácnosti i podniky. Zřetelný byl přeliv prostředků z běžných účtů na termínované vklady.
- Celková zaměstnanost³ loni vzrostla o 1,7 %. Ve 4. čtvrtletí se meziročně zvýšila o 1,3 %, mezičtvrtletně ale klesla podruhé v řadě, a to o 0,4 %. Obecná míra nezaměstnanosti od počátku roku stagnovala a v prosinci dosahovala u mužů 1,8 % a u žen 2,5 %. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda loni dosáhla 40 353 korun. Nominálně se zvýšila o 6,5 %, vzhledem k silnému růstu spotřebitelských cen se ale reálně propadla o 7,5 %. Ve 4. čtvrtletí se průměrná mzda meziročně zvýšila o 7,9 % na 43 412 korun. Mezičtvrtletně byla vyšší o 2,1 %.
- Hospodaření státního rozpočtu (SR) loni skončilo v deficitu 360,4 mld. korun. K meziročnímu snížení celkového schodku přispělo hlavně příznivější hospodaření SR v 1. čtvrtletí. Dopady války na Ukrajině, tedy akcelerace růstu cen energií i paliv a náklady spojené s uprchlickou vlnou se zpočátku negativně projevíly spíše na výdajové straně rozpočtu. V závěru roku byl ale stále více patrný i jejich negativní dopad na rozpočtové příjmy, a to především v oblasti nepřímých daní.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

³ Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů a očištěny o sezónní vlivy.

Vybrané hlavní ukazatele vývoje ekonomiky*

Ukazatel	Vyjádření	2021		2022			celý rok	
		4q	1q	2q	3q	4q	2021	2022
Výkon ekonomiky								
Hrubý domácí produkt v ČR ¹	y/y, v %	3,5	4,7	3,5	1,5	0,2	3,5	2,4
	q/q, v %	0,8	0,6	0,3	-0,3	-0,4	x	x
Hrubý domácí produkt v EU ¹	y/y, v %	5,1	5,7	4,4	2,6	1,7	5,4	3,5
Celkové výdaje na konečnou spotřebu ¹	y/y, v %	5,4	5,9	0,5	-4,1	-5,4	3,2	-0,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu ¹	y/y, v %	4,1	7,0	6,0	7,2	4,6	0,8	6,2
Vývoz zboží a služeb ^{1,3}	y/y, v %	-3,9	0,4	1,7	11,1	9,7	6,8	5,7
Dovoz zboží a služeb ^{1,3}	y/y, v %	6,0	5,3	2,2	7,6	7,6	13,2	5,7
Saldo zahr. obchodu se zbožím i služ. ^{2,3}	v mld. Kč	16,0	1,2	-23,0	2,4	11,1	179,3	-8,3
Saldo celkové důvěry v ekonomiku ⁶	v p. b.	3,3	4,4	6,3	-2,6	-3,3	3,3	-3,3
Výkon hlavních odvětví								
Index průmyslové produkce ⁴	y/y, v %	-1,9	0,3	0,8	6,1	3,2	6,6	2,5
Index stavební produkce ⁴	y/y, v %	5,0	11,3	4,0	-0,8	-0,1	2,4	2,6
Index tržeb ve službách ⁴	y/y, v %	12,7	14,1	12,3	7,2	1,6	7,5	8,5
Index maloobchodních tržeb ⁴	y/y, v %	6,2	6,5	-3,0	-7,5	-9,2	4,4	-3,8
Ceny								
Index spotřebitelských cen	y/y, v %	6,1	11,2	15,8	17,6	15,7	3,8	15,1
Harmoniz. index spotřebitel. cen v ČR	y/y, v %	5,0	10,2	15,0	17,4	16,5	3,3	14,8
Harmoniz. index spotřebitel. cen v EU	y/y, v %	4,9	6,5	8,8	10,3	11,0	2,9	9,2
Index cen zemědělských výrobců	y/y, v %	15,7	23,9	39,0	37,0	28,0	6,3	31,8
Index cen průmyslových výrobců	y/y, v %	12,8	21,8	27,7	25,9	21,8	7,2	24,3
Index cen výrobců v tržních službách	y/y, v %	1,8	4,2	5,8	6,5	6,7	1,3	5,8
Směnné relace v zahr. zbož. obchodu	v %	97,9	96,4	95,9	94,3	98,2	99,7	96,2
Trh práce								
Počet zaměstnaných v ČR celkem ³	y/y, v %	1,7	1,5	2,3	1,8	1,3	0,4	1,7
Obecná míra nezaměstnanosti v ČR ⁵	v %	2,3	2,4	2,4	2,3	2,4	2,8	2,4
Obecná míra nezaměstnanosti v EU ⁵	v %	6,5	6,2	6,1	6,1	6,1	7,0	6,1
Prům. mzda zaměstnance (nominálně)	y/y, v %	2,9	7,3	4,4	6,2	7,9	4,8	6,5
Prům. mzda zaměstnance (reálně)	y/y, v %	-3,0	-3,5	-9,8	-9,7	-6,7	1,0	-7,5
Měnové podmínky								
Dvoutýdenní repo sazba ⁶	v %	0,75	3,75	4,50	7,00	7,00	0,25	3,75
Směnný kurz CZK / EUR		25,4	24,7	24,6	24,6	24,4	25,6	24,6
Směnný kurz CZK / USD		22,2	22,0	23,2	24,4	23,9	21,7	23,4
Státní rozpočet⁷								
Saldo stát. rozpočtu v ČR (nominálně)	v mld. Kč	-93	-59	-124	-88	-90	-420	-360
Státní dluh (nominálně) ⁶	v mld. Kč	2466	2594	2708	2890	2895	2466	2895

Zdroj dat: ČSÚ, ČNB, MF, Eurostat

* Není-li uvedeno jinak, ukazatele se vztahují k ČR.

¹ sezónně a kalendářně očištěné údaje ve stálých cenách² sezónně a kalendářně očištěné údaje v běžných cenách³ v pojetí národních účtů, ve fyzických osobách⁴ očištěno o kalendářní vlivy⁵ sezónně očištěno, věková skupina 15–74 let⁶ stav na konci období⁷ dle pokladního plnění

2. Souhrnná výkonnost

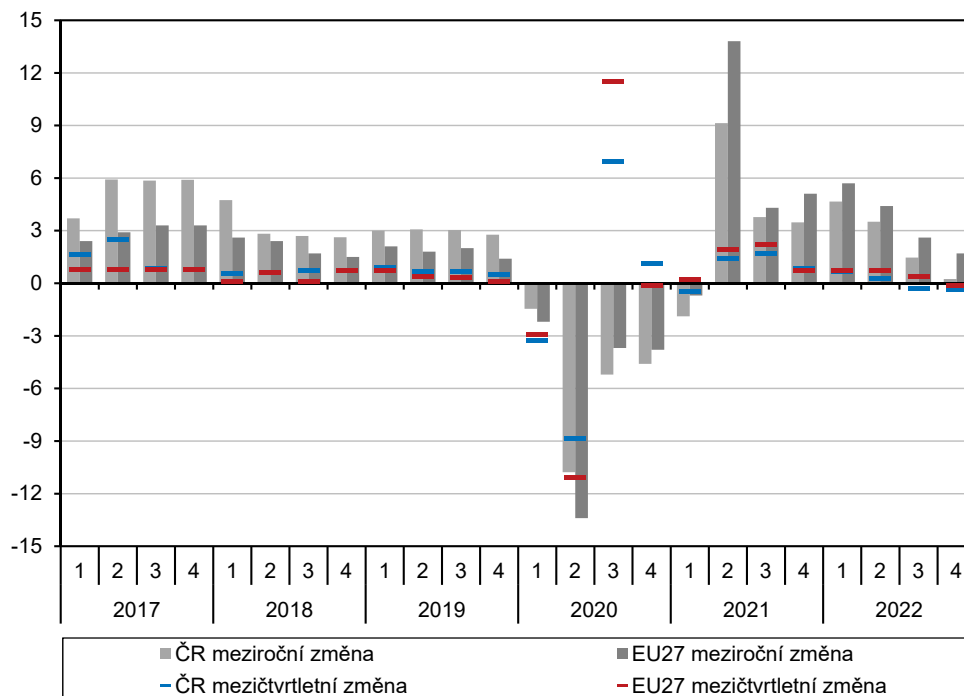
Česká ekonomika si ve 4. čtvrtletí těsně udržela meziroční růst, mezičtvrtletně ale klesla podruhé v řadě.

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2022 vzrostl o 2,4 %⁴, což znamenalo zpomalení dynamiky oproti roku 2021. Růst HDP loni nejvíc podpořila tvorba hrubého kapitálu a zahraniční poptávka. Naopak domácí spotřeba brzdila ekonomický růst. Zejména domácnosti totiž v prostředí prudkého cenového růstu redukovaly výdaje. Reálná úroveň HDP (vyjádřená v cenách roku 2015) loni mírně překonala předpandemický rok 2019. V průběhu roku 2022 meziroční dynamika HDP postupně zpomalovala (přírůstky 4,7 %, 3,5 % a 1,5 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí) a ve 4. kvartálu ekonomika meziročně stagnovala (0,2 %). Oproti 3. čtvrtletí se HDP snížil o 0,4 %, což byl druhý pokles v řadě. Meziroční růst HDP v závěru roku stál na pozitivním vývoji zahraniční poptávky. Oslabil ale příspěvek kapitálových výdajů a domácí spotřeba silně brzdila meziroční navýšení HDP. Zahraniční poptávka v pozitivním směru působila také na mezičtvrtletní dynamiku HDP, ale spotřeba i kapitálové výdaje klesaly.

Ke zpomalování ekonomického růstu loni došlo i v EU.

Meziroční růst HDP v Evropské unii v průběhu celého roku 2022 zpomaloval a ve 4. čtvrtletí dosáhl 1,7 %⁵. Také mezičtvrtletní dynamika se během roku postupně utlumovala a oproti 3. čtvrtletí HDP v unii klesl o 0,1 %. V závěru roku bylo v zemích EU patrné ochlazení spotřeby i kapitálových výdajů. Nejsilněji meziročně rostl HDP ve 4. čtvrtletí v Irsku (13,1 %), Řecku (5,2 %) a v Rumunsku (4,9 %). Pokles ve srovnání se stejným obdobím roku 2021 naopak zaznamenaly ekonomiky Estonska (-4,4 %), Litvy (-0,4 %) a Švédska (-0,1 %). Blízko meziroční stagnace se kromě Česka (0,2 %) pohyboval HDP i ve Finsku (0,1 %). Největší nárůst oproti 3. čtvrtletí měl HDP v Řecku (1,4 %), na Maltě (1,2 %) a na Kypru (1,1 %). Nejvíce se mezičtvrtletně propadl HDP v Polsku (-2,4 %) a nižší byl také v Estonsku (-1,6 %), ve Finsku (-0,6 %), Švédsku (-0,5 %), Litvě (-0,5 %), Maďarsku (-0,4 %), Německu (-0,4 %), Česku (-0,4 %) a v Itálii (-0,1 %).

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

⁴ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 3. 3. 2023.

⁵ Data za Lucembursko nebyla dostupná.

Mzdy a platy se loni reálně propadly.

V roce 2022 celkový objem mezd a platů vzrostl o 8,8 % při růstu celkové zaměstnanosti o 1,7 %⁶. Nominální přírůstek mezd a platů tak zrychlil v porovnání s rokem 2021 a byl také vyšší než v předpandemickém roce 2019. Vzhledem k prudkému cenovému růstu ale výdělky domácností reálně klesaly. Reálně loni poklesly mzdy a platy o 6,4 %⁷. Největší nárůst objemu mezd a platů loni zaznamenaly činnosti v oblasti nemovitostí (19,5 % při růstu zaměstnanosti o 4,3 %), které navázaly na prudký přírůstek z roku 2021. Dále bylo vidět posílení růstu u odvětví silně zasažených pandemickým propadem. To byl případ obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství (růst mezd a platů o 16,1 % při současném navýšení zaměstnanosti o 2,1 %) a ostatních činností⁸ (mzdy a platy 14,9 %, zaměstnanost 0,7 %). Posílení dynamiky mezd a platů doprovázené výrazným navýšením zaměstnanosti se dotklo informačních a komunikačních činností (13,3 % při růstu zaměstnanosti o 3,9 %) a stavebnictví (10,5 %, zaměstnanost se zvýšila o 3,4 %). Nadprůměrně se zvýšil objem vyplacených mezd a platů v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (9,6 %, zaměstnanost byla vyšší o 1,1 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (9,6 %, zaměstnanost rostla o 0,5 %). Pod průměrem byl loni růst mezd a platů ve zpracovatelském průmyslu (8,7 %, růst zaměstnanosti o 0,7 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (7,8 %, zaměstnanost 0,4 %) a odvětvích s převahou vládního sektoru (1,0 %, zaměstnanost rostla o 2,3 %)⁹.

Ke konci roku byl patrný tlak na růst nominálních mezd a platů.

Ve 4. čtvrtletí meziroční růst objemu vyplacených mezd a platů mírně zrychlil na 8,0 %. Mezičtvrtletně se mzdy a platy zvýšily o 2,2 %. Meziroční růst zaměstnanosti přitom zpomalil na 1,3 % a mezičtvrtletně zaměstnanost klesla o 0,4 %. Ve vysokoinflačním prostředí tedy pokračoval tlak na růst mezd navzdory celkovému ekonomickému zpomalení. Reálně ale mzdy a platy meziročně klesly o 8,5 %. Nejvíce ve 4. čtvrtletí meziročně rostly mzdy a platy v činnostech v oblasti nemovitostí (18,7 % při růstu zaměstnanosti o 2,1 %). Pokračoval výrazný růst u informačních a komunikačních činností (13,9 % při růstu zaměstnanosti o 5,5 %). Nadprůměrně bylo meziroční navýšení v případě peněžnictví a pojišťovnictví (10,8 %, zaměstnanost rostla o 0,7 %), obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství (10,3 % při současném navýšení zaměstnanosti o 0,8 %), stavebnictví (9,8 %, zaměstnanost byla vyšší o 3,2 %), zpracovatelského průmyslu (9,6 %, zaměstnanost o 0,4 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (9,6 %, zaměstnanost byla vyšší o 1,6 %) a v zemědělství, lesnictví a rybářství (8,5 %, zaměstnanost se meziročně snížila o 2,0 %). Za průměrným navýšením naopak zaostávaly mzdy a platy v odvětvích s převahou vládního sektoru (1,4 % při růstu zaměstnanosti o 2,7 %) a ostatních činnostech (5,8 %, zaměstnanost klesla o 1,8 %).

Mzdy a platy se mezičtvrtletně zvýšily ve všech odvětvích.

Posílení mezičtvrtletní dynamiky mezd a platů se ve 4. čtvrtletí týkalo většiny odvětví. Nejvíce mezičtvrtletně rostly výdělky v peněžnictví a pojišťovnictví (6,2 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (5,0 %), činnostech v oblasti nemovitostí (4,8 %), ostatních činnostech (4,2 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (4,0 %) a informačních a komunikačních činnostech (3,0 %). Mírnější byl přírůstek v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (2,5 %), stavebnictví (2,1 %) a ve zpracovatelském průmyslu (1,9 %). Mzdy a platy stagnovaly v odvětvích s převahou vládního sektoru (0,1 %).

Propadla se spotřeba domácností.

Domácí spotřeba v roce 2022 klesla o 0,4 %. Reálná úroveň spotřeby (v cenách roku 2019) tak po pandemickém propadu v roce 2020 stále nepřekonala rok 2019. Důvodem loňského poklesu byla jednoznačně redukce výdajů domácností (-0,9 %), které čelily

⁶ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

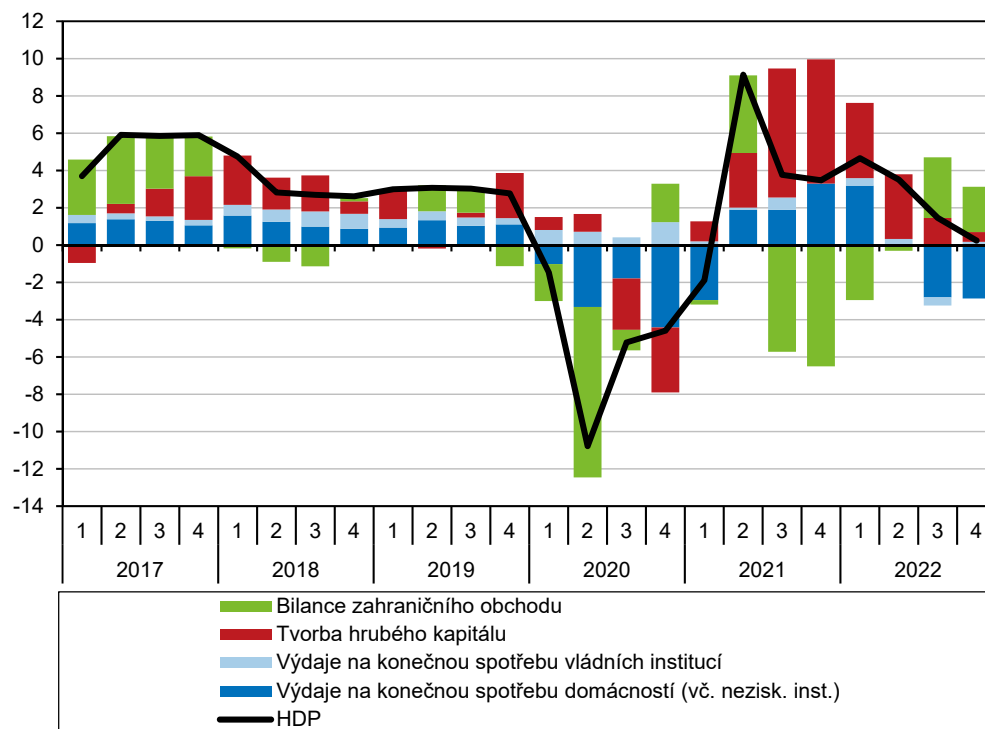
⁷ Do reálného vyjádření převedeno s pomocí deflátoru spotřeby domácností.

⁸ Tato sekce zahrnuje činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů, opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost a řadu jiných osobních služeb (kosmetické, kadeřnické, apod.).

⁹ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

neběvalému propadu reálných výtěžků. Reálná úroveň spotřeby domácností loni dokonce zaostávala i za rokem 2018. Spotřeba vládního sektoru byla naopak vyšší o 0,7 %. Výdaje na konečnou spotřebu působily ve směru poklesu HDP 0,5 p. b.¹⁰. V samotném 4. čtvrtletí 2022 spotřeba podruhé v řadě meziročně klesla, a to o 3,4 %. Z toho se spotřeba domácností propadla o 5,5 %, zatímco u vládních institucí došlo k mírnému navýšení o 0,9 %. Mezičtvrtletně se spotřeba snížila o 0,6 %, popáté v řadě. U domácností se pokles oproti 3. kvartálu prohloubil na 2,8 %, naopak vládní instituce vykázaly výrazné navýšení o 3,9 %.

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
* po vyloučení dovozu pro konečné užití

Spotřeba služeb si udržela meziroční růst.

Z hlediska trvanlivosti¹¹ loni nejvíce klesla poptávka po předmětech dlouhodobé spotřeby (-10,4 %). To odpovídá obvyklému chování spotřebitelů, kteří v období nejistoty právě v této oblasti omezují výdaje. Druhý největší pokles ale měla spotřeba netrvanlivého zboží (-5,6 %), což je velmi netypické a poukazuje to na omezování výdajů v oblasti nezbytných statků, jako jsou například potraviny. Spotřeba statků střednědobé trvanlivosti byla nižší o 1,6 %. Naopak u služeb loni posílil přírůstek spotřeby na 7,1 %. Ve 4. čtvrtletí se výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby meziročně snížily o 16,4 %, střednědobé o 13,2 % a krátkodobé o 7,9 %. Spotřeba služeb si meziroční růst držela po celý rok a ve 4. kvartálu se zvýšila o 2,7 %. Oproti 3. čtvrtletí klesala pouze spotřeba netrvanlivých statků (-3,6 %), přičemž se propad prohluboval. Nejvíce mezičtvrtletně rostla spotřeba služeb (2,3 %) a dále předmětů dlouhodobé spotřeby (1,7 %). U střednědobé spotřeby došlo ke stagnaci (0,3 %) po sérii čtyř hlubokých propadů.

Investice loni rostly.

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu loni reálně vzrostly o 8,4 %. Z toho výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (investice) byly vyšší o 6,2 %. Dále narůstaly i zásoby¹² –

¹⁰ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

¹¹ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí.

¹² Změna zásob (v běžných cenách a sezónně očištěná) dosáhla loni 392,4 mld. korun a v samotném 4. čtvrtletí 104,9 mld. Ve stálých cenách ukazatel loni díky vývoji v 1. pololetí celkově rostl. Ve 4. čtvrtletí 2022 byla změna zásob reálně meziročně mírně nižší.

zatímco v roce 2021 šlo hlavně o nedokončené výrobky v průmyslu, loni mělo vliv také zásobení se zemním plynem. K loňskému přírůstku HDP tvorba hrubého kapitálu přispěla 2,3 p. b., z toho fixní kapitál 1,4 p. b. Meziroční růst výdajů na tvorbu hrubého kapitálu během roku postupně slábnul – ve 4. čtvrtletí dosáhl přírůstek 2,6 %. Z toho ale investice vzrostly o 4,6 %. Mezičtvrtletně ale došlo k poklesu tvorby hrubého kapitálu o 1,3 % (druhé snížení v řadě). Investiční aktivita mezičtvrtletně klesla poprvé od 1. čtvrtletí, a to o 1,1 %.

Klesaly investice do obydlí.

Věcné členění tvorby hrubého fixního kapitálu dokládá obavy domácností a propad trhu s nemovitostmi související s nárůstem úrokových sazeb a zhoršením dostupnosti hypoték. Investice do obydlí se totiž loni snížily o 1,2 %. Vedle toho ale rostly investice do dopravních prostředků a zařízení (14,9 %), ostatních budov a staveb (8,9 %), produktů duševního vlastnictví (6,3 %) i ICT a ostatních strojů a zařízení (5,9 %). Meziroční vývoj ve 4. čtvrtletí se tomu celoročnímu podobal – investice do obydlí jako jediné klesly o 4,7 %, ale růst ostatních investičních položek trval. Výdaje na produkty duševního vlastnictví tak byly meziročně vyšší o 9,7 %, na ICT a ostatní stroje a zařízení o 7,6 %, na ostatní budovy a stavby o 4,7 % a dopravní prostředky a zařízení o 2,6 %. Mezičtvrtletní dynamika ale ukazuje, že v závěru roku výrazně zpomalily investice do ostatních budov a staveb (-7,3 %) i dopravních prostředků a zařízení (-4,0 %). Mírně nižší byly výdaje na obydlí (-0,7 %). Mezičtvrtletně rostly naopak investice do produktů duševního vlastnictví (5,5 %) a ICT a ostatních strojů a zařízení (0,6 %).

Zahraniční poptávka loni přispěla k růstu HDP.

Vývoz zboží a služeb v roce 2022 reálně vzrostl o 5,7 %¹³. Z toho se export zboží zvýšil o 3,8 %, zatímco u služeb došlo k výraznému navýšení o 16,7 %. Dovoz byl loni také reálně vyšší o 5,7 %. Přírůstek importu zboží byl mírný (2,6 %), ale službám se dařilo dohánět pandemický propad (26,9 %). Zahraniční poptávka na reálný růst HDP loni působila pozitivně (příspěvek 0,6 p. b.). Celková bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách se loni zhoršila o 187,6 mld. korun a spadla do deficitu 8,3 mld., prvního od roku 2003. Stál za tím zejména obchod se zbožím (celkový deficit 100,4 mld. korun, zhoršení o 170,6 mld.), ale nepříznivým směrem se vyvíjelo také saldo obchodu se službami (zhoršení přebytku o 17,0 mld. korun na 92,1 mld.). Klíčový vliv na dramatické zhoršení bilance mělo prudké zvýšení cen ropy a zemního plynu i dalších surovin, které se dále přenášelo na ceny dalšího zboží.

Bilance zahraničního obchodu se meziročně zhoršila.

Ve 4. čtvrtletí se export zboží a služeb reálně meziročně zvýšil o 9,7 %. Z toho vývoz zboží rostl o 8,2 % a služeb o 18,4 %. Silný meziroční reálný růst exportu souvisel i se slabou srovnávací základnou druhé poloviny roku 2021, kdy exportérům komplikoval situaci vrcholící nedostatek součástí. Dovoz se ve 4. čtvrtletí meziročně zvýšil o 7,6 %. Import zboží byl reálně vyšší o 3,7 %, v případě služeb došlo k prudkému nárůstu o 33,3 %. Zahraniční poptávka působila na meziroční růst HDP ve 4. čtvrtletí pozitivně, příspěvek dosáhl 2,4 p. b. Mezičtvrtletně se export zboží a služeb ve 4. čtvrtletí reálně zvýšil o 0,5 % – u zboží vývoz klesl o 0,8 %, zatímco službám se dařilo (růst o 7,5 %). Import mezičtvrtletně stagnoval – dovoz zboží klesl o 1,5 %, naopak u služeb přírůstek dosáhl 8,1 %. Celková bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách se ve 4. čtvrtletí meziročně zhoršila o 4,9 mld. korun, zůstala ale přebytková (11,1 mld.). Bilance obchodu se zbožím skončila v deficitu 4,4 mld. korun (meziroční zlepšení o 10,6 mld.). V případě služeb se kladné saldo zhoršilo o 15,6 mld. korun na 15,4 mld.

Hrubá přidaná hodnota loni rostla hlavně díky službám.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2022 vzrostla o 2,5 %. K růstu přispívaly hlavně služby, zatímco v průmyslu přetrvávaly různé problémy – přerušování dodávek součástí

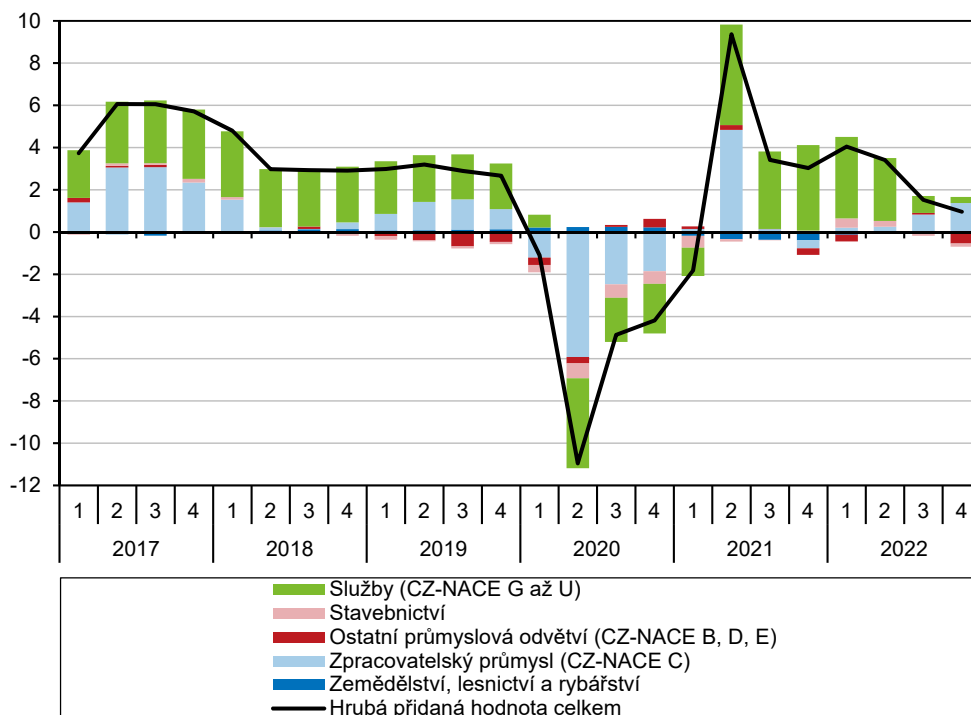
¹³ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB). Bilance zahraničního obchodu v běžných cenách a po sezónním očištění.

nebo růst cen energií a surovin. Nejvíce se HPH zvýšila v ostatních činnostech (9,5 %), kde se na přírůstku projevila nízká základna první poloviny roku 2021. Výrazné bylo navýšení v informačních a komunikačních činnostech (5,0 %), profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (3,6 %) a v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (3,4 %). Hrubá přidaná hodnota rostla i ve zpracovatelském průmyslu (2,9 %), průmysl jako celek ale rostl mírněji (1,6 %). Po dvou propadech loni rostly i činnosti v oblasti nemovitostí (2,9 %). Mírné bylo navýšení HPH ve stavebnictví (1,9 %), peněžnictví a pojišťovnictví (1,6 %) a odvětvích s převahou vládních institucí (1,2 %). Pokles zaznamenalo jen zemědělství, lesnictví a rybářství (-2,4 %).

Na konci roku se výrazně oživil růst HPH ve zpracovatelském průmyslu.

Ve 4. čtvrtletí HPH meziročně vzrostla o 1,0 % a mezičtvrtletně se zvýšila o 0,3 %. Poměrně výrazný rozdíl mezi dynamikou HDP a HPH ve 4. čtvrtletí byl způsoben reálným poklesem vybraných daní z produktů, který souvisel s propadem spotřeby domácností. Efekt ve stejném směru mělo i zvýšení dotací. Meziročně nejvíce ve 4. čtvrtletí rostla HPH ve zpracovatelském průmyslu (6,0 %), v činnostech v oblasti nemovitostí (5,1 %), v ostatních činnostech (2,7 %) a v informačních a komunikačních činnostech (2,5 %). Jen mírně meziročně rostla HPH v odvětvích s převahou vládních institucí (0,7 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (0,6 %). Meziroční pokles HPH zaznamenalo uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-2,9 %), stavebnictví (-2,8 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (-1,4 %) a profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (-0,2 %). Největší nárůst HPH ve srovnání se 3. čtvrtletím měla HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (3,6 %), činnostech v oblasti nemovitostí (2,4 %), zpracovatelském průmyslu (1,6 %) a v odvětvích s převahou vládních institucí (1,2 %). K oživení došlo také ve stavebnictví (0,9 %) a zemědělství, lesnictví a rybářství (0,8 %). Mírně rostly ostatní činnosti (0,3 %). Poprvé od 2. čtvrtletí 2020 mezičtvrtletně klesala HPH v informačních a komunikačních činnostech (-1,4 %) a nižší byla i v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-0,3 %).

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

3. Výkonnost odvětví

Mezikvartální růst celkové HPH se ve 3. čtvrtletí zastavil. Nižší spotřeba domácností poznamenala výkon řady tržních služeb i oblast energetiky.

Souhrnný výkon odvětví v ČR zůstal za vrcholem z předpandemické konjunktury.

I přes silící problémy přispěl za celý loňský rok k růstu ekonomiky zásadně segment obchod, doprava ubytování a pohostinství.

Dlouhodobý svižný růst HPH v oblasti ICT na konci roku zvolnil.

Růst HPH ve zpracovatelském průmyslu se na rozdíl od energetiky i stavebnictví udržel i na konci roku 2022.

Pokles živelní těžby dřeva pokračoval druhým rokem v řadě. Úroda obilovin byla opět nadprůměrná.

K poklesu výroby masa přispěly silící výrobní náklady i slabší zájem spotřebitelů.

Údaje z nabídkové strany ekonomiky stvrzují, že v loňském roce se tuzemské hospodářství vlivem vnějších šoků nacházelo na sestupné fázi hospodářského cyklu. Mezikvartální růst hrubé přidané hodnoty (HPH)¹⁴, trvajících pět čtvrtletí v řadě, se ve 3. čtvrtletí zastavil (-0,2 %) a ani vývoj ve zbývajícím období roku nepřinesl zásadní pozitivní změnu (+0,3 %). Zřetelný pokles HPH postihl loni ve 2. pololetí váhově významný segment služeb – obchod, doprava, ubytování a pohostinství. To souviselo s prohlubujícím se útlumem spotřeby domácností. Mezikvartální vývoj HPH po většinu roku negativně ovlivňovaly i nižší spotřební výdaje vládních institucí. Postpandemické oživení se zastavilo také v řadě služeb pro podniky či ve stavebnictví. Úspory domácností i firem se na konci roku odrazily i ve sníženém výkonu v odvětví energetiky. Naopak zpracovatelský průmysl i přes kolísavý vývoj řady oborů po většinu loňského roku působil na celou ekonomiku prorůstově, obdobně platilo i pro veřejné služby¹⁵. Výkon všech odvětví tuzemské ekonomiky dosud své maximum (z konce roku 2019) nepřekonal¹⁶ a ve 4. čtvrtletí za ním lehce zaostával (o 0,3 %).

V meziročním pohledu růst HPH slábl (až na rovné 1 % ve 4. kvartálu 2022), za celý rok činil 2,5 % (po 3,4 % z roku 2021). I přes toto zpomalení přispěla loni k růstu ekonomiky všechna hlavní odvětví – nejvýrazněji segment obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+0,6 p. b.). Nejdynamičtěji se ovšem zvyšoval výkon v ostatních činnostech služeb¹⁷ (+9,5 %), zčásti vlivem nízké srovnávací základny z počátku roku 2021, kdy byly tyto služby v důsledku vládních protipandemických restrikcí citelně omezeny. V dlouhodobě prosperujících informačních a komunikačních činnostech se loni HPH navýšila o rovných 5 % (v samotném 4. čtvrtletí se růst ztenčil na 2,5 %, což bylo nejméně od konce roku 2016). To souviselo se slábnoucí poptávkou v širším spektru služeb pro podniky. Naopak rozvoj činností v oblasti nemovitostí navzdory útlumu hypotečního trhu po celý rok pokračoval, ve srovnání s rokem 2019 byl ovšem výkon tohoto odvětví na konci roku stále nižší (o 2 %). Mírný, avšak dlouhodobě stabilní růst HPH zaznamenávají veřejné služby (loni 1,2 %).

Z odvětví mimo sektor služeb vzrostla za loňský rok HPH nejvíce ve zpracovatelském průmyslu (+2,9 %, příspěvek k růstu celé ekonomiky +0,7 p. b.), jenž profitoval ze solidní domácí i zahraniční poptávky a udržel si tak růst i na konci roku. To neplatí pro další odvětví – energetiku či stavebnictví. V zemědělství, lesnictví a rybářství klesla za loňský rok HPH o 2,4 % a zmírnila 15% propad z roku 2021. Pro vývoj celého primárního sektoru byla patrně stále zásadní situace v lesnictví, kde ustupující kůrovcová kalamita druhým rokem v řadě razantně snížila potřebu živelní těžby dřeva. Celková loňská úroda obilovin zaostala za nadprůměrnou loňskou sklizní jen nepatrně o 0,1 %¹⁸. Hlubší propad sklizně kukuřice na zrna byl kompenzován růstem u pšenice a ječmene. Dařilo se řepce a dalším technickým plodinám či ovocnářství. Mírný 2% meziroční pokles úrody ovšem nastal u brambor i cukrovky, hlubší pak u píce a většiny druhů zeleniny. K propadu sklizně došlo u chmele¹⁹, naopak dlouhodobý trend růstu sklizně z vinic pokračoval. Čtyři roky trvajících růst fyzické výroby masa se vloni zastavil (její úroveň se vrátila k výši z roku 2018). Loňský meziroční pokles (4,2 %) byl nejvíce ovlivněn nižší výrobou vepřového masa, k poklesu došlo ale u všech dalších hlavních druhů masa. Projevil se vysoký růst výrobních nákladů (krmiv, energií) i nižší spotřeba v domácnostech. Pokles v rámci živočišné výroby byl zčásti tlumen mírně rostoucí produkcí mléka. HPH ve všech hlavních odvětvích primárního i sekundárního sektoru se ve 4. čtvrtletí 2019 nacházela pod úrovní roku 2019 (nejvíce ve stavebnictví – o 11 %).

¹⁴ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

¹⁵ Pro zjednodušení jsou zde zahrnuta odvětví veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

¹⁶ V rámci členských zemí EU to platilo pouze pro Španělsko, z dalších evropských zemí např. pro Velkou Británii.

¹⁷ Zahrnuje kulturní, zábavní a rekreační činnosti a dále zejména poskytování osobních služeb (např. kadernictví, kosmetické služby, čistící služby či opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost).

¹⁸ Ta dle definitivních údajů za rok 2022 celkově (vč. kukuřice na zrna) dosáhla 8,22 mil. tun. Průměr sklizně z předchozích pěti let překonala o 6,9 %, desetiletý průměr o 5,2 %.

¹⁹ Jeho sklizeň meziročně propadla o 46 %. Předloňská úroda (8,3 tis. tun) byla v Česku ovšem nejvyšší po roce 1996.

V období 1. a 3. čtvrtletí pokračoval mezikvartální růst průmyslové produkce. Její objem poprvé překonal maximální úroveň z roku 2019.

Ve 4. čtvrtletí byla průmyslová produkce negativně ovlivněna dopady prudkého růstu cen vstupů, narůstajícími problémy s dodávkami výrobních komponent i zhoršeným výkonem ekonomiky v eurozóně.

Loňský růst průmyslové produkce byl tažen zejména výrobou motorových vozidel. I ta se však stále potýkala s problémy.

Dařilo se i výrobě elektrických zařízení, počítačů či strojírenství. Některé menší obory silně zasažené útlumem poptávky za pandemie výrazně ožily.

Také údaje z podnikových statistik potvrzují, že tuzemský průmysl ve většině loňského roku pokračoval v mírném postpandemickém oživení. Na počátku roku stačil kompenzovat slabší výkon segmentu automobilového průmyslu a posléze i některých významných podniků v jiných odvětvích, které postihlo narušení dodavatelských řetězců vlivem nečekaného vzplanutí války na Ukrajině. Během 3. čtvrtletí, kdy se mezikvartální růst tuzemské ekonomiky zastavil, vzrostla průmyslová produkce²⁰ o 1,9 %, což bylo nejvíce od konce roku 2020. Přispělo k tomu i to, že investiční aktivita v ekonomice výrazně neoslabovala. Stejně platilo také pro hodnotu zahraničních zakázek, neboť eurozóna i samotná německá ekonomika stále odolávaly hrozbě recese. Důležitou roli sehrál fakt, že se dočasně zlepšila situace s dodávkami výrobních komponent pro automobilový průmysl. Celková průmyslová produkce tak loni v létě poprvé překonala úroveň z předpandemické konjunktury²¹. Loni v srpnu ovšem došlo v Evropě k eskalaci burzovních cen elektřiny i plynu, což se spolu s pokračujícím svižným růstem cen dalších materiálových vstupů negativně odrazilo ve výkonu zejména energeticky náročnějších odvětví (v první řadě hutnictví, kovovýroby, výroby skla či těžby a výroby stavebních hmot) a vlivem úspor na straně domácností i firem také ve významném odvětví energetiky. Vedle toho začaly průmyslové podniky v Česku stále více pociťovat obavy související se zhoršující se ekonomickou situací v řadě významných exportních teritorií, která se projevovala i v negativních konjunkturálních očekáváních firem. Ve 4. čtvrtletí se tak mezikvartální růst produkce v průmyslu i v jejím klíčovém segmentu výroby motorových vozidel fakticky zastavil.

Přestože zhruba ve třetině průmyslových oborů produkce za loňský rok klesla, v úhrnu za celý průmysl se mírně navýšila (+2,5 %). Zasloužila se o to hlavně výroba motorových vozidel, která i díky slabší základně (kvůli nuceným odstávkám výroby ve 3. čtvrtletí 2021) navýšila o 11,8 % a k růstu celého průmyslu přispěla rovnými 2 p. b. Pomohla tomu silná poptávka související s obnovou firemního vozového parku (přerušená během pandemie) i postupně se rozvíjející segment elektromobility – což dokládají i údaje o fyzické produkci²². Navzdory tomu zůstává situace v automobilovém průmyslu komplikovaná. Využití výrobních kapacit se zde téměř po celý loňský rok pohybovalo pod 80 % (dlouhodobý průměr přitom mírně přesahuje 90 %). Navíc nedostatek materiálu a zařízení deklarovalo letos v lednu 85 %²³ podniků ve výrobě motorových vozidel (jejich podíl se na rozdíl od ostatních odvětví průmyslu za poslední pololetí nesnížil).

Vedle výroby automobilů přispělo loni významněji k růstu průmyslu i diverzifikované odvětví výroby elektrických zařízení (+0,5 p. b., při růstu odvětví o 6,7 %), neboť bylo podporováno solidní poptávkou z tuzemska i zahraničí. Výkon ve váhově významném odvětví strojírenství vzrostl o 5 %, jeho produkce tak ve 4. čtvrtletí dorovnala úroveň z vrcholu předpandemické konjunktury. Ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů byl loňský růst produkce (+4 %) podporován silící tuzemskou poptávkou. Z menších oborů se loni dařilo především kožedělnému a obuvnickému průmyslu (růst produkce o rekordních 20,7 %) či oděvnímu průmyslu (+13,0 %), jimž rovněž pomáhala domácí poptávka. Postupně rostoucí počty zahraničních turistů v Česku podpořily výrobu nápojů, jejichž produkce vzrostla loni

²⁰ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak také o vliv sezónnosti.

²¹ Ve 4. čtvrtletí 2022 se průmyslová produkce nacházela těsně (o 0,1 %) nad úrovní dříve rekordního období z 2. čtvrtletí 2019. Za svým vrcholem z éry předpandemické konjunktury (roky 2014 až 2019) ovšem tři pětiny (z téměř třiceti) hlavních průmyslových oborů zaostaly. Šlo především o těžbu a úpravu uhlí (o 39 %), kožedělný a obuvnický průmysl (28 %), hutnictví (22 %) dřevozpracující průmysl (20 %), textilní průmysl (15 %) a z významnějších oborů dále např. o energetiku (14 %), chemický průmysl (10 %), či výrobu počítačů, elektronických a optických přístrojů (7 %), kovodělný průmysl a také gumárenství a plastikářství (shodně 5 %). Předkrizovou úroveň naopak překonali zejména výrobci elektrických zařízení (o 12 %) a výrobci motorových vozidel (o 7 %), z menších oborů pak např. farmaceutický, papírenský a oděvní průmysl.

²² Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu přesahovala zpravidla loni od května do září měsíční výroba hranici 100 tis. osobních vozů. Tím se tyto měsíce přiblížily úrovni stejného období let 2017 až 2019, kdy byla výroba automobilů v tuzemsku na vrcholu. V úhrnu za rok 2022 dosáhla výroba osobních vozů 1,218 mil. (meziročně o 10 % více, ale proti rokům 2018 i 2019 o 15 % méně). Již více než desetina vyrobených osobních automobilů připadala na elektrická vozidla (vč. vozů s hybridním pohonem). Nárůst výroby oproti roku 2021 zaznamenali i producenti ostatních motorových vozidel, produkce u nich zároveň převyšovala předkrizovou úroveň.

²³ Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně.

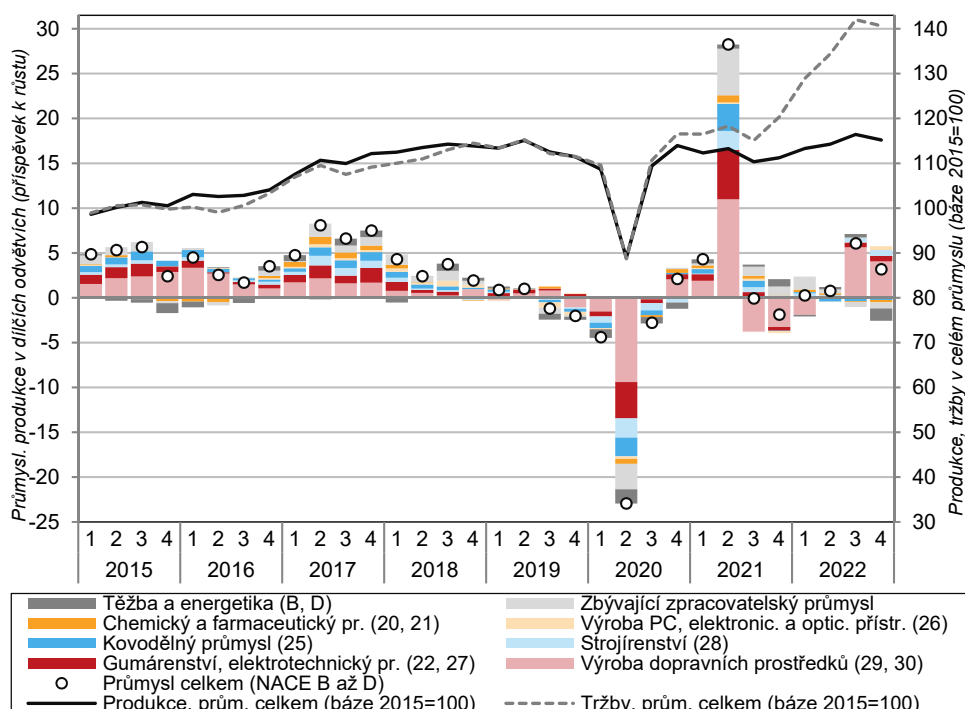
o 7,8 % (nejvíce po roce 2006). Dařilo se dlouhodobě rozvíjejícímu a výrazně proexportně zaměřenému farmaceutickému průmyslu (+8,0 %).

Pokles produkce ve většině energeticky náročných průmyslových oborů se ve 2. pololetí prohluboval.

Útlum spotřeby domácností i silnicí výrobní náklady vedly k poklesu výkonu v dlouhodobě rostoucím oboru potravinářství.

Do stále složitější situace se naopak propadala energeticky náročná odvětví chemického, hutnického a kovodělného průmyslu či výroby skla a stavebních hmot. Po rychlém zotavení v roce 2021, kdy výkon těchto oborů pod vlivem svižné poptávky z tuzemska i zahraničí vystoupal nad úroveň z předkrizového roku 2019, docházelo vlivem prudkého růstu cen vstupů k útlumu, jenž se během 2. pololetí prohluboval. Nejvyšší propad přitom postihl hutnictví, v němž vinou oslabení zahraniční poptávky produkce loni klesla o 8,3 % (hlubší útlum zaznamenal naposledy za recese v roce 2009). Mírnější, ale z pohledu celého průmyslu stále významný pokles produkce postihl chemický a také kovodělný průmysl, jemuž příliš nepomohla ani rostoucí poptávka v malém segmentu zbrojní výroby. S vysokým růstem výrobních nákladů spolu se slábnoucí spotřebitelskou poptávkou se potýkalo i potravinářství, jehož produkce se poprvé po roce 2013 snížila (o 1,5 %). Odlišné pozadí měl naopak útlum v dřevozpracujícím průmyslu, k němu došlo druhým rokem v řadě (loni o 7 %). Výkon návazných oborů (papírenství a nábytkářství) stagnoval, ve 2. pololetí se i zde začala projevovat slábnoucí poptávka. Ve výrobě ostatních (zejména kolejových) dopravních prostředků má produkce tradičně kolísavý charakter. Loni propadla hlavně vlivem vysoké srovnávací základny o 7,5 %²⁴.

Graf č. 4 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (očištěno o kalendářní vlivy, reálně, v p. b.) a tržby* i produkce v celém průmyslu (sezónně očištěno, úroveň roku 2015=100, pravá osa)

Poznámka: Tržby jsou uvedeny v běžných cenách.

Zdroj: ČSÚ

Růst produkce v těžbě uhlí byl loni rekordní, těžba stavebních materiálů se naopak snižovala.

Za poklesem produkce energetiky stály loni

Situaci v nezpracovatelských průmyslových odvětvích loni výrazně ovlivnil energetický šok, jenž otřásl do té doby relativně ustáleným energetickým mixem v řadě evropských ekonomik a přerušil některé dlouhodobé trendy v poptávce po důležitých komoditách. Produkce v těžbě a dobývání mírně rostla druhým rokem v řadě. Z toho v segmentu těžby uhlí se výkon meziročně zvýšil skoro o desetinu, když rostl poprvé od roku 2011 a jeho tempo bylo nejvyšší ve srovnatelné časové řadě (od roku 2000). Naopak v těžbě stavebních materiálů se loni produkce mírně snížila (o 1,6 %), což souviselo s oslabením poptávky ze strany stavebníků i vyšší energetickou náročností tohoto oboru. K poklesu produkce došlo rovněž

²⁴ Ve směru poklesu celého průmyslu ale působila jen okrajově (-0,2 p. b.).

teplejší počasí i úspory u odběratelů, zejména na konci roku.	v energetice (o 2,9 %), primárně vlivem vývoje ve 4. čtvrtletí, kdy se projevilo citelné omezení spotřeby vlivem teplejšího počasí i očekávaných provozních úspor v podnicích a domácnostech. Spotřeba zemního plynu v ČR se za loňský rok snížila o rekordních 20 % a byla nejnižší za posledních osm let ²⁵ . K poklesu došlo i u vyrobeného tepla ²⁶ . Množství vyrobené elektřiny se meziročně snížilo jen o nepatrných 0,4 % ²⁷ (oproti roku 2019 bylo však nižší o 2,9 %). Protože tuzemská spotřeba elektřiny klesla loni výrazněji (o 3,9 %), dlouhodobý přebytek zahraničního obchodu ČR s touto komoditou se dále navyšoval ²⁸ .
Průmyslovým podnikům rostly meziročně domácí tržby svižněji než tržby z přímého vývozu.	Nominální tržby průmyslových podniků ²⁹ se v roce 2022 zvýšily o 16,1 %, když rostly ve všech jeho hlavních oborech. Tuzemské tržby posílily meziročně o více než pětinu, skoro dvojnásobným tempem než tržby z přímého vývozu. Řada oborů tradičně se orientujících na domácí trh čelila silným nákladovým tlakům, které se promítaly do realizovaných tržeb – ty proto např. v těžbě uhlí či energetice celkově stouply téměř o třetinu, v potravinářství skoro o pětinu. Naopak ve výrazně proexportní výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů byly tržby vyšší jen o 5,4 % a cenový růst zde patřil k mírnějším. Ve 4. čtvrtletí 2022 se ale mezikvartální růst tržeb v průmyslu zastavil (poprvé od léta 2021), což souviselo s oslabováním ekonomiky i tím, že cenový růst řady vstupů již od loňského léta slábnul. Ve srovnání s 3. čtvrtletím tak loni klesaly tržby zejména v energetice (o 19 %), řádově méně pak v hutnictví či chemickém a papírenském průmyslu.
Mezikvartální růst tržeb se na konci roku zastavil.	
Růst hodnoty nových průmyslových zakázek od počátku roku za dynamikou tržeb zaostával.	Růst nominální hodnoty nových zakázek ve vybraných průmyslových odvětvích ³⁰ byl po celý loňský rok citelně ovlivněn cenovými vlivy. Za dynamikou tržeb i růstem cen průmyslových výrobců navíc stále zaostával. Ve 4. čtvrtletí zakázky meziročně vzrostly o 12,5 %, k čemuž více než ze dvou třetin přispěla poptávka v automobilovém průmyslu. Ta byla zčásti ovlivněna nižší srovnávací základnou. Pozitivní je, že výše zakázek zde rostla i ve srovnání se 3. čtvrtletím 2022. To nelze tvrdit o většině energeticky nejnáročnějších průmyslových oborů (hutnictví, chemie), kde poptávka mezikvartálně klesala již letos v létě. S ohledem na růst cen mezivstupů lze příznivě hodnotit dynamiku zakázek v oděvnictví, farmacii a díky silici tuzemské poptávce rovněž ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů.
Poptávka v energeticky nejnáročnějších oborech se snižovala.	
Důvěra podnikatelů v průmyslu od loňského jara znatelně poklesla.	Důvěra podnikatelů v průmyslu se po krátkém růstu ve 2. čtvrtletí 2022 (související se zmírněním tlaků v dodavatelských řetězcích u výrobců aut) v následujících měsících postupně snižovala. Letos v únoru tak zde zavládl největší pesimismus od června 2020. Převládalo nepříznivé hodnocení současné poptávky, stav zásob hotových výrobků setrval nad dlouhodobým průměrem. S přibývajícím počtem firem očekávajících v krátkodobém pohledu pokles výroby (až na 15 %) se prohlubovaly negativní výhledy u zaměstnanosti ³¹ . S délkou výhledu se ale očekávání celkové hospodářské situace zlepšovalo ³² . Klíčovou růstovou bariérou ³³ byla
Klíčovou růstovou bariérou se po dvouleté	

²⁵ Dle údajů Energetického regulačního úřadu (ERÚ) loni klesla celková spotřeba zemního plynu po přepočtu na dlouhodobý teplotní normál o 16,5 %. Absolutní výše takto vyjádřené spotřeby dosáhla minima ve srovnatelné řadě od roku 2001. Nepřepočtená spotřeba se snižovala ve všech měsících roku (především v květnu o 33 %). Nejvíce za celý rok klesla spotřeba u velkooběratelů z řad podniků (o 22 %) a domácností (21 %), nejméně u podniků v kategorii malooběratelů (14 %).

²⁶ Dle aktuálních údajů ERÚ klesla za 1. a 3. čtvrtletí 2022 celková hrubá výroba tepla o 6,6 %, především zásluhou nižšího využití zemního plynu a černého uhlí (rostla naopak váha hnědého uhlí a topných olejů). Svižněji ubylo množství spotřebovaného tepla (o 10,3 %), z toho v domácnostech o 12 %, pokles nastal i napříč podnikovou sférou (v průmyslu činil 4 %, v energetice 24 %).

²⁷ V roce 2022 přispěly dle údajů ERÚ k poklesu celkové hrubé výroby elektřiny paroplynové elektrárny (jejich produkce propadla meziročně o polovinu), méně byly využity i vodní zdroje. Pozitivně naopak působily tepelné (parní) elektrárny (růst výroby o 6,3 %), a to především díky vyššímu využití uhlí. Mírně posílila i výroba v jaderných elektrárnách (+0,9 %), její výše dosáhla rekordních 31 TWh (37 % veškeré výroby elektřiny v ČR). Celková hrubá tuzemská spotřeba elektřiny meziročně mírně klesala po celý loňský rok, nejvíce však ve 4. čtvrtletí (-6,6 %). Na celoročních úsporách se podílely hlavně domácnosti (ty snížily spotřebu o 9 %, nejvíce za posledních 20 let). Úspory v podnikové sféře byly řádově nižší – u velkooběratelů (-2,5 %), u malooběratelů (-0,1 %). Proti roku 2019 byla loni spotřeba elektřiny vyšší jen u domácností (+2,9 %), v podnikové sféře za předkrizovou úroveň zaostávala (u nejvýznamnějších velkooběratelů o 5,6 %, u malooběratelů o 3,5 %).

²⁸ Dle údajů ERÚ se v roce 2022 hodnota rozdílu mezi exportem a importem zvýšila o 22 %, na celkových 13,5 TWh.

²⁹ Jde o tržby z průmyslové činnosti. Meziroční tempa tržeb jsou očištěna o kalendářní vlivy.

³⁰ Zjišťování zakázek probíhá jen ve dvanácti zpracovatelských odvětvích vyrábějících převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek. Meziroční tempa zakázek jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezikvartální tempa také o vliv sezónnosti.

³¹ Ty byly nejnižší za poslední dva a půl roku. Lze je také srovnat s rokem 2013, kdy tuzemskou ekonomiku i průmysl svírala mělká recese. Evidenční počet zaměstnanců ve 4. čtvrtletí klesl meziročně o 0,4 %.

³² V horizontu od března do května 2023 očekávalo zhoršení vlastní ekonomické situace 10 % podniků (zlepšení 8 %), na období 3. čtvrtletí předpokládalo zhoršení 9 %, zlepšení ale již 29 % firem.

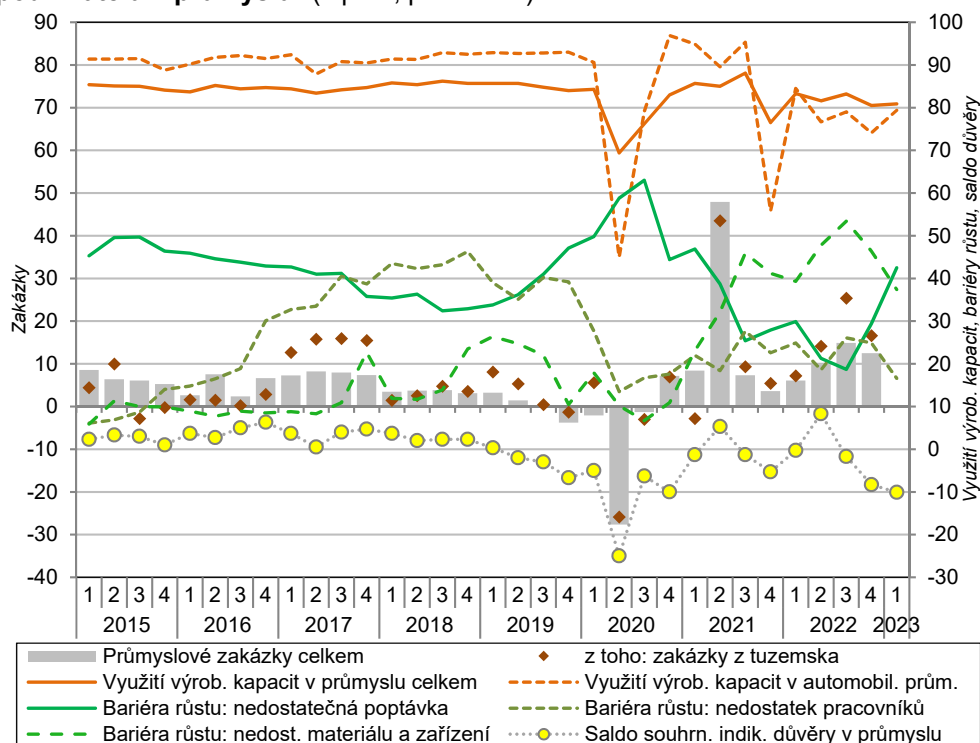
³³ Podniky mohly uvést více bariér současně. Bariéry jsou očištěny o vliv sezónnosti.

odmlce opět stala
nedostatečná poptávka.

nedostatečná poptávka (pro 42 % podniků), role nedostatku materiálu či pracovní síly se od loňského podzimu snižovala, (přesto zůstala pro podniky v některých odvětvích zásadní).

Graf č. 5 Nové zakázky v průmyslu (nominálně, meziročně, v %), využití výrobních kapacit v průmyslu, vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa) a saldo důvěry podnikatelů v průmyslu* (v p. b., pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním měsíci daného čtvrtletí, saldo důvěry podnikatelů je vztahováno ke druhému měsíci čtvrtletí. Zakázky jsou očištěny o kalendářní vlivy, ostatní ukazatele jsou sezónně očištěny. Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Produkcce ve stavebnictví za loňský rok mírně vzrostla, a to zásluhou obou jeho hlavních oborů.

Výkon stavebnictví v ČR měl během loňského roku kolísavý charakter. V 1. čtvrtletí růst jeho produkce³⁴ vlivem teplé zimy i vysoké zásoby veřejných i soukromých zakázek akceleroval (na mezikvartálních o 4,3 %, zejména díky inženýrskému stavitelství) a svou výší poprvé překonala předkrizový rok 2019. Během 2. i 3. čtvrtletí se produkce mezikvartálně snížila (v úhrnu o 6,1 %). Stále více se projevovat negativní dopad silného cenového růstu (energií, pohonných hmot i materiálových vstupů), horší dostupnosti materiálů, zařízení, ale i pracovní síly (zčásti vlivem války na Ukrajině). To mnohdy vedlo k prodloužení realizace stávajících projektů či k odkladu zahájení, popř. revizi plánovaných investičních akcí. Během posledního čtvrtletí došlo k lehkému zotavení (na 2,2% růstu produkce se rovnoměrně podílely pozemní i inženýrské stavitelství). Za celý rok 2022 se stavební produkce zvýšila o 2,6 % a navázala na podobný růst z předešlého roku. Na rozdíl od něj však loni přispěly k jejímu růstu oba hlavní obory – váhově významnější pozemní stavitelství 1,7 p. b., inženýrské stavitelství 0,9 p. b.

Počet dokončených bytů loni významně vzrostl. Projevila se zde vysoká rozestavěnost z předchozích let.

Tomu stále pomáhal rozvoj bytové výstavby. Bytů se loni dokončilo meziročně o 13,9 % více. Jejich počet (39,4 tis.), představoval druhý nejvyšší objem výstavby v historii samostatné ČR³⁵. O dvě třetiny loňského přírůstku se zasloužily jednotky v bytových domech, více bytů však vzniklo ve všech ostatních kategoriích výstavby. Odlišná situace panovala u zahajovaných bytů, jichž loni proti rekordní výstavbě z roku 2021 (45 tis.) o 6,1 % ubylo, hlavně vlivem vývoje ve 2. pololetí. V pozadí stálo oslabení poptávky vlivem zřetelného ochlazení hypotečního trhu, ale i vysoké a dále rostoucí náklady stavebních firem³⁶. Obor inženýrského stavitelství, v němž

³⁴ Údaje o stavební produkci jsou ve stálých cenách, meziroční tempa jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní též o vliv sezónnosti.

³⁵ Dosud nejvíce bytů bylo dokončeno v konjunkturálním roce 2007 (41,6 tis.).

³⁶ V Praze činil loni meziroční pokles počtu všech zahájených bytů více než 30 %, i tak však byla započata výstavba 6,5 tis. bytů (druhý nejvyšší počet po roce 2008). V segmentu rodinných domů (RD) došlo naopak k víceméně plošnému poklesu napříč kraji ČR. Ve 2. pololetí 2022 dosáhl celorepublikový počet zahájených bytů v nových RD jen 8,6 tis. (v rámci shodného období roku šlo o šestileté minimum).

Tempo zahajované výstavby ve 2. pololetí opadlo.

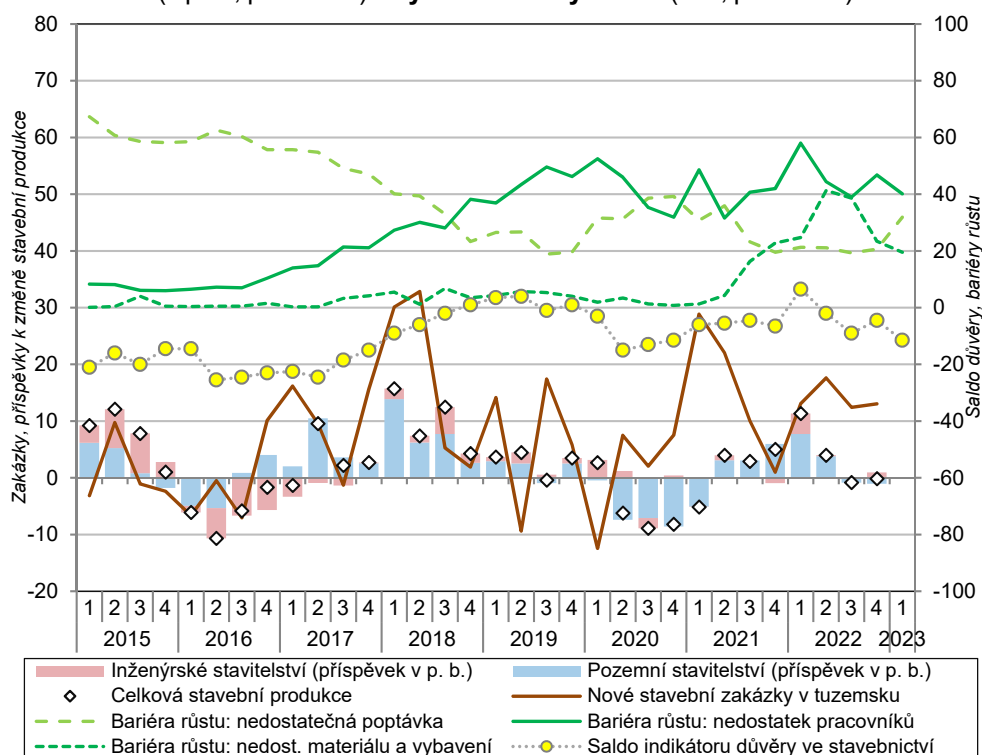
Růst hodnoty nových stavebních zakázek i jejich celkové zásoby loni nepřevyšoval dynamiku cen stavebních prací.

Hodnota stavebních povolení ve 4. čtvrtletí meziročně klesla.

jsou oproti oblasti pozemních staveb častěji zastoupeny větší podniky, se zejména ve druhé polovině loňského roku mohl opřít o solidní tempo růstu veřejných výdajů v oblasti dopravní infrastruktury³⁷ související primárně s čerpáním evropských dotací.

Ačkoli meziroční tempo růstu nominální hodnoty nových stavebních zakázek v tuzemsku (v podnicích s více než 50 zaměstnanci) rostlo po celý loňský rok dvojcifernými tempy (ve 4. čtvrtletí o 13,0 %), lze po zohlednění růstu cen stavebních prací³⁸ hovořit spíše o stagnaci skutečné stavební poptávky (tomu odpovídá i to, že počet nově uzavřených zakázek se oproti roku 2021 nezměnil). Pozitivně vyznívá poptávka v segmentu inženýrského stavitelství (ve 4. čtvrtletí 2022 zde hodnota nových zakázek meziročně vzrostla skoro o pětinu). Celková zásoba práce (ve formě hodnoty dosud nerealizovaných stavebních zakázek) byla loni na konci prosince meziročně o 8,6 % vyšší, z drtivé většiny však díky veřejným investorům v tuzemsku (ti pokrývali přes 60 % veškeré zásoby zakázek v portfoliu stavebních podniků). Zásoba soukromých zakázek v Česku byla meziročně vyšší jen o 2,4 % (po zohlednění cen lze tak hovořit o poklesu kumulované poptávky z tohoto segmentu ekonomiky). Indicie o ochlazení poptávky byly patrné také u vydaných stavebních povolení, jež naznačují investiční aktivitu ve střednědobém horizontu. Jejich orientační hodnota se loni ve 4. čtvrtletí mírně snížila (meziročně o 1,3 %). Kromě dopravních staveb (u výstavby i rekonstrukce) došlo k poklesu ve všech významnějších kategoriích staveb³⁹.

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (reálně, v p. b.), nové stavební zakázky (nominálně, meziročně, v %), saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Poznámka: Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

*Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

³⁷ Ze státního rozpočtu ČR bylo loni na investicích do Státního fondu dopravní infrastruktury vyplaceno 78 mld. korun, meziročně o šestinu více. Celoroční výše investičních dotací se blížila rozpočtovému očekávání.

³⁸ Ten ve 4. čtvrtletí 2022 dosáhl meziročně 12,0 %, v úhrnu od počátku roku 12,3 %. Cenové vlivy se významně promítly i do průměrné hodnoty nově uzavřených stavebních zakázek – ta činila za celý loňský rok 4,2 mil. korun a meziročně vzrostla o 0,5 mil. korun.

³⁹ Rovněž za celý rok 2022 hodnota povolení mírně klesla (o 1,2 %). Zde sehrálo významnou roli povolení výstavby nové trasy pražského metra, k němuž došlo v červenci 2021 (v oblasti nové výstavby bytových i nebytových budov hodnota povolení rostla – o 6 %, resp. 12,2 %). Po odečtení všech ostatních velkých staveb (s orientační hodnotou nad 1 mld. korun) by za loňský rok hodnota povolení meziročně vzrostla o více než 9 % (tedy stále méně, než činil za stejné období růst cen stavebních prací). V prostředí silících nákladových cen (materiálových, energetických, mzdových) nelze vyloučit, že fakturované ceny se mohou po dokončení staveb významněji odchýlit od cen předpokládaných při povolování staveb.

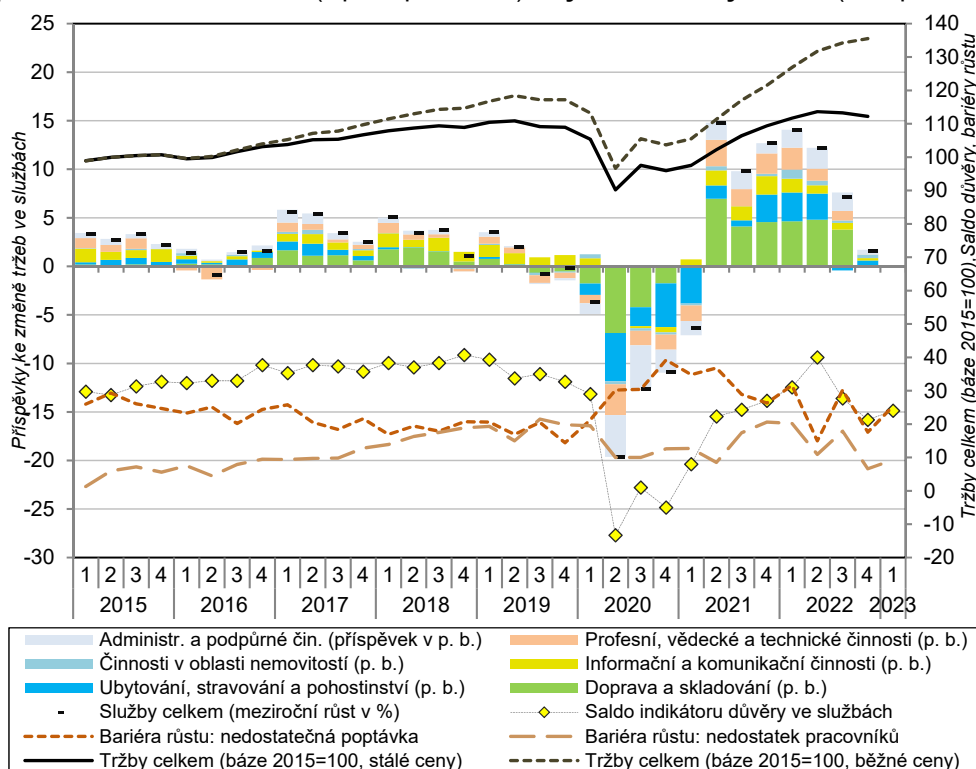
Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se od loňského jara zhoršovala. Negativní očekávání byla patrná i ve výhledu na celé 1. pololetí 2023.

Dobré výsledky stavebnictví na počátku loňského roku podpořily optimismus podnikatelů v tomto odvětví a únorové saldo důvěry se tak srovnalo s absolutním maximem (z ledna 2019). Později se ale nálada v odvětví zhoršovala, citelněji pak na přelomu let 2022 a 2023, kdy dosáhla nejnižší za poslední dva a půl roku (stále se ovšem pohybovala nad dlouhodobým průměrem). Rychle rostoucí nákladové tlaky se promítly do negativního hodnocení současné i očekávané poptávky, výhledů v oblasti zaměstnanosti či budoucí ekonomické situace firem (pesimismus zde na rozdíl od průmyslových podniků přetrvává i ve výhledu na nejbližších šest měsíců). Přestože role nedostatečné poptávky jako bariéry růstu stavebních firem na počátku letošního roku citelně vzrostla (na únorových 32 %, nejvíce od května 2021), klíčové omezení stále spočívá v nedostatku pracovní síly (pro 40 % firem)⁴⁰.

Tržby ve službách rostly mezikvartálně jen v první polovině loňského roku. Později byly ovlivněny klesající poptávkou ze strany domácností i podniků.

Poptávka po službách se během loňského roku vyvíjela nerovnoměrně. Tržby ve vybraných službách⁴¹ vzrostly na počátku roku mezikvartálně o 2,1 % a poprvé vystoupaly nad úroveň konjunkturního roku 2019. Službám se dařilo i ve 2. čtvrtletí, kdy výrazně ožila především odvětví s těsnou vazbou na cestovní ruch. Ve zbývající části roku se růst tržeb zastavil. Náznaky oslabování poptávky registrovalo klíčové odvětví dopravy a skladování (poprvé od poloviny roku 2020). Vedle toho se zhoršující ekonomická situace tuzemských domácností odrazila v oblasti stravování a pohostinství. K tomu podniky začaly omezovat svou poptávku po některých činnostech (administrativního a podpůrného charakteru, ale i sofistikovanějších službách). Ve 4. čtvrtletí 2022 se prohloubil pokles tržeb ve skladování (na 8,2 % mezikvartálně), což souviselo se zhoršeným výkonem průmyslu i poklesem obratu zbožíového zahraničního obchodu⁴².

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (reálně, v p. b.), celkové tržby ve službách* (báze 2015=100, pravá osa), saldo důvěry podnikatelů ve službách** (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu** (v %, pravá osa)

Poznámka: všechny údaje jsou sezónně očištěny, pouze příspěvky dílčích odvětví k růstu tržeb jsou očištěny jen o kalendářní vlivy.
*Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.

**Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

⁴⁰ Podniky mohly uvést více bariér současně. Bariéry jsou očištěny o vliv sezónnosti.

⁴¹ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za tržby ve službách jsou ve stálých cenách, meziroční data jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

⁴² Ten činil mezikvartálně 1,5 % (ve vyjádření v běžných cenách a po sezónním očištění).

Ve vysokém loňském celoročním růstu tržeb ve službách se ještě odrazily dozvuky postpandemického oživení poptávky.

Za celý loňský rok tržby ve službách meziročně posílily o 8,5 %. Toto tempo, nejvyšší od roku 2007, z významné části odráželo vliv nízké srovnávací základny z počátku roku 2021, kdy striktní protipandemická opatření zásadně limitovala zejména rozvoj cestovního ruchu a řady jiných volnočasových aktivit obyvatel. Dle očekávání se tak loni nejvíce zotavily tržby v ubytování, stravování a pohostinství (+27,0 %), vyšší poptávku ovšem pocítila všechna hlavní odvětví služeb. Na úrovni dílčích odvětví došlo k poklesu tržeb u tvorby rozhlasových a televizních programů a vysílání (o 15,3 %), pracovních agentur (10,0 %), reklamy a průzkumu trhu (-6,7 %) a poštovních a kurýrních činností (-3,5 %). Zatímco nižší tržby kurýrů byly spíše důsledkem „postpandemického“ návratu k tradičním formám obchodu v kamenných prodejnách, poklesy v dalších uvedených odvětvích odrážejí hlavně cyklický útlum poptávky vlivem dopadů energetické krize.

Meziroční růst tržeb ve službách byl ve 4. čtvrtletí jen mírný, neboť klíčové odvětví dopravy táhla dolů slabší poptávka ve skladování a vedlejších činnostech v dopravě.

Tento útlum poptávky je plastičtěji vyjádřen v tržbách za služby ve 4. čtvrtletí 2022. Ty převýšily loňskou úroveň jen o 1,6 %. I přes skromné tempo přispěla k růstu všechna hlavní odvětví, kromě váhově dominantní dopravy a skladování, kde se tržby mírně snížily (-0,3 %). Pokles poptávky v dlouhodobě rozvíjejících se poštovních a kurýrních činnostech, stejně jako ve skladování a vedlejších činnostech v dopravě, nebyl totiž plně kompenzován růstem tržeb v pozemní a potrubní dopravě (3,2 %), již pomáhaly vyšší tržby v železniční i silniční dopravě. Pokračovalo zotavování v letecké i vodní dopravě, tyto obory ale zatím nedosáhly předkrizové úrovně poptávky.

Tržby v aktivitách navázaných na cestovní ruch se dále zotavovaly, úrovně roku 2019 ale zatím nedosáhly.

V odvětví ubytování, stravování a pohostinství byly ve 4. čtvrtletí 2022 tržby meziročně o desetinu vyšší a k růstu všech služeb přispěly nejvíce (+0,5 p. b). Výrazně tomu pomohlo postupné zotavování příjezdového cestovního ruchu. Poptávka ovšem stále citelně zaostávala za úrovní z konce roku 2019 – výrazněji v ubytování (o 25,4 %) než ve stravování a pohostinství (15,4 %). Naproti tomu předkrizovou úroveň již překonalo odvětví informační a komunikační činnosti (o 6,0 %), obdobně jako činnosti v oblasti nemovitostí (+3,8 %). V dlouhodobě rozvíjející se oblasti ICT však loni meziroční růst tržeb slábnul a v posledním kvartálu činil jen rovné 1 %. Poptávka zde rostla pouze v oboru informačních technologií (např. programování, správa počítačového vybavení), citelný útlum nastal u rozhlasových a televizních vysílání. Tržby se snížily i v tzv. hudebním a filmovém průmyslu (byť segmentu filmové distribuce se dařilo⁴³) a mírný pokles poptávky netradičně postihl i informační činnosti (zahrnující hosting, webové portály i činnosti zpravodajských tiskových kanceláří a agentur).

Výrazně klesaly tržby za reklamu a průzkum trhu, nižší poptávku však signalizovala většina podnikových služeb.

Oslabení poptávky po podnikových službách se nejvíce projevilo v odvětví profesní, vědecké a technické činnosti, v nichž loni ve 4. čtvrtletí tržby meziročně pouze stagnovaly. Ty srážel dolů především propad tržeb za reklamu a průzkum trhu (-9,7 %), poptávka se snižovala také u ostatních služeb. Výjimkou byly zejména právní a účetnické činnosti (u nich se tržby významně nesnížily ani během vrcholu pandemie) a architektonické a inženýrské činnosti (+3 %). V odvětví administrativních a podpůrných činností sice ještě ve 4. čtvrtletí 2022 přetrvával vyšší růst tržeb (5,6 %), o ten se však zasloužily hlavně cestovní agentury a kanceláře, které doháněly hluboké ztráty z roku 2020. Poptávka se naopak snížila v oblastech reagujících citlivě na hospodářský cyklus, např. u pronájmu a operativního leasingu (zejména automobilů i strojů) o 3,4 % a dále také u pracovních agentur (-4,6 %). Poptávka po drtivě většině dílčích oborů v rámci administrativních a podpůrných činností zůstávala i na sklonku loňského roku pod předpandemickou úrovní (nejvíce u pracovních agentur, kde byly tržby oproti 4. čtvrtletí 2019 o více než čtvrtinu nižší).

⁴³ Dle údajů Unie filmových distributorů vzrostly v loňském 4. čtvrtletí tržby provozovatelů tuzemských kin meziročně o 10,7 %. V úhrnu od počátku roku se tržby i návštěvnost meziročně téměř zdvojnásobily (od ledna do května 2021 ovšem kina prakticky nehrála), ve srovnání s rokem 2019 tak tržby o 19 % zaostávaly (návštěvnost dokonce o 26 %, avšak počet odehraných představení byl nižší jen o 4 %).

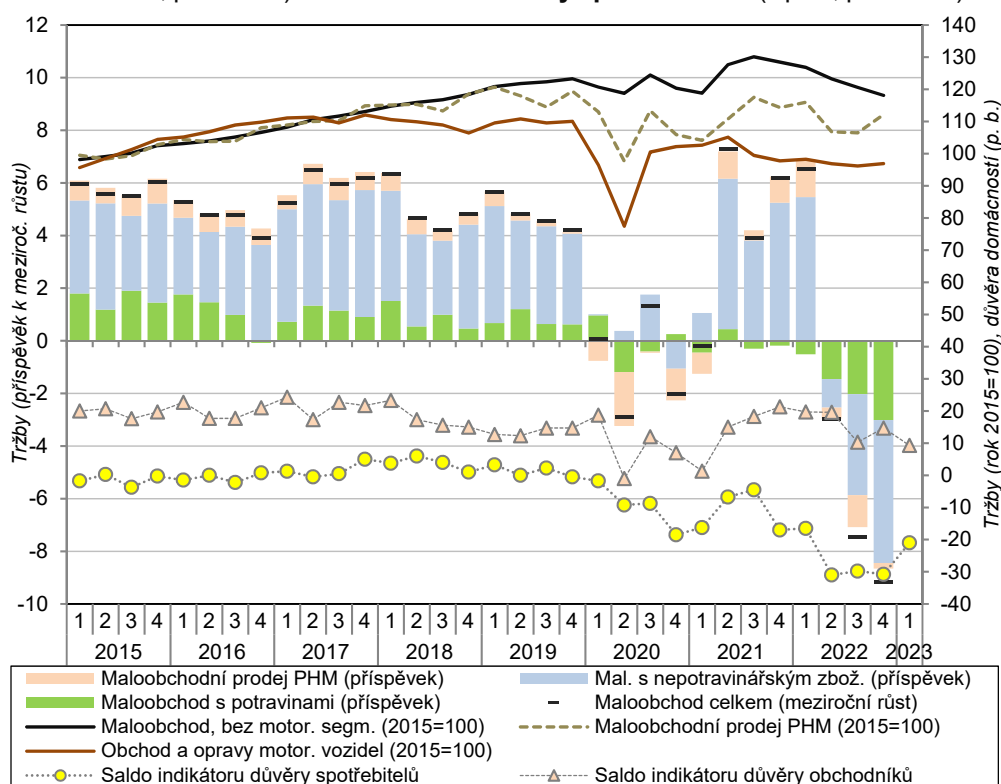

Mezikvartální pokles maloobchodních tržeb přetrvával páté čtvrtletí v řadě.

Velmi negativní spotřebitelská důvěra se na přelomu roku 2022 a 2023 zmršňovala.

Tržby v maloobchodu⁴⁴ byly ve 4. čtvrtletí 2022 mezikvartálně nižší o rovná 2 %, když klesaly ve všech jeho významných segmentech vyjma prodeje pohonných hmot (PHM). Útlum poptávky v maloobchodu pokračoval pátý kvartál v řadě (shodně jako v případě celkových výdajů tuzemských domácností na konečnou spotřebu). Naopak prorůstově působily vyšší spotřební výdaje nerezidentů související s oživením turismu či uprchlickou vlnou z Ukrajiny. V lednu 2023 se sice meziměsíční pokles maloobchodních tržeb zastavil, jejich výše se ale jen dorovnala úrovni z října 2018. Plně se zde projevil útlum spotřebitelské důvěry až na historické minimum (v říjnu 2022)⁴⁵. Na počátku roku 2023 se důvěra domácností zčásti zotavila, neboť pesimismus v oblasti jejich finanční situace domácností ve výhledu na letošní rok polevil. Poklesly i jejich obavy z růstu cen i nezaměstnanosti. To mohlo souviset s relativně příznivými trendy v oblasti aktuálního vývoje cen na trhu s energiemi a PHM. Na druhou stranu zůstali lidé dosti opatrní v oblasti plánování velkých nákupů (zejména zboží dlouhodobé spotřeby či investic).

Graf č. 8 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb v maloobchodu* (reálně, v p. b.), **tržby v maloobchodu a v motoristickém segmentu obchodu**** (reálně, úroveň roku 2015=100, pravá osa) a **saldo celkové důvěry spotřebitelů***** (v p. b., pravá osa)

* Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy. ** Tržby jsou sezónně i kalendářně očištěny.

*** Salda důvěry jsou sezónně očištěna a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

K poklesu maloobchodních tržeb za celý loňský rok z poloviny přispěl nižší prodej potravin. Výrazně také klesla poptávka v oblasti internetového prodeje.

V posledním loňském čtvrtletí se tržby v maloobchodu meziročně propadly o 9,2 %. Citelný útlum poptávky nastal napříč všemi jeho hlavními segmenty, vč. drtivé většiny specializovaných prodejen. Za celý rok 2022 se maloobchodní tržby snížily o 3,8 % (nejvyšší meziroční pokles ve srovnatelné řadě od roku 2001). Polovina loňského poklesu souvisela s nižšími tržbami za potraviny (o 5,1 %), když podobný pokles poptávky u nich zaznamenaly jak velké nesespecializované prodejny (řetězce), tak specializované provozovny. Rekordně loni poklesly i tržby za nepotravinářské zboží (o 3,1 %), které byly rozhodujícím faktorem útlumu maloobchodu ve 2. pololetí 2022. Zásadní roli sehrály slabší prodeje prostřednictvím internetu

⁴⁴ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje odvětví CZ-NACE 47.

⁴⁵ Důvěra podnikatelů v obchodu se naopak snižovala jen pozvolna a i na konci loňského roku nebyla výrazně slabší než v předkrizovém roce 2019. I přes zhoršení během léta vnímaly podniky svou současnou ekonomickou situaci stále pozitivně a mírně příznivě byly i výhledy na nejbližší pololetí. To stvrzuje i fakt, že obchodníci stále plánovali nábor nových zaměstnanců častěji než jejich propouštění.

Pokles poptávky v motoristickém segmentu obchodu se zmírnil, přesto za rokem 2019 stále citelně zaostával.

nebo zásilkové služby, kde za celý rok tržby propadly o 10,6 %⁴⁶ (ve srovnání s rokem 2019 byly nicméně stále skoro o třetinu vyšší). Mírnější pokles poptávky byl však patrný i ve většině dalších specializovaných prodejen nepotravinářského zboží. Výjimkou byly zejména prodejny s oděvy, obuví a koženým zbožím, kde tržby meziročně posílily o více než desetinu (ale za rokem 2019 skoro o pětinu zaostávaly). Mírnější 4% růst zaznamenaly prodejny s kosmetickými a toaletními výrobky. Obdobně rostla také poptávka po farmaceutickém a zdravotnickém zboží, u něhož byl na rozdíl od většiny ostatních sortimentních skupin letos cenový růst jen pozvolný. Cenový vývoj loni ovlivňoval také poptávku po pohonných hmotách. Tržby se v této oblasti meziročně snížily o 2,3 %, ve srovnání s rokem 2019 stále zaostávaly (o 7,5 %)⁴⁷. To platilo i pro motoristický segment obchodu, v němž ovšem pokles tržeb trvajících od poloviny roku 2021 loni ve 4. čtvrtletí zmírnil na 1,8 %. Jedinou částí tohoto segmentu, kde za celý loňský rok poptávka předčila předkrizový rok 2019, byl obchod, opravy a údržba motocyklů (+2,4 %), naopak u obchodu s motorovými vozidly (kromě motocyklů) zaostávala o 14,1 %.

⁴⁶ Tyto formy prodeje představovaly jediný segment maloobchodu, v němž loni tržby poklesly i v běžných cenách (o 1,4 %). V celém maloobchodu se přitom nominální tržby zvýšily o 10,8 %.

⁴⁷ Nižší spotřeba PHM souvisela s cenovou eskalací podpořenou válkou na Ukrajině. Tržby za PHM v běžných cenách vzrostly meziročně ve 2. čtvrtletí o 36,6 %, ve 3. čtvrtletí o 19,5 %. Ve 4. čtvrtletí byl však vývoj cen PHM pro motoristy příznivější, což se promítlo v oživení poptávky (tržby tak mezikvartálně vzrostly o 4,7 %).

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu zboží loni vzrostla především kvůli silnému zvýšení cen.

Celková hodnota vývozu zboží⁴⁸ v roce 2022 dosáhla 4 413,8 mld. korun⁴⁹ a nominálně tak vzrostla o 532,4 mld. (13,7 %). Na poměrně silném přírůstku se ale podílel růst cenové hladiny – nejvíce u surovin a energií, ceny se ale významně zvyšovaly u většiny druhů zboží⁵⁰. V jednotlivých čtvrtletích se meziroční dynamika exportu držela na silné úrovni s vrcholem ve 3. kvartálu (8,3 %, 11,6 % a 22,3 % v jednotlivých kvartálech). Ve 4. čtvrtletí hodnota vývozu vyšplhala na 1 148,4 mld. korun a meziročně se zvýšila o 136,2 mld. (13,5 %). Cenový růst představoval v průběhu celého roku významný stimul meziroční dynamiky. Podle sezónně očištěných dat byl export mezičtvrtletně nižší o 1,0 %.

Výrazněji rostl export do zemí EU.

Loňské navýšení vývozu zboží z většiny připadlo na růst exportu do zemí EU (+472,3 mld. korun, 15,4 %). Vývoz mimo EU se zvyšoval výrazně mírněji (+60,2 mld. korun, 7,5 %). Největší přírůstek měl export do Německa (+170,6 mld. korun, 14,7 %), na Slovensko (+70,2 mld., 18,7 %) a do Polska (+38,3 mld., 14,1 %). V navýšení u Německa a Slovenska hrál výraznou roli vývoz elektřiny⁵¹. U Polska nejvíce rostl export motorových vozidel. Silně se zvýšil také export do Itálie (+35,8 mld. korun, 23,7 %), Francie (+26,0 mld., 13,9 %), Rakouska (+27,2 mld., 15,7 %), Spojených států (+22,9 mld., 24,6 %) a Španělska (+20,6 mld., 19,8 %). Výrazný procentní nárůst měl vývoz u některých destinací, kde je hodnota vývozu relativně nízká jako například Kazachstán (170,2 %), Spojené arabské emiráty (58,9 %), Ázerbájdžán (73,2 %) nebo Mexiko (39,7 %). Vývoz do většiny sledovaných zemí loni rostl. Výraznou výjimkou bylo Rusko (-48,3 mld. korun, -59,9 %)⁵², kde se po sérii hlubokých propadů dostala hodnota vývozu (32,3 mld.) na nejnižší úroveň od roku 2005.

V závěru roku se oživil stagující vývoz do zemí mimo EU.

V samotném 4. čtvrtletí se vývoz do EU meziročně zvýšil o 109,5 mld. korun (13,7 %) a mimo EU o 26,9 mld. (12,8 %). Ve zpětném pohledu je také patrné silné oživení exportu do zemí mimo EU ve druhé polovině roku (meziroční změna -1,0 %, 0,3 % a 18,7 % v 1. až 3. kvartálu). Nejvíce meziročně rostl vývoz do Německa (+41,7 mld. korun, 13,9 %), Polska (+9,8 mld., 13,8 %), Francie (+9,5 mld., 21,0 %), Španělska (+9,4 mld., 39,1 %), Itálie (+8,7 mld., 21,8 %) a Belgie (+5,4 mld., 25,8 %). Hluboce se meziročně propadl export do Ruska (-11,9 mld. korun, -66,5 %).

Růst vývozu loni nejvíce stimuloval export motorových vozidel.

Z pohledu zbožové struktury se loni nejvíce zvyšoval vývoz motorových vozidel (+101,4 mld. korun, 10,8 %), elektrických zařízení (+66,7 mld., 19,1 %) a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+58,9 mld., 97,5 %). Výrazný přírůstek měl také export strojů a zařízení (+36,4 mld. korun, 7,9 %), chemických látek a přípravků (+34,6 mld., 17,2 %), kovodělných výrobků (+32,1 mld., 13,3 %), potravinářských výrobků (+29,5 mld., 24,9 %), základních kovů (+27,5 mld., 16,4 %), pryžových a plastových výrobků (+19,2 mld., 10,0 %), papíru a výrobků z něj (+18,9 mld., 28,9 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (+16,9 mld., 4,1 %) a koku a rafinovaných ropných výrobků (+15,4 mld., 36,1 %).

Motorová vozidla dominovala růstu exportu ve 2. pololetí.

V samotném 4. kvartálu nejvíce meziročně rostl vývoz motorových vozidel (+45,1 mld. korun, 19,3 %). Výrazný celoroční přírůstek u motorových vozidel lze přičíst z většiny vývoji ve 2. pololetí. Dál se ve 4. čtvrtletí silně meziročně zvyšoval export elektrických zařízení

⁴⁸ Údaje za zahraniční obchod se zbožím od roku 2020 jsou přepočítávány aktualizovanou metodou založenou na vyšší míře detailu, viz <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualizace-metody-propoctu-zahranicni-obchod-se-zbozim>

⁴⁹ Není-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

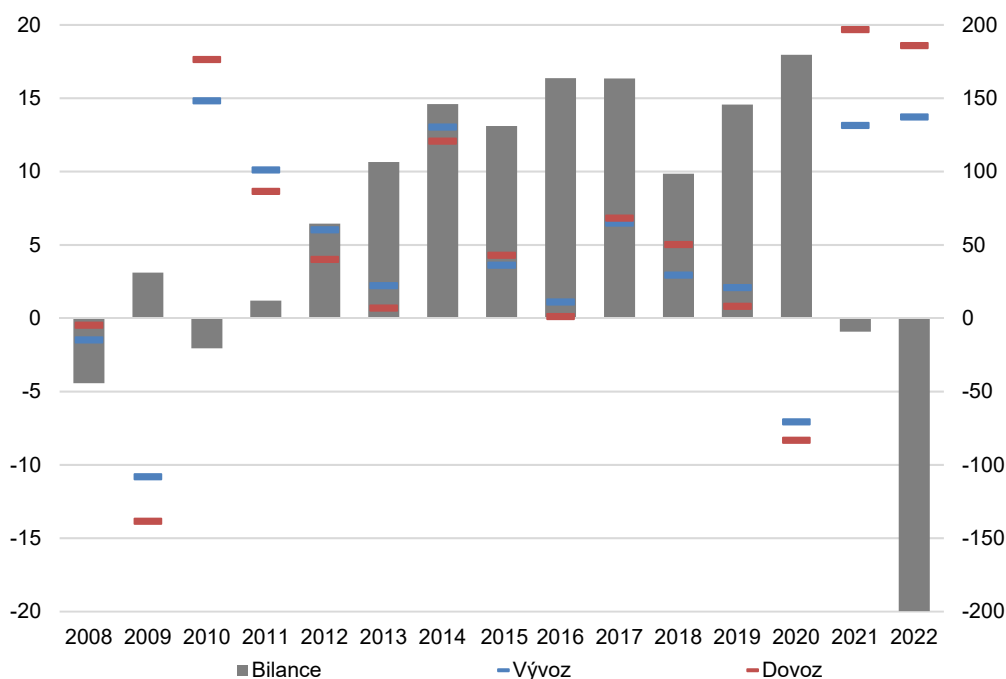
⁵⁰ Ceny vývozu zboží se za celý rok zvýšily o 12,7 % a v jednotlivých čtvrtletích meziročně rostly o 11,2 %, 15,1 %, 14,9 % a 9,8 %.

⁵¹ U všech našich sousedů bylo zaznamenáno posílení exportu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu. Přírůstek vývozu do Německa dosáhl 38,7 mld. korun a na Slovensko 15,6 mld. Kromě toho byl výrazný i nárůst v případě Rakouska (+8,9 mld. korun) a do jisté míry i Polska (+3,4 mld.).

⁵² Export do Ruska se propadl zejména u motorových vozidel (-16,4 mld. korun), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (-9,5 mld.), elektrických zařízení (-5,4 mld.) a strojů a zařízení (-5,1 mld.). Zároveň je patrné posílení vývozu do některých bývalých sovětských republik, nejvíce do Kazachstánu (+7,4 mld. korun, naprostá většina z tohoto nárůstu se udála ve druhé polovině roku). Vyšší zde byl hlavně export počítačů a elektronických a optických přístrojů a motorových vozidel (včetně dílů).

(+29,6 mld. korun, 33,8 %), strojů a zařízení (+19,0 mld., 16,8 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (+13,3 mld., 12,5 %) a potravinářských výrobků (+9,2 mld., 28,4 %). Vývoz většiny artiklů meziročně rostl, ve 4. čtvrtletí se ale po delší době změnil růstový trend u elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, kde po šesti kvartálech vývoz klesl meziročně o 4,0 mld. korun (-11,8 %). Poprvé od 3. čtvrtletí 2020 se také meziročně snížil vývoz základních kovů (-2,4 mld. korun, -5,4 %).

Graf č. 9 Vývoz a dovoz zboží (meziroční změna, v %) a bilance zahraničního obchodu se zbožím (v mld. korun, pravá osa)

Zdroj: ČSÚ

Import loni rostl silněji než export.

Dovoz zboží za celý rok 2022 dosáhl hodnoty 4 613,5 mld. korun a byl vyšší o 723,0 mld. (18,6 %). Dynamika dovozu tak loni značně překonala vývoz, na čemž mělo hlavní podíl prudké zdražení importovaných surovin⁵³. Meziroční přírůstky dovozu převyšovaly export ve všech čtvrtletích roku. Postupně se dovoz meziročně zvýšil o 16,9 %, 20,3 % a 22,3 % v 1. až 3. kvartálu. Ve 4. čtvrtletí 2022 hodnota dovozu dosáhla 1 198,8 mld. korun a meziročně vzrostla o 157,3 mld. (15,1 %). Mezičtvrtletně se (sezónně očištěný) dovoz snížil o 1,9 %.

Přírůstek dovozu ze zemí mimo EU překonal navýšení ze zemí EU.

Vliv rostoucích cen surovin je patrný na rozdílu mezi procentním přírůstkem dovozu z EU (+303,9 mld. korun, 12,5 %) a ze zemí mimo EU (+415,7 mld., 29,2 %), odkud pochází hlavní porce importované ropy a zemního plynu. Nejvíce vzrostl dovoz z Číny (+125,0 mld. korun, 26,6 %), druhý největší přírůstek měl vlivem zásobování zemním plynem import Ruska (+113,8 mld. korun, 74,9 %) a na třetí pozici bylo Německo (+89,4 mld., 9,9 %). Silně rostl také import z Polska (+66,2 mld. korun, 19,4 %). Snaha o snížení závislosti na Rusku u dovozu zemního plynu je patrná na prudkém růstu hodnoty dovozu z Norska (+38,3 mld. korun, dovoz se zvýšil pětinašobně) a Ázerbájdžánu (+21,2 mld., 160,5 %)⁵⁴. Výraznější pokles byl zaznamenán jen u dovozu z Kazachstánu (-3,5 mld. korun, -20,4 %) a Ukrajiny (-2,4 mld., -6,4 %). Výrazné procentní nárůsty byly

⁵³ Ceny dovozu zboží loni vzrostly o 17,2 %.

⁵⁴ Podle rozkladu dovozu ropy a zemního plynu na jednotlivé importéry v loňském roce přibýlo mezi „nové zdroje“ zejména Norsko (z 1,2 mld. korun v roce 2021 na 38,3 mld. loni). Dovoz této komodity ze Spojených států (+7,3 mld. korun, 79,2 %) výrazně narostl prostřednictvím tankerů se zkapalněným plynem a posílily se existující vazby na Ázerbájdžán (+21,2 mld., 161,7 %). Naopak se snížila hodnota dovozu ropy a zemního plynu z Kazachstánu (-3,8 mld. korun, -26,6 %). K těmto změnám docházelo hlavně ve druhé polovině roku. Rusko celkově loni odpovídalo za 68,7 % hodnoty dovozu ropy a zemního plynu (73,7 % v roce 2021).

loni zaznamenány také u dovozu ze Spojených arabských emirátů (87,7 %), Řecka (43,2 %), Bulharska (+40,8 %), Indie (40,7 %), Indonésie (40,5 %) nebo Izraele (30,0 %). V samotném 4. čtvrtletí se import zboží z EU zvýšil meziročně o 55,6 mld. korun (8,8 %) a dovoz mimo EU o 101,7 mld. (25,1 %). K největšímu meziročnímu navýšení došlo u importu z Číny (+46,0 mld. korun, 33,2 %) a Norska (+37,1 mld., hodnota dovozu se navýšila více než jedenáctkrát). Přírůstek dovozu z Norska byl zároveň doprovázen meziročním propadem u Ruska (-25,6 mld. korun, -48,0 %). Silně rostl také dovoz z Německa (+21,9 mld. korun, 9,8 %), Spojených států (+10,0 mld., 36,3 %), Polska (+9,3 mld., 10,2 %), Ázerbájdžánu (+6,2 mld., 139,2 %) a Velké Británie (+6,1 mld., 38,0 %).

Dovoz zboží se zvyšoval zejména vlivem ropy a zemního plynu. Ve druhé polovině roku prudce posílil import elektrických zařízení.

V roce 2022 nejvíce rostla hodnota dovozu ropy a zemního plynu (+190,0 mld. korun, 123,1 %). Zejména pod vlivem oživení ve druhé polovině roku se silně zvýšil také import elektrických zařízení (+89,7 mld. korun, 26,0 %). Výrazné přírůstky byly zaznamenány také u dovozu základních kovů (+57,1 mld. korun, 17,7 %), chemických látek a přípravků (+52,1 mld., 15,2 %), motorových vozidel (+66,0 mld., 12,8 %), koksu a rafinovaných ropných výrobků (+38,2 mld., 55,2 %), potravinářských výrobků (+35,8 mld., 20,7 %), strojů a zařízení (+32,5 mld., 8,9 %) nebo kovodělných výrobků (+22,1 mld., 12,6 %). U většiny z vyjmenovaných položek stimulovala přírůstky hlavně změna cen. Společně s obnovením poptávky po fosilních palivech v souvislosti s energetickou krizí to byl i případ oživení importu černého a hnědého uhlí a lignitu (+17,2 mld. korun, 117,2 %) a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+12,3 mld., 50,2 %). Ve 4. čtvrtletí se nejvíce meziročně zvyšoval import elektrických zařízení (+44,8 mld. korun, 50,9 %), motorových vozidel (+31,1 mld., 25,0 %) a ropy a zemního plynu (+28,7 mld., 52,4 %), u kterého ale pokračoval útlum dynamiky (šlo o nejnižší přírůstek od 3. kvartálu 2021). Výrazný byl také nárůst u strojů a zařízení (+12,4 mld. korun, 13,1 %), potravinářských výrobků (+8,9 mld., 18,3 %), koksu a rafinovaných ropných výrobků (+6,1 mld., 29,5 %), kovodělných výrobků (+5,7 mld., 12,6 %) a chemických látek a přípravků (+5,3 mld., 6,0 %). Nejvíce meziročně klesl dovoz základních kovů (-5,3 mld., -6,0 %) a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-1,4 mld., -14,5 %).

Celková bilance zahraničního obchodu se zbožím loni skončila v hlubokém deficitu.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím skončila loni v deficitu 199,7 mld. korun. Šlo o druhý celoroční schodek v řadě a deficit se zhoršil o 190,5 mld. korun. Bilance byla záporná ve všech loňských čtvrtletích a ve 4. kvartálu dosáhla šestého schodku v řadě, tentokrát ve výši 50,4 mld. korun. Schodek byl meziročně horší o 21,1 mld. korun. Sezónně očištěné údaje ale ukazují, že se bilance druhý kvartál v řadě mezičtvrtletně zlepšovala.

Na zhoršení bilance měl vliv růst cen surovin. To také souviselo s prohloubením schodku obchodu se zeměmi mimo EU.

Zhoršení bilance zahraničního obchodu se zbožím šlo loni zcela na vrub obchodu se zeměmi mimo EU (prohloubení deficitu o 355,5 mld. korun). Ani rekordní zlepšení bilance obchodu s EU o 168,4 mld. korun tak nestačilo k udržení celkového přebytku. Ve směru zhoršení bilance loni nejvíce působil obchod s Ruskem (-162,1 mld. korun), Čínou (-127,2 mld.), Norskem (-34,0 mld.), Polskem (-27,9 mld.) a Ázerbájdžánem (-19,9 mld.). Naopak se zlepšovalo saldo v případě obchodu s Německem (+81,2 mld. korun), Slovenskem (+46,4 mld.), Itálií (+15,5 mld.), Španělskem (+11,2 mld.), Maďarskem (+11,1 mld.) nebo Kazachstánem (+10,9 mld.). V samotném 4. čtvrtletí se nejvíce meziročně zhoršila bilance obchodu s Čínou (-46,8 mld. korun) a Norskem (-35,5 mld.). Menší propady pak byly zaznamenány u obchodu se Spojenými státy (-6,3 mld. korun), Ázerbájdžánem (-5,7 mld.) nebo Jižní Koreou (-4,9 mld.). Výrazně lepší byl výsledek zahraničního obchodu v případě Německa (+19,8 mld. korun) a Ruska (13,7 mld.). Ve směru přebytku působil také obchod s Itálií (+6,5 mld. korun), Španělskem (+6,3 mld.), Slovenskem (+5,1 mld.), Kazachstánem (+5,1 mld.), Švýcarskem (+5,1 mld.), Rakouskem (+4,5 mld.) nebo Francií (+4,3 mld.).

Obchod s ropou a zemním plynem byl hlavním důvodem zhoršení salda

Loni se nejvíce zhoršila bilance obchodu s ropou a zemním plynem (-177,0 mld. korun) a dále se základními kovy (-29,6 mld.), elektrickými zařízeními (-23,0 mld.), koksem a rafinovanými ropnými výrobky (-22,8 mld.) a chemickými látkami a přípravky (-17,6 mld.).

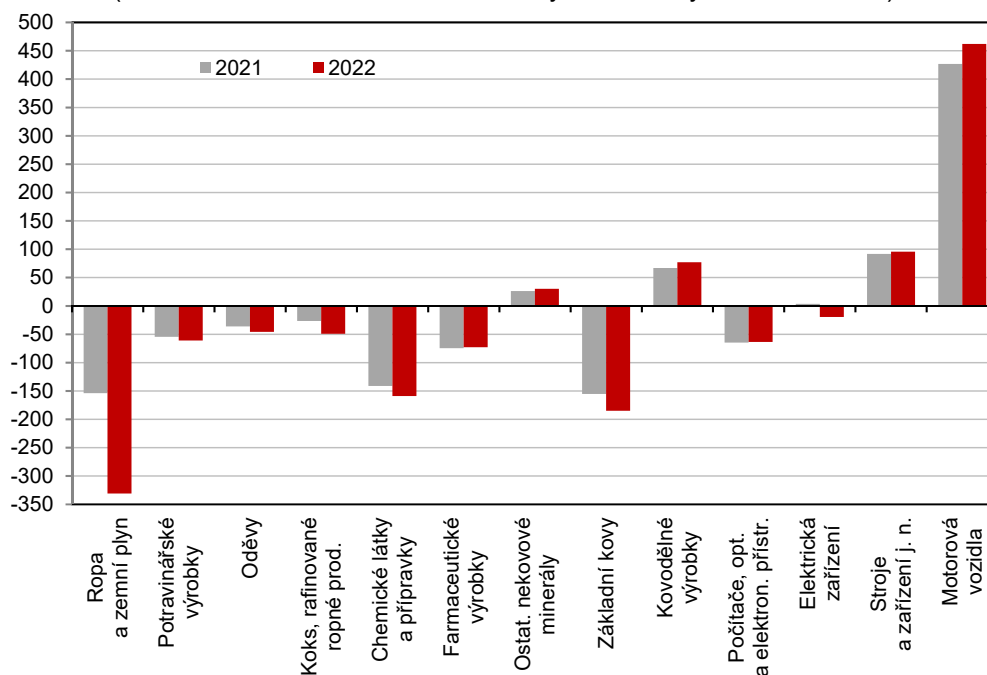
zahraničního obchodu se zbožím.

Negativní vliv na celkovou bilanci měly i obchod s černým a hnědým uhlím a lignitem (-14,0 mld. korun), oděvy (-9,8 mld.), potravinářskými výrobky (-6,3 mld.), ostatními výrobky zpracovatelského průmyslu (-4,7 mld.), ostatními dopravními prostředky (-4,6 mld.) nebo usněmi a souvisejícími výrobky (-4,5 mld.). Zlepšení bilance se naopak událo v případě obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+46,6 mld. korun), motorovými vozidly (+35,4 mld.), kovodělnými výrobky (+10,0 mld.) nebo produkty zemědělství a myslivosti (+7,9 mld.).

Na konci roku bilanci zhoršoval obchod s ropou a zemním plynem a elektrickými zařízeními.

Ve 4. čtvrtletí se meziročně nejvíce zhoršilo saldo obchodu s ropou a zemním plynem (-24,6 mld. korun) a elektrickými zařízeními (-15,2 mld.). Prohloubil se i schodek u koku a rafinovaných ropných výrobků (-3,9 mld. korun), chemických látek a přípravků (-2,8 mld.) nebo oděvů (-2,2 mld.). Zmínil se i přebytek obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (-2,5 mld. korun). Bilance se zlepšovala u menšiny výrobků. Výrazné meziroční posílení bilance bylo ve 4. čtvrtletí zaznamenáno u obchodu s motorovými vozidly (+14,0 mld. korun) a počítači, elektronickými a optickými přístroji a zařízeními (+10,4 mld. korun). Ve směru zlepšení celkové bilance působil také obchod se stroji a zařízeními (+6,7 mld. korun) nebo základními kovy (+2,9 mld.).

Graf č. 10 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace celého roku, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

5. Ceny

Celková cenová hladina v ekonomice loni prudce vzrostla.

Celková cenová hladina v české ekonomice měřená deflátorem HDP v roce 2022 vzrostla o 8,4 %. To je největší nárůst od roku 1998. Ceny spotřebních statků byly vyšší o 11,9 %, přičemž panovaly výrazné rozdíly mezi spotřebou domácností (navýšení cenové hladiny o 16,3 %) a vládních institucí (3,3 %). Ceny kapitálových statků byly loni vyšší o 12,0 %. Směnné relace byly záporné a dosáhly 95,8 %. Směnné relace obchodu se zbožím činily 94,8 %, zatímco u služeb byly kladné a dosáhly 102,4 %. V průběhu roku meziroční růst cenové hladiny posiloval a ve 4. čtvrtletí meziroční přírůstek cenové hladiny dosáhl 10,7 %. Z toho ceny spotřeby vzrostly o 12,7 % (u spotřeby domácností to bylo 18,0 %, u spotřeby vládních institucí 3,8 %). Ceny kapitálových statků se meziročně navýšily o 14,0 %. Směnné relace byly ve 4. čtvrtletí záporné (97,3 %) – směnné relace obchodu se zbožím dosáhly 96,9 % a v případě služeb to bylo 99,1 %. Mezičtvrtletně se cenová hladina snížila o 0,5 %. Ceny spotřeby byly oproti 3. čtvrtletí nižší o 0,9 %, ceny kapitálových statků stagnovaly (0,1 %) a mezičtvrtletní směnné relace byly mírně kladné (100,1 %).

Spotřebitelské ceny rostly loni nejvíce od roku 1993.

Index spotřebitelských cen v roce 2022 celkově vzrostl o 15,1 % a ve srovnání s rokem 2021 (3,8 %) jeho růst prudce zrychlil. Šlo o největší přírůstek od roku 1993. Růst cen byl loni plošný a v 7 ze 12 oddílů spotřebního koše byl dvouciferný. Největší vliv na cenový vývoj v loňském roce mělo zvyšování nákladů na bydlení, vodu, energie a paliva (bydlení a energie), které k celkovému přírůstku přispělo z třetiny. Druhý nejvyšší příspěvek měly potraviny a nealkoholické nápoje. U těch cenový růst akceleroval hlavně ve druhé polovině roku a soustředil se do oblasti nejzákladnějších potravin. Výrazný vliv mělo i silné navyšování cen dopravy a stravování a ubytování. Ceny zboží se loni úhrnem zvýšily o 16,8 % a služeb o 12,3 %.

Meziroční přírůstek spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí zmírnil.

Meziroční růst spotřebitelských cen od 1. do 3. kvartálu zrychloval (11,2 %, 15,8 % a 17,6 %) a mírně zpomalil až v závěru roku. V samotném 4. čtvrtletí 2022 se spotřebitelské ceny meziročně zvýšily o 15,7 %. Ve srovnání se 3. kvartálem ale celkově stagnovaly. K meziročnímu růstu nejvíce přispělo prudké zvýšení cen potravin a nealkoholických nápojů. Výrazný vliv měly i ceny bydlení a energií, stravování a ubytování a dopravy. Zpomalení meziročního přírůstku oproti 3. čtvrtletí bylo výsledkem zmírnění růstu cen dopravy a také zahrnutím úsporného tarifu a odpuštění poplatku za podporované zdroje energie do nákladů na bydlení a energie. Většímu zvolnění cenového růstu bránilo výrazné posilování dynamiky cen potravin a nealkoholických nápojů. Ceny zboží ve 4. čtvrtletí úhrnem meziročně vzrostly o 17,4 % a ceny služeb o 12,9 %.

Meziroční růst cen energií i imputovaného nájemného v závěru roku zmírnil.

Ceny bydlení a energií se v roce 2022 zvýšily o 19,0 %. Z toho nejvíce rostly ceny elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv (30,9 %). Prudce se zvyšovaly i náklady na běžnou údržbu a drobné opravy bytu (19,4 %) a příliš pozadu nezůstalo ani imputované nájemné⁵⁵ (16,1 %). Nájemné z bytu se loni zvýšilo o 4,9 %, stejně jako ostatní služby související s bydlením. Meziroční růst cen v tomto oddílu vyvrcholil ve 3. čtvrtletí a ve 4. kvartálu oslabil na 14,9 %. Mezičtvrtletně se zde ceny snížily o 5,6 %. Po zahrnutí efektu úsporného tarifu a odpuštění poplatku za podporované zdroje energie zpomalil meziroční růst cen elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv na 23,8 %. Imputované nájemné také rostlo pomaleji než v předchozím kvartálu (12,3 %). Běžná údržba a drobné opravy bytu meziročně zdražily

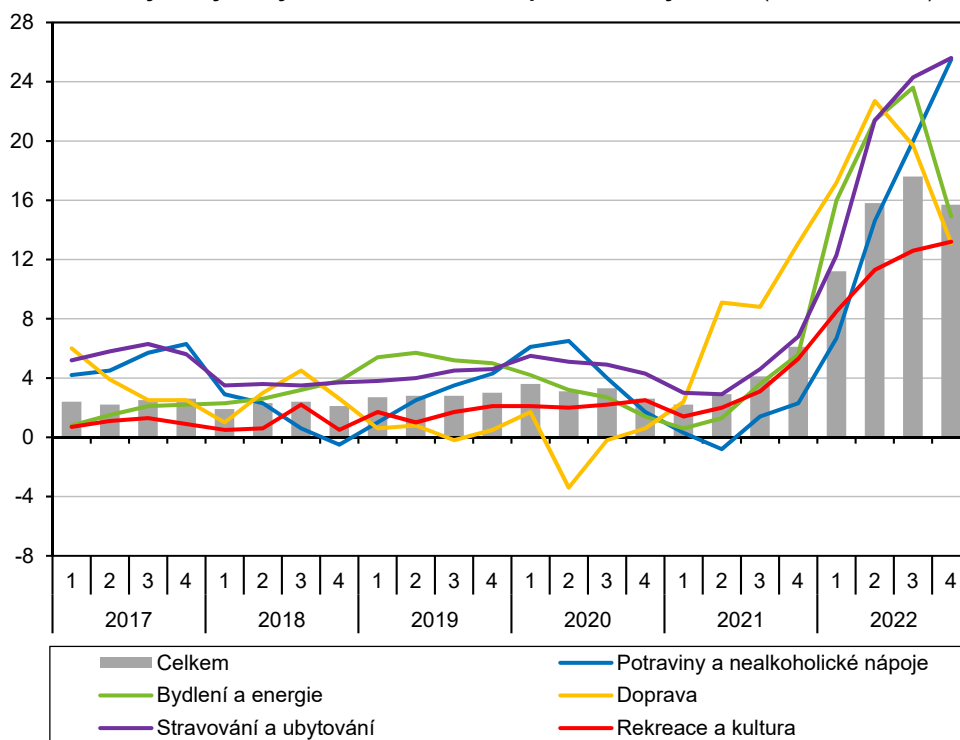
⁵⁵ Imputované nájemné vyjadřuje náklady vlastnického bydlení. Kromě samotných cen bydlení zahrnuje i náklady na výstavbu a renovace a další poplatky. Více na: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodicka-poznamka-k-indexu-spotrebitelskych-cen-imputovane-najemne>.

o 20,8 %, růst nájemného z bytu mírně posílil na 5,7 % a ceny ostatních služeb související s bydlením byly vyšší o 5,1 %.

V průběhu celého roku výrazně posiloval meziroční růst cen potravin a tento oddíl také nejvíce přispíval k celkovému růstu spotřebitelských cen ve 4. kvartálu.

Potraviny a nealkoholické nápoje loni celkově zdražily o 16,7 %. Během celého roku se do jejich vývoje totiž citlivě promítal prudký růst cen v zemědělské výrobě. K celkovému přírůstku spotřebitelských cen tak nejvíce přispívala trojice maso (růst o 16,7 %), pekárenské výrobky a obiloviny (21,7 %) a mléko, sýry a vejce (20,8 %). Prudce zdražily také oleje a tuky (38,6 %). V průběhu celého roku docházelo u potravin a nealkoholických nápojů k výraznému zrychlování meziročního tempa cenového růstu (6,7 %, 14,6 % a 20,0 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí). Ve 4. kvartálu pak meziroční přírůstek dosáhl 25,5 %. Mezičtvrtletně se ceny potravin a nealkoholických nápojů zvýšily o 4,7 %. Ke zrychlení meziročního růstu ve 4. čtvrtletí přispěl zejména vývoj cen mléka, sýrů a vajec (růst o 32,9 %), pekárenských výrobků a obilovin (30,5 %) a masa (27,4 %). Zrychlovala ale cenová dynamika většiny druhů potravin. Podobně jako v celoročním pohledu ve 4. kvartálu prudce meziročně rostly i ceny olejů a tuků (43,0 %).

Graf č. 11 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Zmírnění růstu cen pohonných hmot utlumilo meziroční přírůstek cen dopravy.

Ceny dopravy se loni zvýšily o 18,1 %. Pod vlivem cen pohonných hmot nejvíce rostly náklady na provoz osobních dopravních prostředků (23,9 %). Silně se ale zvyšovaly i ceny nákupu automobilů, motocyklů a jízdních kol (12,9 %) a zrušení slev na jízdném stimulovalo přírůstek cen dopravních služeb (14,2 %). Ceny dopravy loni nejvíce meziročně rostly ve 2. čtvrtletí a pak začala dynamika zpomalovat. Postupně v jednotlivých kvartálech jejich meziroční přírůstek dosáhl 17,2 %, 22,7 % a 19,7 %. Ve 4. čtvrtletí 2022 byly meziročně vyšší o 13,1 %. Oproti předchozímu čtvrtletí se ceny dopravy snížily o 1,2 %. V závěru roku společně s pohonnými hmotami značně zpomalil i meziroční růst cen provozu osobních dopravních prostředků (13,6 %). Mírnější byl i přírůstek cen nákupů automobilů, motocyklů a jízdních kol (11,7 %). Nejvýrazněji tak meziročně vzrostly ceny dopravních služeb (16,6 %).

Růst cen byl plošný.	Z hlediska příspěvku k celkovému růstu spotřebitelských cen se do popředí dostaly i ceny stravování a ubytování, které se loni zvýšily o 21,0 %. Jejich meziroční růst prudce zrychlil ve 2. čtvrtletí a po zbytek roku dál posiloval. Ve 4. čtvrtletí se ceny stravování a ubytování meziročně zvýšily o 25,6 %. Z toho ceny stravování byly vyšší o 26,2 % a ubytování o 20,7 %. Po celý rok byla meziroční dynamika cen stravování vyšší než ubytování. Zrychloval i růst cen rekreací a kultury, které byly celkově vyšší o 11,4 %. Za posílením tempa přitom stály hlavně dovolené s komplexními službami (12,1 %). Po celý rok nejvíce rostly ceny ostatních předmětů pro rekreaci a volný čas včetně zahradnictví a domácích zvířat (16,7 %). V samotném 4. čtvrtletí se ceny rekreací a kultury meziročně zvýšily o 13,2 %. Mezičtvrtletně ale ceny klesly o 1,1 %.
Dál se silně zvyšovaly ceny u oděvů, obuvi a vybavení domácnosti.	V loňském roce pokračoval i silný růst cen odívání a obuvi, jehož posílení je zřetelné od postpandemického oživení poptávky kombinovaného s narušením dodavatelských řetězců v roce 2021. Odívání a obuv loni celkově zdražily o 18,6 %. V samotném 4. čtvrtletí byly ceny meziročně vyšší o 18,2 %. Mezičtvrtletně ceny odívání a obuvi zdražily o 7,1 %, nejvíce ze všech oddílů spotřebního koše. Podobná byla loni situace u bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav. Narušení dodavatelských řetězců ovlivnilo zrychlení růstu cen už v roce 2021 a loni se zde ceny celkově zvýšily o 12,0 %. Hlavní podíl na celkovém růstu měl nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny (přírůstek 13,4 %), silně rostly i ceny bytového textilu (16,0 %). Ve 4. čtvrtletí 2022 ceny bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav meziročně vzrostly o 13,3 % a mezičtvrtletně o 2,4 %.
Poprvé od roku 2006 loni vzrostly ceny pošt a telekomunikací.	Po celý rok pod vlivem finančních a osobních služeb zrychloval růst cen ostatního zboží a služeb ⁵⁶ . Za celý rok se zde ceny zvýšily o 10,1 % a v samotném 4. čtvrtletí to bylo meziročně o 12,7 %. V loňském roce se zmínil růst cen alkoholických nápojů a tabáku. Ty byly celkově vyšší o 6,2 %. Alkohol zdražil o 3,2 % a tabák o 8,2 %. Ve 4. čtvrtletí byly ceny alkoholických nápojů a tabáku meziročně vyšší o 6,0 % a mezičtvrtletně o 0,9 %. V průběhu roku se ale jejich ceny vyvíjely různě. Meziroční dynamika u alkoholu měla tendenci zrychlovat až na 5,4 %, zatímco u tabáku se zmírnila na 6,5 %. Výrazně loni rostly ceny zdraví (8,5 %), které vzhledem ke své váze obvykle nemají významnější vliv na celkový index. Jejich meziroční růst zrychloval až na 9,6 % ve 4. kvartálu. Ceny vzdělávání se loni celkově zvýšily o 3,8 %, z toho ve 4. čtvrtletí meziročně vzrostly o 7,5 %. Nejméně se loni meziročně zvyšovaly ceny pošt a telekomunikací (0,7 %). Šlo u nich ale o první růst od roku 2006. Ceny v tomto oddíle totiž tradičně mírně klesají. Za zdražením stál vývoj cen telefonních a faxových zařízení (9,3 %). Ve 4. čtvrtletí ceny pošt a telekomunikací meziročně rostly o 2,1 %, nejvíce od 1. čtvrtletí 2007. Ceny telefonních a faxových zařízení byly vyšší o 8,6 %, telefonních a faxových služeb o 1,4 % a poštovních služeb o 2,7 %.
Meziroční růst spotřebitelských cen v EU po celý rok zrychloval.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) ⁵⁷ v Evropské unii loni vzrostl celkem o 9,2 %. To je rekordní navýšení (předchozí maximum z roku 2008 činilo 3,7 %). Cenový růst posiloval napříč celým spotřebitelským košem, ale nejvýraznější bylo zrychlení dynamiky u cen potravin a nealkoholických nápojů, bydlení a energií, dopravy a stravování a ubytování. V loňském roce nejvíce rostl HICP v Estonsku (19,4 %), Litvě (18,9 %) a Lotyšsku (17,2 %). Česko se s přírůstkem 14,8 % umístilo na páté pozici. Také v případě zemí s nejmírnější dynamikou cen byly přírůstky velmi vysoké. Ve Francii HICP vzrostl o 5,9 %, na Maltě o 6,1 % a ve Finsku o 7,2 %. Meziroční dynamika spotřebitelských cen v EU v průběhu roku zrychlovala a ve 4. kvartálu tak byl HICP meziročně vyšší o 11,0 %. Ve 4. čtvrtletí nejvíce meziročně rostly spotřebitelské ceny v Maďarsku (23,3 %), Lotyšsku (21,4 %) a Litvě (21,2 %).

⁵⁶ Zahnuje služby osobní péče a osobní potřeby a doplňky, sociální péči, pojištění a další finanční služby, apod.

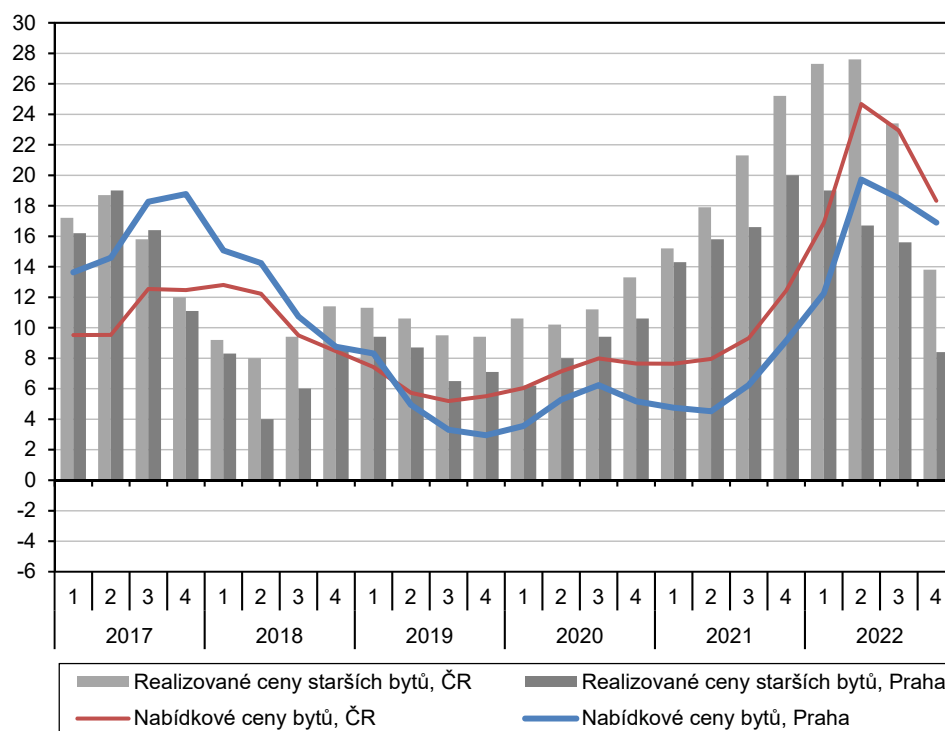
⁵⁷ Oproti indexu spotřebitelských cen, který ČSÚ pro českou ekonomiku sestavuje, HICP neobsahuje imputované nájemné, což bývá zdrojem rozdílů mezi HICP a Indexem spotřebitelských cen.

Dvacetiprocentní úroveň překonalo i Estonsko (20,4 %) a až s odstupem se za něj zařadilo Česko (16,5 %). Nejmírnější meziroční navýšení vykázaly Španělsko (6,5 %), Francie (7,0 %) a Malta (7,3 %). Oproti 3. čtvrtletí se spotřebitelské ceny v EU zvýšily o 2,5 %. Nejvíce přitom rostly v Maďarsku (6,5 %), Itálii (5,8 %) a Litvě (3,7 %). Naopak mezičtvrtletní poklesy byly zaznamenány na Maltě (-2,4 %), Kypru (-0,5 %), ve Španělsku (-0,2 %) a v Estonsku (-0,1 %).

Růst nabídkových cen bytů v závěru roku zpomalil...

V roce 2022 vyvrcholil prudký meziroční růst cen bytů. Index nabídkových cen bytů v ČR se za celý rok zvýšil o 20,7 %. Ceny bytů mimo Prahu takto zdražily o 25,2 %, zatímco v Praze přírůstek dosáhl 16,9 %. Meziroční i mezičtvrtletní dynamika dosáhla vrcholu ve 2. kvartálu a dál přírůstky oslabovaly. Ve 4. čtvrtletí nabídkové ceny bytů v ČR meziročně vzrostly o 18,3 %, ceny mimo Prahu o 19,9 % a v Praze o 16,9 %. Mezičtvrtletní přírůstek nabídkových cen v ČR ve 4. čtvrtletí oslabil na 0,5 %. Stál za tím výlučně propad nabídkových cen mimo Prahu o 1,2 %, první mezičtvrtletní pokles od 1. kvartálu 2017. Nabídkové ceny bytů v Praze mezičtvrtletně vzrostly o 2,1 %. V případě realizovaných cen starších bytů byl propad tempa v závěru roku výraznější. Realizované ceny starších bytů vzrostly v ČR meziročně za celý rok o 22,6 %, a to hlavně vlivem prudkého navýšení cen mimo Prahu (24,9 %).

Graf č. 12 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

...výrazněji se ale propadly meziroční přírůstky realizovaných cen starších bytů, což ukazuje na ochlazení nemovitostního trhu.

Realizované ceny starších bytů v Praze byly loni meziročně vyšší o 14,7 %. Hlavně v první polovině roku ale meziroční dynamika u bytů mimo Prahu atakovala 30 % a ještě ve 3. čtvrtletí se přírůstek držel vysoko nad 20 %. V samotném 4. čtvrtletí ale realizované ceny starších bytů v ČR meziročně vzrostly o 13,8 %, mimo Prahu o 15,3 % a v Praze o 8,4 %. Mezičtvrtletně došlo u bytů v ČR k poklesu o 1,0 %, prvnímu od 4. kvartálu 2013. Realizované ceny starších bytů mimo Prahu byly oproti 3. čtvrtletí nižší o 1,4 % (první pokles od 3. čtvrtletí 2013). Jen v případě Prahy došlo k mírnému růstu o 0,4 %. Realizované ceny nových bytů, které jsou dostupné pouze za Prahu, popisují podobný průběh – ve 4. čtvrtletí se jejich meziroční přírůstek propadl na 2,9 % a mezičtvrtletně se ceny snížily o 4,3 %. Z výše popsaného vývoje lze vidět prudký propad poptávky, který souvisel s prudkým zdražením hypotečního financování. Tato

situace po letech opět umožňuje kupujícím vyjednat o ceně. Růst nabídkových cen sice zpomalil, ale tržní realitu odráží spíše propad realizovaných cen. Také je vidět, že prudký růst cen bytů mimo Prahu, který byl patrný v posledních dvou letech, výrazněji narazil na strop finančních možností kupujících i zájmu případných investorů.

Na ceny průmyslových výrobců působil prudký růst cen surovin i energií.

Ceny průmyslových výrobců se loni zvýšily o 24,3 %. Velmi silný přírůstek byl ovlivněn vývojem cen surovin a energií, který zasáhl prakticky celé spektrum průmyslu. Meziroční růst cen průmyslových výrobců vrcholil ve 2. čtvrtletí roku a pak oslaboval. V jednotlivých čtvrtletích přírůstky postupně dosáhly 21,8 %, 27,7 % a 25,9 %. V samotném 4. čtvrtletí se ceny zvýšily meziročně o 21,8 %.

V závěru roku měl největší vliv na ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu přírůstek u cen potravinářských výrobků.

Nejvíce k celkovému růstu loni přispívaly ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu (19,5 %). Ty byly ovlivněny hlavně prudkým růstem cen koksu a rafinovaných ropných produktů⁵⁸. Druhý největší vliv na růst cen průmyslových výrobců měly potravinářské výrobky, nápoje a tabák (19,2 %) a silně přispěly i ceny obecných kovů a kovodělných výrobků (22,3 %), pryžových a plastových výrobků, ostatních nekovových minerálních výrobků (19,7 %) a chemických látek a výrobků (35,2 %). Loni silně rostly i ceny dřeva, papíru a tisku (24,8 %), textilu, oděvů a usní (13,1 %) a strojů a zařízení (11,6 %). Relativně mírnější bylo navýšení cen nábytku a ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (8,9 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (6,9 %), elektrických zařízení (6,3 %), základních farmaceutických výrobků (6,0 %). Ve 4. čtvrtletí 2022 se ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu meziročně zvýšily o 16,0 %, což byl v rámci loňského roku nejslabší přírůstek. Vliv na oslabení měla zčásti i silná základna konce roku 2021, kdy už bylo patrné prudké posílení cen surovin. Nejvíce k růstu přispívalo nadále posilující navýšení cen potravinářských výrobků, nápojů a tabáku (25,7 %). Naopak výrazně oslabil vliv koksu a rafinovaných ropných produktů. Silný vliv si udržovaly pryžové a plastové výrobky, ostatní nekovové minerální výrobky (20,1 %). Podobně jako u cen ropy oslabil meziroční růst cen obecných kovů a kovodělných výrobků (13,1 %).

Meziroční přírůstek cen elektřiny v závěru roku mírně zpomalil.

Elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch loni zdražily o 50,7 %. Meziroční růst cen zde po celý rok až do 3. kvartálu zrychloval. Ve 4. čtvrtletí meziroční přírůstek mírně zpomalil na 54,3 %, zčásti šlo ale o vliv srovnávací základny předchozího roku, když už bylo zrychlení dynamiky cen elektřiny silně patrné. Ceny těžby a dobývání byly loni vyšší celkem o 27,5 %. Největší vliv na to mělo prudké zdražení ropy a zemního plynu (70,4 %), ale silně se zvyšovaly i ceny ostatních surovin, například těch stavebních, které byly zahrnuty do ostatní těžby a dobývání (17,9 %). Také u cen těžby a dobývání ve 4. čtvrtletí meziroční přírůstek oslabil (23,3 %).

Ceny průmyslových výrobců v EU prudce rostly.

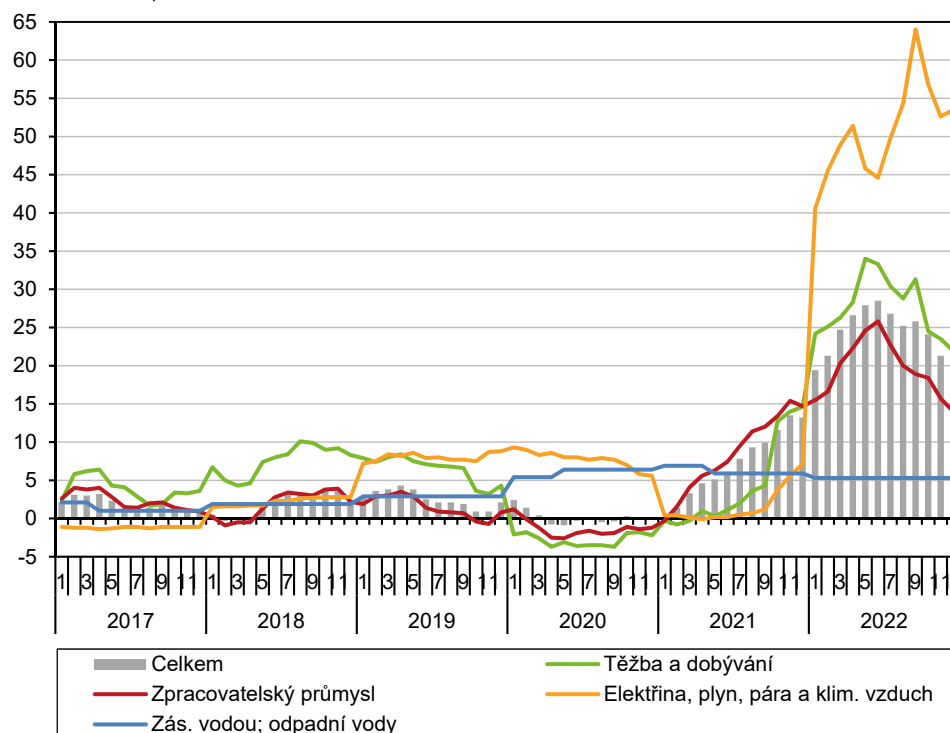
Ceny průmyslových výrobců⁵⁹ v EU loni vzrostly o 34,3 %, přičemž navázaly na velmi vysoký 12,4% přírůstek z roku 2021. Ceny těžby a dobývání byly vyšší o 69,7 %, výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu o 17,6 % a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 94,9 %. Ceny průmyslových výrobců loni nejvíce vzrostly v Rumunsku (58,1 %), v Maďarsku (53,1 %) a Lotyšsku (49,5 %). Nejnižší přírůstek měly ceny na Maltě (8,8 %), ve Švédsku (20,4 %) a v Portugalsku (20,6 %). Až do 3. kvartálu meziroční dynamika cen průmyslových výrobců v EU posilovala a až ve 4. čtvrtletí oslabil přírůstek na 27,9 %. Zároveň poprvé od 2. čtvrtletí 2020 ceny mezičtvrtletně klesly (-0,3 %). Zpomalení meziročního přírůstku se týkalo všech sekcí. Ceny těžby a dobývání byly meziročně vyšší o 39,9 %, výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu o 15,3 % a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 64,0 %. V závěru roku rostly meziročně nejsilněji ceny průmyslových

⁵⁸ Přesné hodnoty ukazatele nejsou uvedeny kvůli ochraně individuálních dat.

⁵⁹ Bez cen zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

výrobců v Maďarsku (64,7 %), Lotyšsku (53,1 %) a Rumunsku (46,6 %). Naopak meziročně klesly ceny v Irsku (-6,1 %) a nejmírnější přírůstky byly zaznamenány na Maltě (8,1 %) a v Portugalsku (10,8 %).

Graf č. 13 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Loni se silně zvyšovaly ceny stavebních prací.

Ceny stavebních prací loni celkově vzrostly o 12,3 %. Z toho se ceny materiálů a výrobků spotřebovaných ve stavebnictví zvýšily o 20,7 %. Meziroční růst cen stavebních prací dosáhl vrcholu ve 2. kvartálu a pak mírně oslaboval. Ve 4. čtvrtletí se ceny stavebních prací zvýšily meziročně o 12,0 % a mezičtvrtletně o 1,2 %. Ceny materiálů a výrobků spotřebovaných ve stavebnictví byly meziročně vyšší o 16,7 % a mezičtvrtletně stagnovaly.

Ceny tržních služeb silně rostly pod vlivem pozemní a potrubní dopravy a skladování a podpůrných služeb.

Ceny tržních služeb loni celkově vzrostly o 5,8 %. Přírůstek výrazně zrychlil oproti předchozímu roku, k čemuž nejvíce přispívaly skladování a podpůrné služby v dopravě, v pozemní a potrubní dopravě, a pak reklamní služby a průzkum trhu. Navýšení cen skladování a podpůrných služeb v dopravě (15,1 %) nejvíce přispívalo k celkovému přírůstku cen tržních služeb. Významné bylo také zdražení cen reklamních služeb a průzkumu trhu o 17,4 % a pozemní a potrubní dopravy o 6,2 %. Vliv měl i přírůstek cen služeb v oblasti programování a souvisejícího poradenství (5,1 %), služeb v oblasti zaměstnání (15,1 %), služeb v oblasti nemovitostí (3,1 %), architektonických a inženýrských služeb a technických zkoušek a analýz (4,2 %), služeb v oblasti pronájmu a operativního leasingu (8,7 %) nebo právních a účetnických služeb (5,5 %). Posiloval růst cen téměř ve všech oblastech a klesly jen ceny telekomunikačních služeb (-0,7 %).

U cen tržních služeb ve 4. čtvrtletí pokračovalo zrychlování cenové dynamiky.

V průběhu roku meziroční přírůstky cen tržních služeb zrychlovaly a ve 4. kvartálu navýšení dosáhlo 6,7 %. Největší vliv na celkový meziroční růst měly ceny pozemní a potrubní dopravy (7,7 %) a skladování a podpůrných služeb v dopravě (15,2 %), reklamních služeb a průzkumu trhu (15,0 %) a služeb v oblasti programování a souvisejícího poradenství (7,7 %). Z dalších oblastí významně přispěly i ceny služeb

v oblasti zaměstnání (18,5 %), architektonických a inženýrských služeb a technických zkoušek a analýz (5,6 %) nebo služeb v oblasti nemovitostí (3,2 %).

Ceny zemědělské výroby loni prudce rostly. Ceny zemědělské výroby včetně ryb loni vzrostly o 31,8 %. Velmi silný nárůst byl výsledkem prudkého zvýšení nákladů na energie, paliva nebo také cen hnojiv. Vlivem geopolitické situace došlo také k výraznému růstu cen některých zemědělských komodit na světových trzích. I v případě zemědělské výroby meziroční růst cen dosáhl vrcholu ve 2. čtvrtletí a pak zvolňoval. Ve 4. kvartálu zde ceny meziročně rostly o 28,0 %.

U rostlinné výroby v závěru roku došlo ke zmírnění meziroční dynamiky. Ceny rostlinné výroby byly loni vyšší o 37,1 %. Obiloviny zdražily o 48,9 %, z toho pšenice o 50,8 %, žito o 67,8 %, ječmen o 46,7 % a kukuřice na zmo o 38,8 %. Také ceny průmyslových plodin prudce rostly (33,0 %), zejména pod vlivem cen olejnin (40,2 %). Ceny krmných plodin se zvýšily o 7,7 %, zeleniny a zahradnických produktů o 19,0 % a brambor o 28,4 %. Naopak klesly ceny ovoce (-2,4 %) i vína (-1,0 %). U rostlinné výroby meziroční cenový růst dosáhl nejvyšší úrovně ve 2. kvartálu a pak zmírňoval. Ve 4. čtvrtletí se zde ceny meziročně zvýšily o 23,5 %. Ceny obilovin vzrostly o 41,8 %, z toho pšenice o 41,6 %, žito o 61,1 %, ječmene o 43,6 % a kukuřice o 36,0 %. K výraznému zmírnění meziroční dynamiky došlo u průmyslových plodin (11,4 %), hlavně pod vlivem vývoje u cen olejnin (17,4 %). Růst cen krmných plodin zpomalil na 3,1 %. Ceny zeleniny a zahradnických produktů byly meziročně vyšší o 18,6 % a brambor o 30,6 %. Výrazně se naopak propadaly ceny ovoce (-12,8 %) a nižší byly i ceny vína (-4,3 %).

Meziroční růst cen živočišné výroby v průběhu roku zrychloval. Ceny živočišné výroby byly loni vyšší o 24,4 %. Silný růst zasáhl celou kategorii. Ceny hospodářských zvířat vzrostly o 22,8 %, z toho u skotu vzrostly o 23,5 %, u prasat a selat o 24,4 % a ceny drůbeže byly vyšší o 19,5 %. Živočišné výrobky zdražily loni o 25,7 %. Ceny mléka vzrostly o 25,4 % a vajec o 28,2 %. Meziroční růst cen živočišné výroby po celý rok zrychloval až na 36,6 % ve 4. čtvrtletí. V závěru roku byly ceny hospodářských zvířat meziročně vyšší o 35,8 %, z toho skotu o 21,7 %, prasat a selat o 49,4 % a drůbeže o 33,7 %. Ceny živočišných výrobků ve 4. čtvrtletí vzrostly meziročně o 37,3 %. Mléko zdražilo o 35,5 % a vejce o 58,1 %.

Ceny exportu po celý rok silně meziročně rostly. V loňském roce se ceny vývozu zboží zvýšily celkově o 12,7 %. Kurzové vlivy po celý rok tlumily meziroční růst cen exportu, protože kurz koruny vůči euru meziročně posiloval⁶⁰. Nejvíce v průměru za celý rok 2022 posilovaly ceny minerálních paliv a maziv (120,1 %) následované potravinami a živými zvířaty (21,3 %), polotovary⁶¹ (18,9 %) a ostatními surovinami⁶² (18,0 %). Meziroční dynamika cen exportu vyvrcholila ve 2. kvartálu a ve 4. čtvrtletí přírůstek oslabil na 9,8 %. Nejvíce se ve 4. kvartálu zvyšovaly ceny minerálních paliv (64,3 %), silný byl přírůstek u potravin a živých zvířat (20,8 %), polotovarů (14,0 %), chemikálií (12,1 %) a nápojů a tabáku (11,3 %). Vyšší byly ceny průmyslového spotřebního zboží (4,3 %) a strojů a dopravních prostředků (2,3 %). Meziročně klesly ceny ostatních surovin (-1,6 %).

Směnné relace byly celý rok záporné. Ceny dovozu loni vzrostly o 17,2 %. Nejsilněji se zvyšovaly ceny dovozu minerálních paliv a maziv (104,4 %) následované nápoji a tabákem (16,6 %) a polotovary (16,6 %). Dvouciferný přírůstek měly také ceny potravin a živých zvířat (14,7 %), chemikálií (12,3 %) a ostatních surovin (10,8 %). Meziroční dynamika cen importu posilovala až do 3. kvartálu. Přírůstek pak ve 4. čtvrtletí zmírnil na 11,8 %. Nejvíce meziročně ve 4. kvartálu rostly ceny minerálních paliv (46,8 %) a dále potravin a živých

⁶⁰ Podle údajů ČNB byl ve 4. čtvrtletí 2022 průměrný kurz koruny vůči euru 24,387 CZK/EUR. V roce 2021 to bylo 25,377 CZK/EUR. Za celý rok 2022 průměr činil 24,565 CZK/EUR (25,645 CZK/EUR v předchozím roce). Kurz dolaru meziročně oslaboval. Ve 4. čtvrtletí 2021 činil průměr 22,192 CZK/USD a letos 23,923 CZK/USD. Loňský celkový průměr dosáhl 23,360 CZK/USD a v roce 2021 to bylo 21,682 CZK/USD.

⁶¹ SITC 6 – tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu.

⁶² SITC 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv.

zvířat (21,5 %), nápojů a tabáku (20,6 %), průmyslového spotřebního zboží (11,6 %) a polotovarů (10,0 %). Výrazné bylo i navýšení u ostatních surovin (6,6 %) a chemikálií (5,9 %) a mírně vyšší byly ceny strojů a dopravních prostředků (2,4 %). Směnné relace zahraničního obchodu se zbožím byly loni výrazně záporné a dosáhly 96,2 %. Výrazně záporné byly loni směnné relace obchodu s nápoji a tabákem (91,0 %) a průmyslovým spotřebním zbožím (96,7 %). Naopak silně kladné byly směnné relace u minerálních paliv (107,7 %), ostatních surovin (106,5 %) a potravin a živých zvířat (105,8 %). V samotném 4. čtvrtletí směnné relace dosáhly 98,2 %. Záporné byly relace obchodu s nápoji a tabákem (92,3 %), ostatními surovinami (92,3 %), průmyslovým spotřebním zbožím (93,5 %), potravinami a živými zvířaty (99,4 %) a stroji a dopravními prostředky (99,9 %). Naopak kladné byly směnné relace v případě minerálních paliv (111,9 %), chemikálií (105,9 %) a polotovarů (103,6 %).

6. Trh práce

Na pracovním trhu v ČR se ve 2. pololetí 2022 začaly objevovat zřetelné známky ochlazení související s cyklickým útlumem ekonomiky.

Tuzemský trh práce, jenž se po odeznění dopadů protipandemických restrikcí znovu rozvíjel, zažil ve druhé polovině loňského roku postupné ochlazení. Zatímco růst zaměstnanosti⁶³ dosáhl v mezikvartálním vyjádření ještě ve 2. čtvrtletí 2022 silných 1,5 % (a počet pracovníků poprvé lehce překonal rekordní úroveň z vrcholu předpandemické konjunktury – 5,45 mil. osob), v následující části roku se stavy pracovníků již mírně redukovaly (v úhrnu za celé pololetí o 27 tis., resp. 0,5 %). Klesající poptávku po pracovní síle dokresloval rovněž úbytek volných pracovních míst nebo zhoršení krátkodobých očekávání podniků v oblasti zaměstnanosti, k němuž došlo napříč hlavními odvětvími. To spolu s poklesem HDP podtrhlo skutečnost, že českou ekonomiku postihla recese. Vzhledem k povaze hospodářského útlumu není překvapivé, že pracovní pozice ztrácelo během 2. pololetí především uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (–28 tis. osob). K poklesu došlo i ve váhově dominantním odvětví – zpracovatelském průmyslu (–15 tis. osob.). Proti hlubší redukci zaměstnanosti v ekonomice naopak působila nejvíce dlouhodobě rostoucí poptávka po pracovnících v oblasti veřejných služeb a také v informačních a komunikačních činnostech.

V celoročním pohledu stále převládal efekt postpandemického oživení. K růstu zaměstnanosti přispěly skoro ze tří čtvrtin služby.

V úhrnu za loňský rok ovšem celková zaměstnanost stále svižně rostla (+1,7 %, nejvíce po roce 2008). Stála za tím primárně nižší srovnávací základna, neboť v roce 2021 byl tuzemský trh práce ještě významně ovlivněn dopady protipandemických restrikcí a v řadě klíčových odvětví se tak počet pracovníků nezvyšoval. K loňskému růstu celkové zaměstnanosti (+93 tis. osob) zásadně přispěli samotní zaměstnanci, neboť počet sebezaměstnaných fakticky stagnoval⁶⁴. Jestliže navýšení u zaměstnanců mělo spíše plošný charakter, drobní podnikatelé v některých odvětvích stále čelili slabší poptávce (zpracovatelský průmysl, profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti). Růst celkového počtu pracovníků byl takřka ze tří čtvrtin tažen sektorem služeb. Šlo v první řadě o uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+26 tis.) a veřejné služby⁶⁵ (+24 tis.), v nichž shodně jako v předchozích letech stát reagoval na zvýšenou poptávku hlavně v oblasti vzdělávání a zdravotní i sociální péče. Alespoň mírný růst zaměstnanosti ovšem loni nastal ve všech hlavních odvětvích služeb. Mimo terciární sféru navyšovalo pracovní místa nejvíce stavebnictví (+14 tis. osob), jež těžilo ze solidní dynamiky veřejných investic na dopravní stavby na sklonku programového období EU. Zaměstnanost v průmyslu pod vlivem přetrvávajících problémů s dodavatelskými řetězci i silných nákladových tlaků vyvolaných prudkým růstem energií rostla mírněji (+0,7 %), z toho v nezpracovatelském segmentu těžby a energetiky celkově stagnovala (obdobně jako po většinu předchozí dekády).

Průmyslové podniky přistupovaly obezřetně k vytváření nových pracovních míst.

Na konci roku rostla zaměstnanost relativně nejvíce v oblastech ICT. K úbytku došlo v tzv. ostatních službách.

Celková zaměstnanost se ve 4. čtvrtletí meziročně zvýšila o 1,3 %, převážně zásluhou veřejných služeb. Relativně nejvíce však přibýlo pracovníků v informačních a komunikačních činnostech (+5,5 %), dařilo se i oblasti nemovitostí (+2,1 %). Naopak tzv. ostatní služby⁶⁶ zaznamenaly téměř 2% pokles. To mohlo souviset s omezováním výdajů domácností na „zbytné“ služby. Ve srovnání s vrcholem předpandemické konjunktury (období 2015 až 2019) ubylo v tomto odvětví 7 % pracovníků, v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví šlo dokonce o 13 % (zde však za poklesem stáli z významné části drobní podnikatelé). Za předpandemickou úroveň zaostávala na konci loňského roku také zaměstnanost v průmyslu (o 4%) či v zemědělství a lesnictví (5,5 %), naopak v oblastech ICT, nemovitostí či veřejných službách tuto úroveň zřetelně převyšovala (o 6 až 9 %).

⁶³ Údaje o zaměstnanosti vycházejí z pojetí národních účtů. Jsou vyjádřeny ve fyzických osobách a očištěny o sezónní vlivy.

⁶⁴ Z detailnějších údajů z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) plyne, že počet zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci) se nadále snižoval (čtvrtým rokem v řadě). Tato skupina podnikatelů je v metodice národních účtů řazena do kategorie zaměstnanců.

⁶⁵ Odvětví s převahou veřejných služeb, zahrnující veřejnou správu, obranu a sociální zabezpečení a také vzdělávání i zdravotní a sociální péči, působila na celkovou zaměstnanost prorůstově nejvíce ze všech hlavních odvětví i v letech 2020 a 2021.

⁶⁶ Ty zahrnují kulturní, zábavní a rekreační činnosti a dále zejména poskytování osobních služeb (např. kadeřnictví, kosmetické služby, čistící služby či opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost).

Růst počtu cizinců pracujících v Česku zrychlil. Byl podpořen i počínající integrací uprchlíků z Ukrajiny.

Také v roce 2022 vykřivaly podniky (zejména v průmyslu, stavebnictví i v některých „nízkovýdělkových“ odvětvích služeb) z významné části poptávku po volné pracovní síle náborem ze zahraničí, neboť rezervoár potenciální pracovní síly z tuzemska se za poslední roky takřka vyčerpal⁶⁷. Růst počtu cizinců pracujících v Česku loni znatelně zrychlil, v listopadu dosáhl u zaměstnanců rekordních 800 tis⁶⁸. Projevila se zde počínající integrace uprchlíků z Ukrajiny⁶⁹, řádově menší vliv měla pokračující ekonomická migrace z hospodářsky slabších regionů EU i ze států mimo EU.

Růst hodinové produktivity práce se loni zastavil. Produktivita na pracovníka se však mírně navýšila a přiblížila se úrovni z roku 2019.

Produktivita práce vyjádřená reálnou výší vytvořené hrubé přidané hodnoty na jednoho pracovníka se loni meziročně mírně zvýšila (o 0,7 %) a téměř dosáhla úrovně z roku 2019. Z pozice celé ekonomiky byl loni hlavním tahounem vyšší produktivity zpracovatelský průmysl (byť ještě zcela nedohnal propad z roku 2020), z dlouhodobějšího pohledu pak finančníctví. Národohospodářská produktivita vztážená na odpracovanou hodinu se loni reálně o 1,1 % snížila a klesla poprvé za posledních šest let. Loňský výsledek byl negativně ovlivněn zejména skupinou odvětví obchod, doprava, ubytování i pohostinství a rovněž veřejnými službami, u kterých se vytížení (z pohledu průměrné odpracované doby) v některých jejich segmentech od ústupu pandemie snížilo. Ve srovnání s rokem 2019 zde však hodinová produktivita skoro o 5 % narostla, vyšší byla i ve většině dalších hlavních odvětví služeb (vyjma činnosti v oblasti nemovitostí, v nichž zaostávala o více než desetinu za předkrizovou úroveň). Podobný odstup mělo loni také stavebnictví (-12 %). Naopak produktivita v průmyslu dosáhla výše z roku 2019, a to výhradně díky zpracovatelským odvětvím (+0,7 %), neboť v těžbě i energetice stále znatelně zaostávala za předpandemickou úrovní.

Očekávání podniků v oblasti zaměstnanosti se loni postupně zhoršovala. Mírný optimismus si stále udržovali obchodníci.

Krátkodobá očekávání podniků v celé ekonomice v oblasti zaměstnanosti se po optimistických výhledech z počátku loňského roku (kdy byla nejprůběžnější od léta 2019) postupně mírně zhoršovala. V únoru 2023 sestoupila na nejnižší úroveň od března 2021 (kdy protipandemická opatření vrcholila). Negativní tendence byly patrné hlavně v průmyslu a stavebnictví. V maloobchodu i službách se výhledy zaměstnanosti po většinu loňského roku příliš neměnily, na přelomu let 2022 a 2023 došlo ovšem ke zhoršení i zde. Pouze podniky v obchodě si uchovávaly mírný optimismus, který kontrastoval s velmi nízkou spotřebitelskou důvěrou. Letos v lednu plánovalo redukci stavů zaměstnanců (v nejbližších třech měsících) v obchodě 10 % firem (obdobný podíl předpokládal naopak vytvářet nová místa), v průmyslu 13 %, ve stavebnictví 18 % a ve službách 21 %⁷⁰. Nelze opomenout, že situace na úrovni dílčích odvětví v rámci průmyslu i služeb se odlišovala⁷¹. Vlivem zhoršení celkových ekonomických výhledů i neočekávaného většího přílivu osob z Ukrajiny na tuzemský pracovní trh klesl během loňského roku ve většině hlavních odvětví podíl podniků, pro něž představuje nedostatek pracovní síly jednu z významných růstových bariér (např. ve službách označilo tuto bariéru loni v lednu 20 % podniků, o rok později jen 9 %). Ve stavebnictví ovšem zůstával tento problém stále palčivý, protože i na počátku roku 2023 limitoval více než 40 % podniků, a nadále představoval klíčovou růstovou bariéru.

Nedostatek pracovníků zůstává hlavní růstovou bariérou ve stavebnictví, jinde jeho role spíše oslabovala.

⁶⁷ To dokládá i dlouhodobý pokles počtu ekonomicky neaktivních osob uvádějících zájem pracovat (zčásti ovlivněný i změnou věkového složení populace, např. úbytkem mladých ve věku 15 až 24 let). Těchto neaktivních bylo ve 4. čtvrtletí jen 50 tis. Spolu s podzaměstnanými a všemi nezaměstnanými šlo o necelých 200 tis. osob. V poměru k celkovému počtu zaměstnaných se jednalo o méně než 4 %.

⁶⁸ V lednu 2023 registrovaly úřady práce (ÚP) 774 tis. cizích státních příslušníků v zaměstnaneckém postavení na území ČR (mírný pokles oproti konci loňského roku souvisí s pravidelnými sezónními pohyby). Oproti lednu 2022 se počet pracujících v zaměstnaneckých pozicích zvýšil o 77 tis. K tomu zásadně přispěli pracovníci z Ukrajiny, jichž počet vzrostl skoro o třetinu (+63 tis., z toho žen +51 tis.) na celkových 262 tis. Naproti tomu počet Slováků, kteří ještě v roce 2021 tvořili nejpočetnější cizineckou skupinu, narostl za shodné období jen o 2,6 tis. (na 208 tis.).

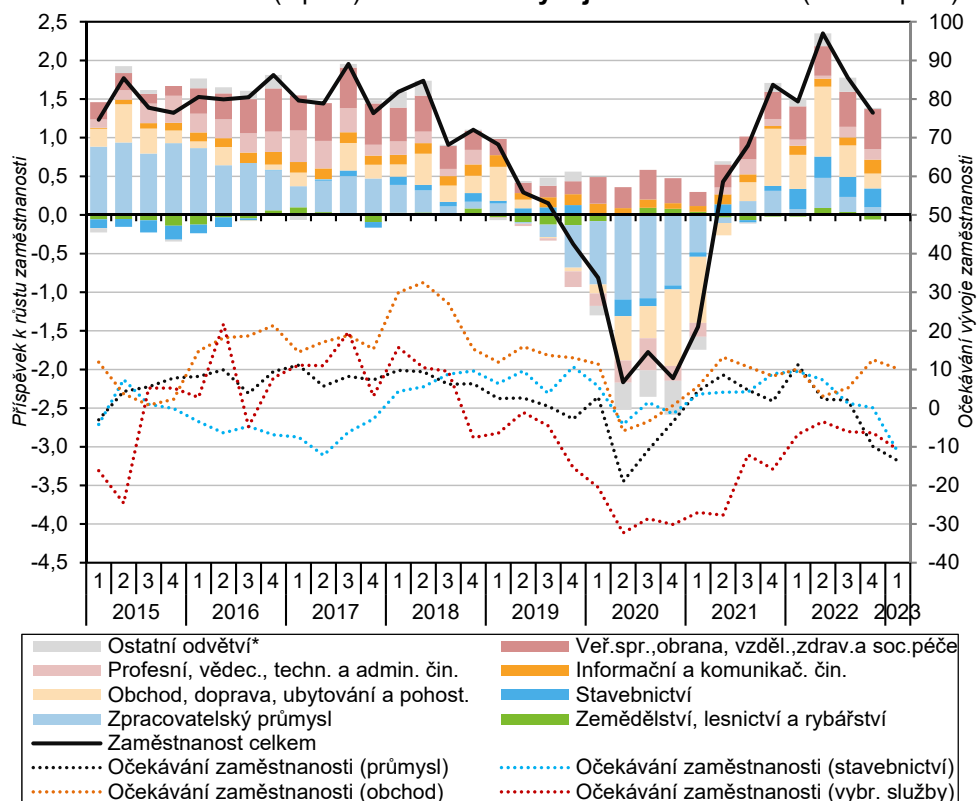
⁶⁹ Počet všech občanů Ukrajiny s přechodným pobytem na území ČR vzrostl loni dle údajů MV ČR ze 108 tis. (z konce ledna) na 543 tis. (na konci roku 2022). Na celkovém přírůstku se z více než třetiny podílely ženy. Jen menšina z celkového počtu osob s nově přiznaným pobytem se však mohla zapojit na pracovní trh v Česku (významnou část z nich tvoří děti, žáci a studenti, některé osoby navíc již patrně ČR opustily).

⁷⁰ Údaje nejsou sezónně očištěny.

⁷¹ Redukci počtu zaměstnanců očekávaly (dle šetření z ledna 2023) zejména průmyslové podniky v energeticky náročných oborech hutnictví, kovovýroby, výroby stavebních materiálů, chemického průmyslu či potravinářství. Dále také v hlavních subdodavatelských odvětvích automobilového průmyslu a z menších oborů zejména v oděvnictví. Nárůst zaměstnanosti plánovali výrobci počítačů, elektronických a optických přístrojů, výrobci dopravních prostředků a z menších oborů pak farmacie a tiskárenství. Ve službách byla negativní očekávání patrná hlavně v letecké dopravě, u cestovních kanceláří a agentur, ve vydavatelských činnostech, v peněžnictví a dále např. v oblasti reklamy. Naopak u řady jiných podnikových služeb (právní a účetnické činnosti, služby pracovních agentur) či v oblasti pojišťovnictví, programování nebo skladování podniky spíše očekávají vyšší zaměstnanost.

Graf č. 14 Celková zaměstnanost (meziročně v %), příspěvky odvětví k meziroční změně zaměstnanosti (v p. b.) a očekávání vývoje zaměstnanosti (saldo v p. b.)

* Těžba a energetika; Peněžnictví a pojišťovnictví; Činnosti v oblasti nemovitostí; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.
 Poznámka: Saldo očekávání vyjadřuje rozdíl v p. b. mezi kategoriemi růst versus pokles zaměstnanosti v nejbližších třech měsících. Údaje jsou sezónně očištěny a vztahují se k druhému měsíci daného čtvrtletí.
 Zdroj: ČSÚ, Eurostat (národní účty, konjunkturální průzkumy)

Obecná míra nezaměstnanosti loni mírně kolísala blízko historického minima. Dlouhodobě nezaměstnaných stále ubývalo.

Pokles obecné míry nezaměstnanosti⁷² (osob ve věku 15 až 64 let) se v Česku již na počátku roku 2022 zastavil. V následujícím období však nebyl patrný ani trend jejího zvyšování. S tím korespondují také údaje o uchazečích o zaměstnání registrovaných na úřadech práce (ÚP), jejichž průběh odpovídal běžným sezónním vlivům⁷³. Obecná míra nezaměstnanosti loni v prosinci dosahovala u mužů 1,8 % a u žen 2,5 % a setrvala tak blízko svého historického minima. Příznivé je, že počet dlouhodobě nezaměstnaných se ve 2. pololetí 2022 meziročně snižoval. Ve 4. čtvrtletí dle údajů VŠPS mírně přesáhl 30 tis. a tvořil pouze čtvrtinu všech nezaměstnaných (obdobný podíl jako v posledním „předpandemickém“ roce). To souvisí se stále vysokou zásobou volných pracovních míst a dokládá, že významná část tuzemské nezaměstnanosti má stále frikční charakter. Obavy lidí z růstu nezaměstnanosti se po většinu loňského roku zvyšovaly, což souviselo s jejich negativním vnímáním celkové hospodářské situace v ČR i s horším očekáváním vlastní finanční situace domácnosti. Obavy z nezaměstnanosti ale zatím plně nedosáhly intenzity z období z vrcholu pandemie ani např. z období recese v roce 2012 až 2013. Navíc počátek roku 2023 přinesl náznak mírného snížení obav domácností.

Obavy lidí z růstu nezaměstnanosti se po většinu loňského roku zvyšovaly.

Nabídka volných míst na ÚP loni od jara setrvala klesala a letos v lednu byla nižší než počet uchazečů o práci.

Jestliže v roce 2021 vykazoval počet volných pracovních míst nabízených ÚP typický sezónní průběh, loni i v době vrcholících sezónních prací se celková nabídka míst snižovala. Počet míst meziměsíčně klesal nepřetržitě od března (z 360 tis.) do prosince (na 289 tis.)⁷⁴. Tento trend stvrdil i letošní leden, kdy se nabídka míst (281 tis.) zredukovala na takřka pětileté

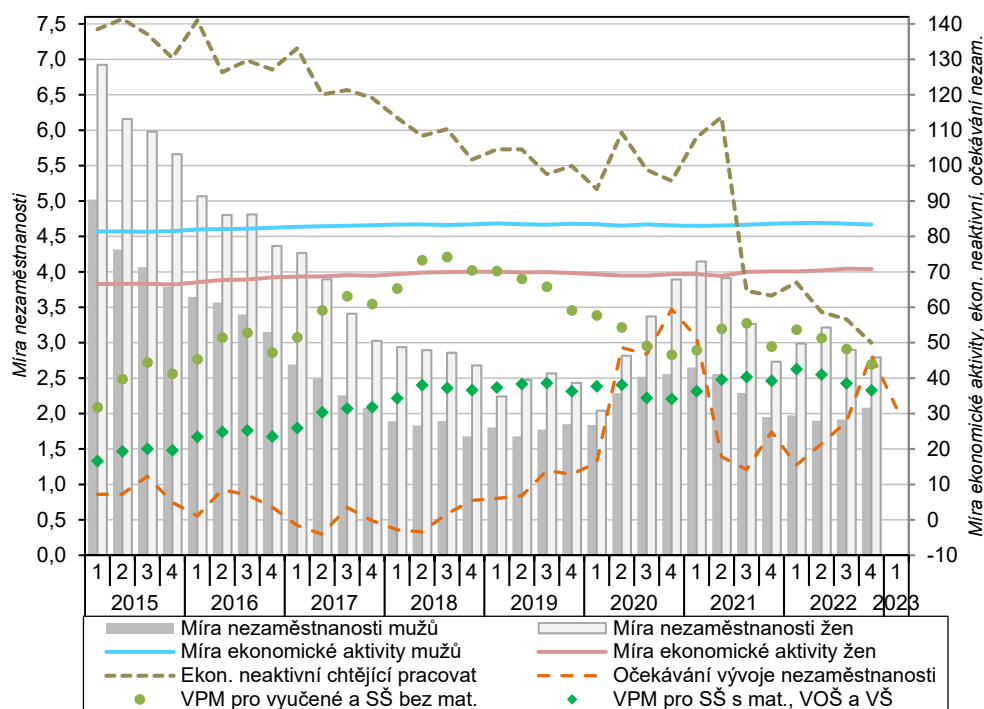
⁷² Není-li uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje o mírách nezaměstnanosti z VŠPS (dle metodiky ILO) a jsou očištěny o sezónní vlivy.
⁷³ Dle údajů MPSV činil podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 až 64 let na obyvatelstvu stejného věku vloni v lednu 3,6 %, v červnu 3,1 % a v prosinci 3,7 %.
⁷⁴ Významnou část míst však nelze z různých důvodů považovat za aktivní. Jde např. o pozice nabízené firmami, jež ukončily svou činnost, dále o místa, která již nejsou aktuální, ale z nabídky nebyla stažena, či o pozice značně neatraktivní, které zůstávají dlouhodobě neobsazeny. Za skutečně aktivní lze proto považovat pouze část veškeré nabídky míst. Počet pozic, které byly nabízeny méně než půl roku, činil na konci 4. čtvrtletí 2022 jen 124 tis., což bylo meziročně o 65 tis. méně.

Úbytek míst byl plošný, relativně nejvíce se omezila nabídka pro osoby s minimálními kvalifikacemi.

Převis nabídky míst nad počty uchazečů o práci registrovala letos v lednu třetina okresů ČR.

minimum a poprvé od dubna 2018 byla nižší než počet všech uchazečů o zaměstnání (283 tis.). Projevoval se zde dopad cyklického útlumu ekonomiky, kdy podniky začaly tvorbu nových pracovních míst omezovat a současně častěji přistupovaly k propouštění pracovníků (byť dosud zpravidla ne hromadně). Relativně nejvíce ubylo meziročně volných míst vyžadujících minimální kvalifikaci (maximálně základní vzdělání), oproti lednu 2022 o 23 % (na 202 tis.). Lze předpokládat, že část méně kvalifikovaných míst mohli obsadit uprchlíci z Ukrajiny. Také nabídka míst pro středoškoláky bez maturity se snížila, a to o 13,9 % (na 43 tis.), pro osoby s vyšším vzděláním pak o 8,5 % (na 37 tis.). Převis veškeré nabídky volných míst nad počtem registrovaných uchazečů o práci nastal v říjnu v pěti krajích ČR a ve třetině okresů (kromě Prahy zpravidla ve středních, jihozápadních a východních Čechách). Naopak ve všech okresech Ústeckého, Libereckého, Olomouckého i Moravskoslezského kraje již letos na konci ledna nabídka míst na ÚP nemohla poptávku ze strany uchazečů o práci ani teoreticky (bez ohledu na kvalifikační nároky) plně pokrýt. Tradičně nejhorší situace panovala na Karvinsku (s 12 uchazeči na jedno místo), kde navíc výraznějšímu zhoršení zabránilo rozhodnutí o prodloužení těžby uhlí.

Graf č. 15 Obecná míra nezaměstnanosti (v %, věk 15 až 64 let), míra ekonomické aktivity (v %, věk 15 až 64 let), ekonomicky neaktivní chtějící pracovat (v tis. osob)*, volná pracovní místa (v tis.) a očekávání nezaměstnanosti od domácností (v p. b.)**

Pozn.: Údaje o mírách nezaměstnanosti i ekon. aktivity jsou po sezónním očistění. VPM = volná pracovní místa (stav na konci čtvrtletí)
 *Jde o osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat.
 **Sezónně očistěné saldo očekávání nezaměstnanosti v nejbližších 12 měsících (rozdíl mezi procentuální četností odpovědí domácností, růst a pokles vyjádřený v procentních bodech). Vztahuje se k prostřednímu měsíci daného čtvrtletí.
 Zdroj: ČSÚ (VŠPS, konjunkturální průzkum), MPSV (volná pracovní místa registrovaná na úřadech práce v ČR)

Mezikvartální nominální růst průměrné mzdy během roku 2022 mírně zrychloval.

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda (na zaměstnance, při zohlednění délky úvazku) vystoupala ve 4. čtvrtletí 2022 na 43 412 tis. korun a meziročně byla vyšší o 7,9 %. Mzda po očistění od sezónních vlivů se ve 4. čtvrtletí mezikvartálně navýšila o 2,1 %, což v kontextu od počátku loňského roku značilo mírnou akceleraci. Ta ale nestačila zaměstnancům pokrýt prudce rostoucí životní náklady. Hluboký meziroční pokles průměrné reálné mzdy totiž pokračoval pátý kvartál v řadě, byť ve srovnání s rekordními bezmála 10% propady ve 2. i 3. čtvrtletí 2022 na konci roku zvolnil (na -6,7 %). Příčina tohoto zmírnění spočívala spíše než v oblasti výdělků v dočasném zpomalení cenového růstu spotřebitelů (vlivem zavedení úsporného energetického tarifu pro domácnosti). Bez ohledu na tento vliv poklesla ve 4. čtvrtletí reálná mzda ve všech sledovaných odvětvových sekcích i ve všech hlavních průmyslových oborech, podobně jako napříč kraji ČR. Mzdový vývoj ve 4. čtvrtletí (shodně

Hluboký meziroční propad reálných mezd pokračoval páté čtvrtletí

v řadě. Postihl všechna odvětví a regiony.	jako po celý loňský rok) tak byl patrně rozhodujícím faktorem snížení celkové kupní síly tuzemských domácností⁷⁵. Za rok 2022 se reálná mzda propadla o 7,5 %, koupěschopnost průměrných zaměstnaneckých výdělků tak zhruba dosáhla úrovně roku 2018⁷⁶.
Za mzdovým růstem stála primárně tržní odvětví. Část z nich stále sužoval problém s nedostatkem pracovní síly.	Mzdový růst byl po celý loňský rok podporován pokračujícím napětím na pracovním trhu spojeným s přetrvávající nízkou nezaměstnaností, stále vysokým počtem volných míst i faktem, že nedostatek zaměstnanců významně limitoval produkci v některých odvětvích. Hlavně v odvětvích s nízkou úrovní výdělků mělo dílčí dopad i pokračující navyšování minimální mzdy. Naopak příchod ukrajinských uprchlíků úroveň průměrných mezd ani v těchto odvětvích zatím patrně významněji neovlivnil⁷⁷. Růst mezd v celé ekonomice byl po většinu roku tlumen nastavením platových tarifů v rozpočtové sféře (zmrazení či jen velmi mírný růst u většiny skupin zaměstnanců)⁷⁸. Vysoká inflační očekávání se zatím ve mzdové oblasti projevovala nejednoznačně. Vedla sice k rostoucímu tlaku zaměstnanců na svižnější mzdový růst, ten ovšem narážel na stále obtížnější situaci zaměstnavatelů (z důvodu rychlého růstu nemzdových výrobních nákladů). Přesto některé podniky s příznivou hospodářskou situací zaměstnancům částečně kompenzovaly vysoký růst životních nákladů formou mimořádných odměn, zejména na konci roku.
V odvětvích s dominancí státu se projevoval vliv úsporných opatření.	o
Mzdový růst ve 4. čtvrtletí byl mezi odvětvími různorodý. V řadě odvětví s dobrými hospodářskými výsledky byl posílen výplatou odměn.	V rámci odvětví vzrostly ve 4. čtvrtletí 2022 i díky příznivým hospodářským výsledkům meziročně průměrné měsíční mzdy nejvíce v energetice⁷⁹ (+14,6 % nominálně), když jejich výše překonala úroveň celé ekonomiky o polovinu a výrazně se přiblížila výdělkové hladině v peněžnictví a pojišťovnictví (66,4 tis. korun). Ta se zvýšila také svižně (+10,3 %), podobně jako v informačních a komunikačních činnostech (+9,1 %), kde je mzdová úroveň v posledních letech mezi odvětvími vůbec nejvyšší. Nezvykle nadprůměrný mzdový růst vykázala ve 4. čtvrtletí (i po celý loňský rok) těžba a dobývání, v níž se patrně projevil dopad výrazné restrukturalizace z předchozích let (spojené s razantní redukcí zaměstnanosti) i zlepšených hospodářských výsledků vlivem růstu poptávky po uhlí. O desetinu narostly meziročně výděly i v administrativních a podpůrných činnostech či v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství. Na rozdíl od těžby jde však o odvětví s velmi nízkou mzdovou úrovní. Mzdový růst v ostatních tržních odvětvích se na konci loňského roku pohyboval kolem 9 %, což platilo i pro zpracovatelský průmysl. Mezi významnějšími zpracovatelskými obory vyčnívala výroba motorových vozidel, kde průměrné mzdy i díky výplatě odměn na konci roku vzrostly o 13,4 % – tedy skoro dvojnásobně než v energeticky náročné výrobě nekovových minerálních výrobků⁸⁰. V odvětvích s významnou rolí vládního sektoru⁸¹ byla situace odlišná, a to z pohledu dynamiky zaměstnanosti i průměrných výdělků. Podzimní selektivní zvýšení platových tarifů se zčásti promítlo do 8% růstu mezd v odvětví veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení, podobně tomu bylo i v oblasti kultury. Naopak ve vzdělávání se průměrná měsíční výše výdělků nepatrně snížila, přesto dosahovala 49 tis. korun.
V některých odvětvích s významnou rolí státu se ve výdělcích promítlo podzimní zvýšení platových tarifů.	o
Mzdová dynamika za celý loňský rok se mezi tržními odvětvími zásadně neodlišovala,	V úhrnu za rok 2022 se průměrná měsíční mzda v celé ekonomice zvýšila o nominálních 6,5 % a těsně přesáhla hranici 40 tis. korun. Mzdový růst se (na rozdíl od zaměstnanosti) mezi tržními odvětvími zásadně nelišil – pohyboval se od 7,4 % (zemědělství, lesnictví

⁷⁵ Hrubý disponibilní důchod (HDD) domácností se v reálném vyjádření v 3. čtvrtletí 2022 meziročně snížil o 3,1 %, objem mezd a platů v pojetí národních účtů se ve stejném období reálně (po zohlednění cenového vývoje výdajů na konečnou spotřebu domácností) propadl o 9,9 %. Mzdy a platy zahrnují (na rozdíl od podnikové statistiky) i vliv dalších faktorů, např. šedé ekonomiky, možného zvýšení ekonomické aktivity obyvatel, např. formou druhých zaměstnání či dohod o provedení práce. HDD zahrnuje vedle mezd a platů i příjmy plynoucí z podnikání či z vlastnictví kapitálu a také sociální transfery od státu, vč. starobních důchodů (jež byly loni třikrát valorizovány).

⁷⁶ Kupní síla mezd vzrostla za toto čtyřleté období jen v 7 z 19 hlavních odvětvových sekcí (šlo např. o energetiku, činnosti v oblasti nemovitostí, vzdělávání, zdravotní a sociální péči a také o administrativní a podpůrné činnosti, v nichž hrají významnou roli agenturní pracovníci). Naopak ve váhově významných odvětvích zpracovatelského průmyslu či obchodu došlo k mírnému poklesu mzdové koupěschopnosti (o 4 %, resp. 1 %).

⁷⁷ Tyto osoby se na pracovní trh zapojovaly pozvolna a často primárně prostřednictvím zkrácených úvazků či pouze formou různých dohod.

⁷⁸ Od 1. září 2022 došlo k 10% navýšení platových tarifů u zaměstnanců spadajících pod služební zákon a dále u části pracovníků v kultuře a dalších, zejména manuálních pracovníků s nízkou platovou úrovní.

⁷⁹ Zahrnuje výrobu a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu.

⁸⁰ V úhrnu za rok 2022 se ale mzdová tempa mezi hlavními zpracovatelskými obory příliš neodlišovala.

⁸¹ Pro zjednodušení zahrnuje odvětví Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení; Vzdělávání; Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

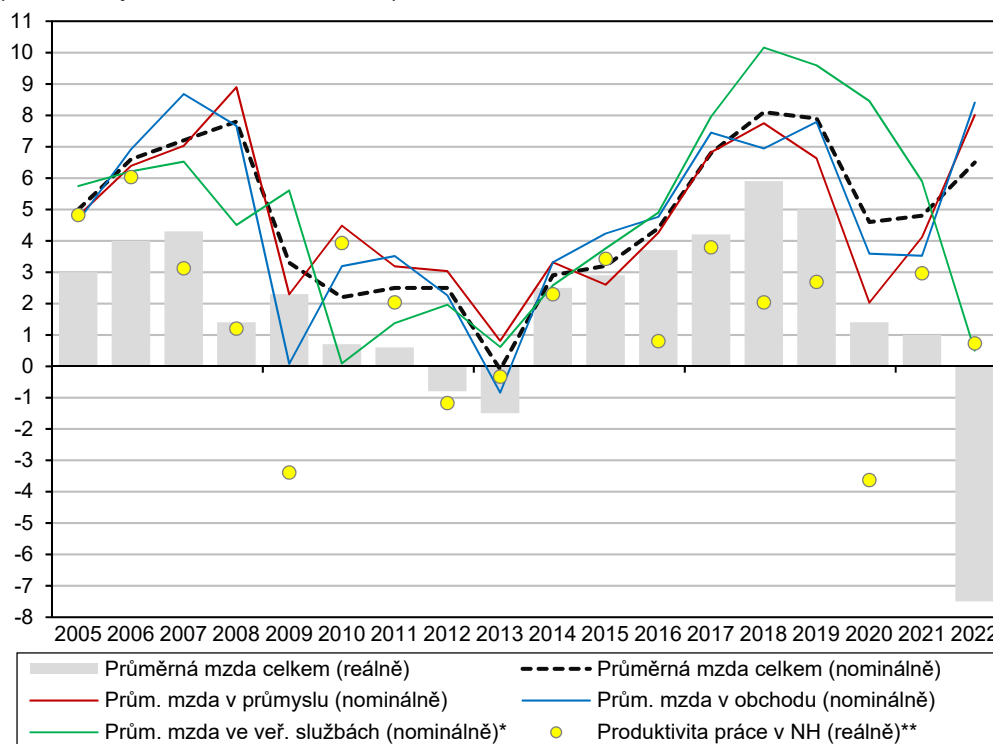

a to přesto, že byla ovlivněna různorodým mixem faktorů.

Růst mezd ve vzdělávání se loni zmínil na sedmileté minimum.

a rybnářství) do 10,7 % (ve finančnictví)⁸². V nadprůměrném růstu výdělků některých odvětví se odrážel dozvuk postpandemického oživení poptávky (obchod, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství). Jinde růst mezd patrně souvisel s propouštěním málo kvalifikovaných pracovníků (administrativní a podpůrné činnosti). Mzdy v odvětvích s významnou rolí vládního sektoru meziročně v úhrnu téměř stagnovaly (+0,5 %)⁸³. Nejvyšší úroveň mezi nimi si stále držely mzdy ve zdravotní a sociální péči (44,4 tis. korun měsíčně). Ty oproti výdělkům z roku 2021 (navýšeným o mimořádné „pandemické“ odměny) ale poklesly o 4,3 % (v celoročním úhrnu se snížily poprvé ve srovnatelné řadě po roce 2000). Ve vzdělávání výdělků vzrostly o 1,8 %, nejméně za posledních sedm let. I tak se jejich výše udržela nad úrovní celé ekonomiky, byť za celý loňský rok jen o necelá 3 %.

Graf č. 16 Průměrná nominální i reálná mzda a produktivita práce
(roční úhrny, meziroční změna v %)

*Zahrnuje odvětví s významnou rolí vládního sektoru: Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení; Vzdělávání; Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

**Produktivitu práce představuje hrubá přidaná hodnota (ve srovnatelných cenách roku 2015) připadající na jednoho pracovníka.

Zdroj: ČSÚ

Medián mezd v ekonomice se ve 4. čtvrtletí 2022 meziročně zvýšil o rovných 9 %. U mužů činil měsíčně 40,2 tis. korun, u žen 34,6 tis. korun. Procentuální růst středních výdělků byl po celý loňský rok mírně vyšší u mužů než u žen (v předchozích letech zpravidla platil opačný vzorec). Mzdové diference se po celý rok 2022 mírně snižovaly, a to zásluhou žen, u nichž relativní růst nízkých mezd (v prvním decilu) předčil navyšování vysoce nadprůměrných výdělků (v devátém decilu). Z pohledu hlavních tříd klasifikace zaměstnání vzrostla za loňský rok mediánová mzda nejvíce řemeslníkům a opravářům (+8,4 %)⁸⁴, mírně nadprůměrný růst zaznamenali také zákonodárci a řídicí pracovníci (7,3 %). Nejméně rostly průměrné výdělků zaměstnancům v ozbrojených složkách (+1,8 %). Slabší mzdové tempo zaznamenala také početná třída specialistů (+4,1 %), což se odrazilo i v podprůměrném procentním růstu výdělků vysokoškoláků.

⁸² Relativně menší rozdíly panovaly loni také v růstu celkových průměrných mezd mezi mimopražskými regiony (od 5,3 % v Ústeckém kraji, po 6,7 % ve Středočeském, resp. Zlínském kraji). V Praze mzdy vzrostly o 7,2 %, v období pandemie i předchozí konjunktury přitom mzdový růst v metropoli za celorepublikovým tempem zaostával.

⁸³ Bez jejich vlivu by hypotetický mzdový růst v ekonomice činil za loňský rok 8,5 %.

⁸⁴ Jde o předběžný odhad. Detailnější údaje budou k dispozici v publikaci Struktura mezd zaměstnanců za rok 2022, jenž bude zveřejněna letos 23. května.

7. Měnové podmínky

Nastavení měnověpolitických sazeb se ve 2. pololetí neměnilo.

Úroveň základních měnověpolitických sazeb se ve 4. čtvrtletí nezměnila. Poté, co v 1. pololetí došlo k rychlému navýšení, setrvala tedy až do konce roku dvoutýdenní repo sazba na hodnotě 7,00 %, diskontní sazba na 6,00 % a lombardní sazba na 8,00 %.⁸⁵ V případě směnného kurzu koruny vůči euru byl vývoj loni ovlivněn intervencemi proti oslabení, které ČNB prováděla od poloviny května. Nejjasněji se intervence projevovaly na stírnulém kurzu v květnu a červnu, pak ale došlo k mírnému posilování, které trvalo do konce roku. Ve 4. čtvrtletí dosáhla průměrná hodnota kurzu koruny vůči euru 24,39 CZK/EUR. Meziročně koruna vůči euru posílila o 3,9 %. Mezičtvrtletně byl kurz silnější o 0,8 %. U dolarového kurzu byl vývoj turbulentnější. Koruna od počátku roku až na dočasně výjimky držela oslabující trend, který vyvrcholil na přelomu 3. a 4. kvartálu. V průběhu listopadu došlo k výraznému posílení z úrovně nad 25 korunami za dolar ke 23,50 korunám. Do konce prosince kurz klesl na 22,62 CZK/USD, což je ale stále nižší úroveň než na začátku roku (nejvyšší hodnota v únoru činila 21,18 CZK/USD). Průměr za celé 4. čtvrtletí byl 23,92 CZK/USD, což představuje meziroční oslabení o 7,8 % a mezikvartální posílení o 2,0 %.

Na konci roku klesaly výnosy dluhopisů.

Sazby mezibankovního trhu kopírovaly vývoj těch měnopolitických a od července si držely stálou úroveň. Tříměsíční sazba PRIBOR rok 2022 zakončila na hodnotě 7,26 %. Jistá očekávání budoucího poklesu měnověpolitických úrokových sazeb byla patrná na šestiměsíční a roční PRIBOR sazbě, které v posledních měsících roku 2022 drobně poklesly (znatelněji roční sazba – ze 7,44 % na konci září na 7,28 % na konci prosince). Výnosy dluhopisů v první polovině loňského roku značně narostly, ale ve 4. čtvrtletí klesaly. Nejvíce se snížilo průměrné úročení v případě krátkodobých dluhopisů (–0,71 p. b.⁸⁶), ty si ale nadále držely nejvyšší úroveň úročení, když rok zakončily na 5,38 %. Střednědobé dluhopisy byly ke konci prosince úročeny 4,73 % (–0,16 p. b.) a dlouhodobé 4,47 % (–0,01 p. b.).

Loni klesal objem netermínovaných vkladů, které střadatelé převáděli na termínované účty.

V průběhu roku se postupně zvyšovalo úročení klientských účtů. Ke konci roku byly jednodenní vklady domácností v průměru úročeny 1,33 % (nárůst o 1,04 p. b. meziročně a 0,26 p. b. od konce září). K drobnému posunu došlo také u běžných účtů, u kterých úrokové sazby setrvaly posledních několik let na nulové úrovni (meziročně +0,16 p. b. na 0,22 % ke konci prosince 2022). Největší nárůst se loni odehrál v případě úrokových sazeb u vkladů s dohodnutou splatností, hlavně u splatností pod dva roky. Průměrná úroková sazba u vkladů s dohodnutou splatností ke konci roku 2022 dosahovala 6,0 % a meziročně se zvýšila o 3,68 p. b. Mezičtvrtletně zde celkově sazby spíše stagnovaly (–0,08 p. b.), což lze přičíst vkladům se splatností pod jeden rok, kterých je mezi obyvatelstvem nejvíce. Naopak u delších splatností úrokové sazby mezičtvrtletně rostly. Běžné účty nefinančních podniků byly ke konci roku úročeny v průměru 0,81 % (meziročně +0,61 p. b., mezičtvrtletně –0,07 p. b.). Průměrná sazba jejich vkladů s dohodnutou splatností činila 5,78 % (+3,31 p. b. meziročně). Mezičtvrtletně sazba klesla o 0,67 p. b. Po celý loňský rok zcela netypicky klesal objem netermínovaných vkladů, které střadatelé zřejmě převáděli na termínované účty. Ke konci roku 2022 byl celkový objem vkladů meziročně vyšší o 356,6 mld. korun. Z toho ale netermínované vklady klesly o 315,4 mld. korun, a naopak termínované se zvýšily o 671,9 mld. Domácnosti⁸⁷ se na popsaném nárůstu podílely nejvíce (+131,8 mld. korun), následovaly finanční instituce (+104,3 mld.), vládní instituce (+73,3 mld.) a nefinanční podniky (+58,1 mld.). Vklady nerezidentů meziročně klesly o 16,6 mld. korun.

⁸⁵ Není-li uvedeno jinak, je zdrojem údajů v této kapitole databáze ARAD České národní banky. Hodnoty směnných kurzů jsou rovněž převzaty od ČNB.

⁸⁶ Není-li uvedeno jinak, je změnou úrokových sazeb myšlen rozdíl mezi hodnotou ke dni 31. 12. 2022 a 30. 9. 2022.

⁸⁷ Obyvatelstvo včetně živnostníků.

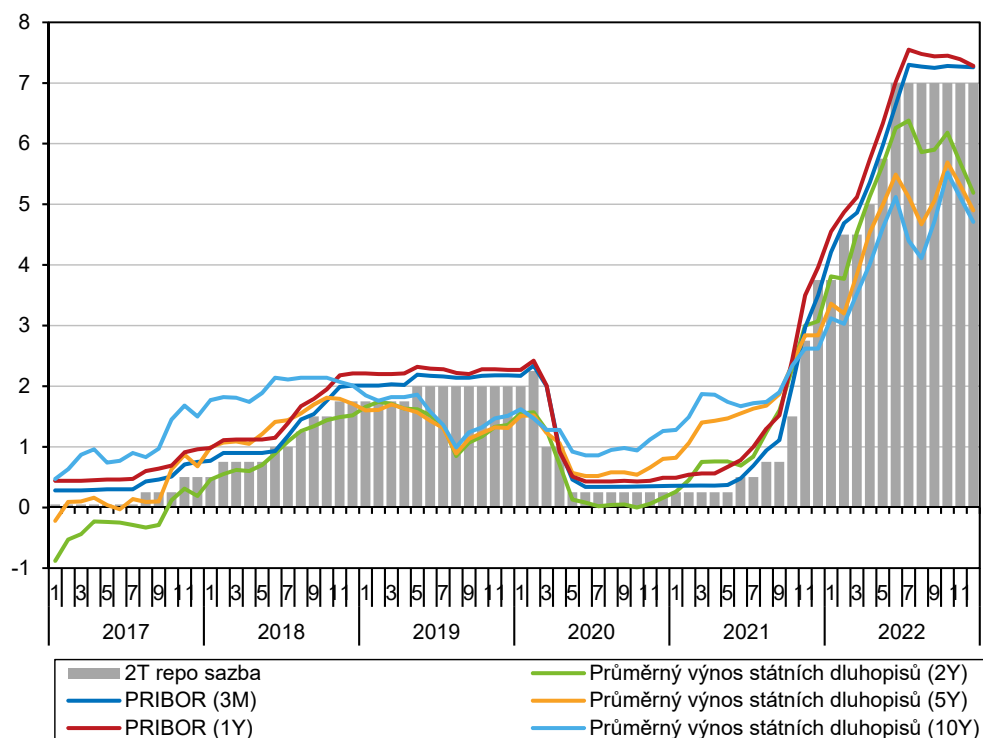
Výrazně rostly úrokové sazby úvěrů.

V loňském roce dál pokračovalo zdražování úvěrového financování. Úvěry na spotřebu domácností byly ke konci roku úročeny v průměru 9,66 %, což představovalo meziroční nárůst o 1,75 p. b. a mezičtvrtletní stagnaci (-0,04 p. b.). Objem spotřebních úvěrů byl ke konci roku meziročně o 7,3 % vyšší. To je poměrně solidní přírůstek, který ale zaostával za cenovým růstem. Na konci loňského roku byla meziročně o 1,96 p. b. vyšší průměrná úroková sazba úvěrů na bydlení (4,88 %). Meziroční dynamika úvěrů na bydlení tak pokračovala v poklesu. Objem poskytnutých úvěrů na bydlení byl ke konci roku meziročně vyšší o 4,8 %, což je nejmenší přírůstek od 2. čtvrtletí 2013. Objem nových hypotečních úvěrů⁸⁸ se po ohromné expanzi z roku 2021 loni prudce propadl. Pokles se týkal zejména čistých nových úvěrů. Většinu z nových úvěrů tvořila ve 2. pololetí 2022 ostatní ujednání, tedy úvěry, u kterých končily fixace úrokové sazby.

Podniky ve velké míře požadovaly úvěry v cizí měně.

Loni se prudce navyšovaly také úrokové sazby úvěrů pro podniky. Úvěry s objemem do 7,5 mil. korun byly ke konci roku úročeny v průměru 7,54 % (meziročně +2,68 p. b.), úvěry mezi 7,5 a 30 mil. měly průměrnou sazbu 8,03 % (+3,32 p. b.) a úvěry nad 30 mil. byly úročeny 9,17 % (meziročně +4,79 p. b.). Celkový objem úvěrů a pohledávek nefinančních podniků byl ke konci prosince meziročně vyšší o 4,1 %. Přitom se ale úvěry a pohledávky v korunách meziročně propadly o 13,2 %, zatímco úvěry v cizí měně narostly o 36,6 %⁸⁹. Ke konci prosince vykazovaly největší meziroční navýšení úvěry poskytnuté v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (22,0 %), veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (10,1 %), velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (9,2 %), stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí (shodně o 7,1 %). Úvěry pro informační a komunikační činnosti byly ke konci roku 2022 meziročně o 11,1 % nižší.

Graf č. 17 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

⁸⁸ V nových smlouvách jsou zahrnuty i refinancované úvěry a ostatní ujednání. Refinancované úvěry zahrnují stávající smlouvy sjednané nově u jiné banky, zatímco ostatní nová ujednání jsou stávající smlouvy sjednané s novými podmínkami u stejné banky.

⁸⁹ Úvěry v cizí měně začaly prudce růst po začátku opětovného zvyšování měnověpolitických sazeb v červnu 2021. Do konce prosince 2022 narostl jejich objem o 198,9 mld. korun (54,8 %).

8. Státní rozpočet

Státní rozpočet loni hospodařil s hlubokým deficitem třetí rok v řadě.

Za celý rok 2022 skončilo hospodaření státního rozpočtu (SR)⁹⁰ deficitem ve výši 360,4 mld. korun, jenž se významně neodchýlil od rozpočtového očekávání⁹¹. Hluboký schodek byl zaznamenán již třetím rokem v řadě, loňský výsledek byl však v tomto ohledu relativně nejpříznivější⁹². Za meziročním snížením celkového schodku stálo loni převážně příznivější hospodaření SR v 1. čtvrtletí, kdy deficit nepřesáhl 60 mld. korun. Tehdy již na rozdíl od počátku roku 2021 nebyla vlivem protipandemických restrikcí omezena ekonomická aktivita a citelně také poklesla potřeba pomoci postiženým podnikům i domácnostem. V další části roku 2022 došlo vlivem války na Ukrajině k razantní akceleraci růstu cen energií i paliv. Nárůst cen postupně prostoupil celou tuzemskou ekonomikou a nasměroval ji na sestupnou fázi hospodářského cyklu. Tyto vlivy se zpočátku negativně projevíly spíše na výdajové straně rozpočtu – vyššími sociálními transfery (vč. těch spojených s uprchlickou vlnou z Ukrajiny), úhradami části nákladů na energie domácnostem, nákladnějším běžným provozem státu i prodražováním plánovaných investic. V závěru roku byl ale stále více patrný i jejich negativní dopad na rozpočtové příjmy – především v oblasti nepřímých daní. Jak celoroční celkové příjmy, tak výdaje zůstaly za rozpočtovým očekáváním (shodně o 3,7 %).

Dopady války na Ukrajině ovlivnily celkové příjmy i výdaje. Ty zůstaly shodně o 3,7 % za rozpočtovým očekáváním.

K růstu celkových příjmů nejvíce přispělo vyšší inkaso DPH a pojistné na sociální zabezpečení.

Celkové příjmy SR se v roce 2022 meziročně zvýšily o 9,2 % (+137,2 mld. korun). Stály za tím hlavně vyšší daňové příjmy, zejména z DPH (+46,7 mld. korun), i růst výběru povinného pojistného na sociální zabezpečení (+35,9 mld.). Mírně pozitivně působily v úhrnu nedaňové a kapitálové příjmy a transfery (+5,5 mld. korun), a to primárně vlivem plánovaného převodu prostředků z privatizačního účtu do příjmů SR uskutečněného v prosinci 2022. Vzrostly také výnosy z dividend (o 14 mld. korun). Díky tomu došlo ke kompenzaci neočekávaného výpadku příjmů z rozpočtu EU (jejich objem byl meziročně nižší o 6,6 % a nedosáhl ani tří pětin celoroční rozpočtově očekávané výše)⁹³. Celostátní daňové inkaso (bez pojistného) vzrostlo loni meziročně o 13,2 %, ve druhém pololetí byl však patrný dopad slábnoucího výkonu ekonomiky. Zatímco ve 2. čtvrtletí posílilo toto inkaso o 22,5 %, v posledním kvartálu již jen o 7,2 %. Zpomalení odráželo vývoj inkasa nepřímých daní, u přímých daní se zatím tento trend neprojevoval.

Svízný růst výběru DPH byl výrazně ovlivněn rostoucí cenovou hladinou, ve 2. pololetí se začal projevovat i vliv slábnoucí spotřeby domácností.

Z váhově dominantní daně – DPH – získal SR vloni meziročně o 15,6 % více. Šlo o nejvyšší růst v současném miléniu, za kterým stála především cenová akcelerace váhově významných položek spotřebního koše. Tempo růstu inkasa v průběhu loňského roku klesalo – ve 3. čtvrtletí činilo 10,9 %, ve 4. čtvrtletí 9,0 %. Negativní efekt poklesu spotřeby domácností stále více tlumil vliv sílících cen (např. potravin). Rovněž negativně, avšak řádově méně, působilo na inkaso i prominutí DPH na vybrané komodity (např. vakcíny, respirátory). Celostátní výběr DPH (na úrovni všech veřejných rozpočtů) převýšil loni inkaso z předkrizového roku 2019 o 24,2 %, téměř shodně vzrostly v Česku za stejné období také spotřebitelské ceny (23,4 %)

Výběr spotřebních daní vzrostl jen mírně a u všech významných položek zaostal za rozpočtovým očekáváním.

Přestože ze spotřebních daní (vč. energetických) plynulo vloni do SR meziročně o 2,2 % více, výše inkasa (obdobně jako u DPH) za rozpočtovým očekáváním zaostala. Výběr váhově nejvýznamnější spotřební daně – z minerálních olejů – oproti roku 2021 poklesl o 4,1 %, (resp. o 3,1 mld. korun) výhradně vlivem nepříznivého vývoje ve 2. pololetí 2022⁹⁴. Projevila se zde jak nižší letní i podzimní spotřeba nafty i benzínu (zejména vlivem rekordně

⁹⁰ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

⁹¹ Dle novely zákona (č. 57/2022 Sb.) o státním rozpočtu na rok 2022 (schválené 18. října 2022), která navýšila očekávaný schodek na 375 mld. korun (z 280 mld. korun uvedených v původní verzi zákona o rozpočtu z 10. března 2022).

⁹² To podtrhuje i schodek po očištění o příjmy a výdaje související se společnými projekty ČR a EU, který loni činil 316,1 mld. korun (v letech 2020 a 2021 pak 364,9 mld., resp. 408,6 mld.).

⁹³ Stálo za tím zpoždění plateb za schválené projekty, jež byly již dříve předfinancovány z rozpočtu ČR.

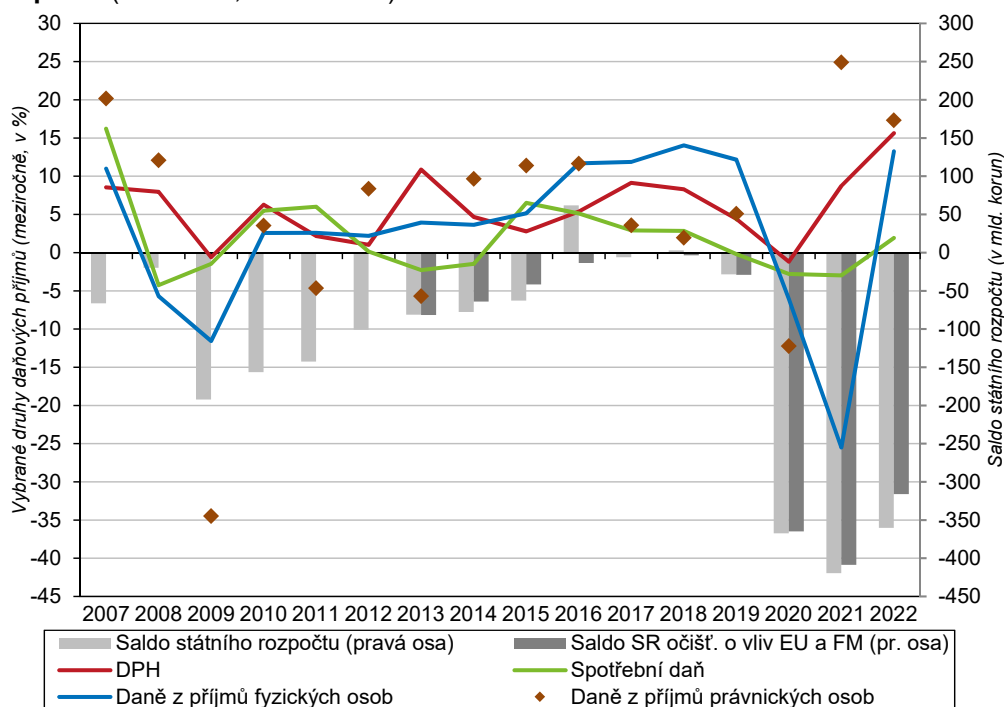
⁹⁴ Ve 3. čtvrtletí 2022 propadlo inkaso o 13,7 %, následující kvartál dokonce o 18,1 %.

vysokých cen), tak dopady snížené sazby daně⁹⁵. Výběr daně z tabákových výrobků loni vzrostl o 5,6 % a kompenzoval SR nižší inkaso daně z minerálních olejů (v samotném 4. čtvrtletí však i zde došlo k poklesu). Vyšší celoroční inkaso odráželo především vliv pokračujícího navýšení daňové sazby u tabákových výrobků. Celkový výběr spotřebních daní rostl i díky vyšším sazbám odvodů ze starších solárních elektráren, celoroční plánované inkaso ale ani zde nebylo zcela naplněno. To platilo rovněž pro inkaso daně z lihu (s meziročním růstem o 1,7 %) či piva (+6,7 %). Lépe na tom byl výběr váhově okrajové daně z vína (+14,4 %), který zřetelně překonal i předkrizovou úroveň.

Výběr daně z příjmů právnických osob rostl svižně po celý loňský rok. Pozitivně se na něm podepsaly velké podniky v některých odvětvích.

Příjem SR z korporátní daně vystoupal loni na rekordní výši (151,5 mld. korun). Meziročně posílil o šestinu a významně předčil i rozpočtové očekávání (o 15 %, resp. 20 mld. korun). Pozitivně se projevilo vysoké červnové inkaso (zahrnující čtvrtletní i pololetní zálohy na dani a část úhrady daně za rok 2021), vysokou dynamiku si však inkaso udrželo i na konci roku (díky čtvrtletní záloze na dani). Výběr daně odrážel příznivé hospodářské výsledky některých velkých podniků (např. v oblasti energetiky, obchodu či peněžnictví). Na výši inkasa měly ovšem vliv i dílčí legislativní úpravy⁹⁶.

Graf č. 18 Celostátní inkasa daňových příjmů (meziročně, v %) a saldo státního rozpočtu (roční úhrn, v mld. korun)

Poznámka: Údaje očištěné o vliv prostředků z EU a Finančních mechanismů jsou k dispozici od roku 2013. Zdroj: MF ČR

Růst inkasa DPFO placené plátcí vzrostl díky příznivému vývoji na trhu práce. Opačný vliv měly legislativní úpravy.

Z inkasa daně z příjmů od fyzických osob (DPFO) plynulo do SR meziročně o 13,4 % více, na což měla vliv vyšší zaměstnanost i svižný nominální růst průměrných mezd v soukromé sféře. S ústupem pandemie souvisela i slábnoucí role dříve vyplacených kompenzačních bonusů (na pomoc drobným podnikatelům), která ještě v roce 2021 významně snižovala inkaso DPFO. Opačně působily legislativní úpravy (pokračující zvyšování daňové slevy na poplatníka, vyšší daňové zvýhodnění na děti či zrušení stropu na uplatnění daňového bonusu). K růstu inkasa DPFO přispěla nejvíce objemově klíčová daň placená plátcí (za

⁹⁵ Od června do konce září 2022 byla snížena sazba spotřební daně z benzínu a motorové nafty o 1,50 Kč na litr. U nafty bylo toto opatření prodlouženo až do konce roku 2023. Dle propočtů MF ČR měly tyto daňové úpravy na celoroční inkaso negativní dopad ve výši 5,3 mld. korun.

⁹⁶ Vysoký meziroční růst inkasa korporátní daně byl částečně ovlivněn předloňským posunem lhůty pro zaplacení záloh na dani (na základě individuálních žádostí firem) s negativním dopadem na příjem této daně do SR ve výši 22,1 mld. korun (za rok 2021). Dále šlo také o změnu ve zdanění rezerv pojišťoven.

Vysoký růst zaznamenalo inkaso DPFO vybírané srážkou. zaměstnance), jejíž výběr meziročně vzrostl o rovných 8 % (resp. 7 mld. korun)⁹⁷. Dynamičtěji vzrostlo inkaso ostatních příjmových daní od fyzických osob – jak u DPFO za poplatníky, resp. za osoby podávající příznání (+45 %) díky předložskému hospodářskému oživení i úpravě sazby daně pro vysoké příjmy, tak u srážkové daně (+30 %) vlivem růstu úrokových sazeb na vkladech i navýšení počtu osob pracujících formou dohod (zčásti související se zapojením ukrajinských uprchlíků na tuzemský pracovní trh).

Na počátku roku byly běžné výdaje SR tlumeny rozpočtovým provizoriem. Následně došlo k fiskální expanzi související s dopady pádivé inflace i s válkou na Ukrajině. Celkové výdaje SR se loni meziročně mírně zvýšily (+4,1 %, resp. 77,8 mld. korun), k čemuž zásadně přispěly běžné výdaje (+68,2 mld. korun), řádově méně pak investice. Čerpání výdajů během roku 2022 se vyznačovalo větší nerovnoměrností. V 1. čtvrtletí ho limitoval režim rozpočtového provizoria⁹⁸, následně vyvstala potřeba mimořádných výdajů v důsledku války na Ukrajině (zahraníční pomoc, výdaje na integraci uprchlíků v Česku, krizový management v oblasti státních hmotných rezerv). Fiskální expanzi navíc stále více stimulovaly dopady sílící inflace v ČR umocněné nečekaným srpnovým strmým růstem cen energií na světových trzích. Ty vedly k potřebě valorizace důchodů i dalších sociálních dávek či zavedení úsporného energetického tarifu na pomoc domácnostem. Přestože růst celkových běžných výdajů byl vloni druhý nejnižší za posledních šest let (3,9 %), jejich výše překonala předkrizový rok 2019 o 27,3 %.

Výdaje na důchody rekordně vzrostly, počet jejich příjemců se třetím rokem v řadě mírně snížil. Na rozdíl od let 2020 i 2021 byl loni růst běžných výdajů tažen hlavně prostředky na důchody. Ty meziročně vzrostly o nebyvalých 10,9 %, neboť se uskutečnila rekordní trojí zákonná valorizace důchodů⁹⁹. Počet příjemců důchodů naopak třetím rokem v řadě klesal, v úhrnu byl oproti prosinci 2019 nižší o 1,8 %, hlavně vlivem zvýšené úmrtnosti. Současně přetrvával dlouhodobý trend růstu počtu osob s předčasným důchodem¹⁰⁰. Dobrá kondice trhu práce podporovala pokračující růst příjmů důchodového pojištění (+6,7 %). Saldo důchodového účtu¹⁰¹ se po mírném přebytku v roce 2021 loni opět propadlo do deficitu (17,4 mld. korun).

Nedůchodové sociální dávky svižně rostly především vlivem dávek hmotné nouze a státní sociální podpory. K růstu běžných výdajů SR loni, na rozdíl od roku 2021, přispěly i nedůchodové sociální dávky (meziročně vyšší o 11,2 %). Zásadní roli zde sehrály vyšší dávky pomoci v hmotné nouzi (+9,0 mld. korun), tažené z drtivé části výplatou humanitární dávky uprchlíkům z Ukrajiny. Významně se zvýšily i dávky státní sociální podpory (SSP, +7,6 mld. korun). Tyto vzrostly primárně vlivem výplaty jednorázového příspěvku na dítě¹⁰², přídavků na dítě (díky rozšíření počtu příjemců s nárokem na dávku) a příspěvků na bydlení (vlivem zvýšení nákladů uznatelných pro výplatu). Opačně působil mírný pokles čerpání u váhově dominantní položky SSP – rodičovských příspěvků (-2,4 mld. korun). Z dalších dávek narostl objem příspěvků na péči (+3,7 mld. korun)¹⁰³. Naopak díky zlepšení epidemické situace klesly druhým rokem v řadě výdaje na dávky nemocenského pojištění (loni o 3,7 mld. korun), oproti roku 2019 vydal ovšem SR na těchto dávkách o pětinu více¹⁰⁴. O řád méně „uspořil“ SR také na dávkách v nezaměstnanosti, jejich vyplacená výše mírně klesla druhým rokem v řadě. I tak dosahovala nezanedbatelných 9,9 mld. korun.

Dávky nemocenského pojištění se dále snižovaly, i tak stále převyšovaly příjmy z pojistného.

⁹⁷ Celostátní výběr této daně (149,6 mld. korun) se loni pohyboval pouze na úrovni roku 2016, a to zejména vlivem snížení daňového zatížení práce od roku 2021 (v souvislosti se zrušením tzv. superhrubé mzdy).

⁹⁸ Úhrn měsíčních výdajů ve všech organizačních složkách státu tak mohli dosáhnout maximálně jedné dvanáctiny celkových výdajů SR stanovených dle schváleného zákona o SR z roku 2021. Na počátku roku došlo k omezení možnosti předfinancování některých běžných transferů a zásadně limitováno bylo rovněž použití i dalších zdrojů financování (např. mimorozpočtové zdroje – především nároky z nespotřebovaných výdajů z minulých let). To vedlo mj. k odkladu zbytných provozních výdajů i investic.

⁹⁹ Řádná lednová valorizace znamenala navýšení průměrného starobního důchodu o 5,2 % (805 korun), mimořádná valorizace v červnu analogicky o 6,3 % a v září pak o rovná 4 %. Průměrný měsíční starobní důchod (bez souběhu s ostatními důchody) tak loni v prosinci dosáhl u mužů 19 755 korun, u žen 16 484 korun.

¹⁰⁰ Ten byl v roce 2022 stimulován nezvykle vysokou valorizací, jež převýšila vliv „penalizace“ za odchod do předčasného důchodu. Z celkového počtu všech příjemců starobních důchodů tvořily osoby s předčasným důchodem již 28,7 %.

¹⁰¹ Rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR. Ve výdajích nejsou zahrnuty náklady na správu systému důchodového pojištění.

¹⁰² Ten je vyplácen letos od srpna (ve výši 5 tis. korun za každé dítě) rodinám se středními a nižšími příjmy s cílem částečně kompenzovat rostoucí ceny energií, potravin a dalších potřeb těmto rodinám.

¹⁰³ K tomu došlo zejména vlivem zákonného navýšení příspěvku pro postižené osoby ve dvou nejtěžších stupních závislosti.

¹⁰⁴ Výdaje na dávky nemocenského pojištění tak v roce 2022 převýšily příjmy plynoucí na nemocenské pojištění o 8 mld. korun. To značilo lepší výsledek než v roce 2021 (-14,4 mld.) a 2020 (-21,3 mld.). Přbytek v oblasti nemocenského pojištění byl naposledy zaznamenán v roce 2018 (+0,6 mld.).

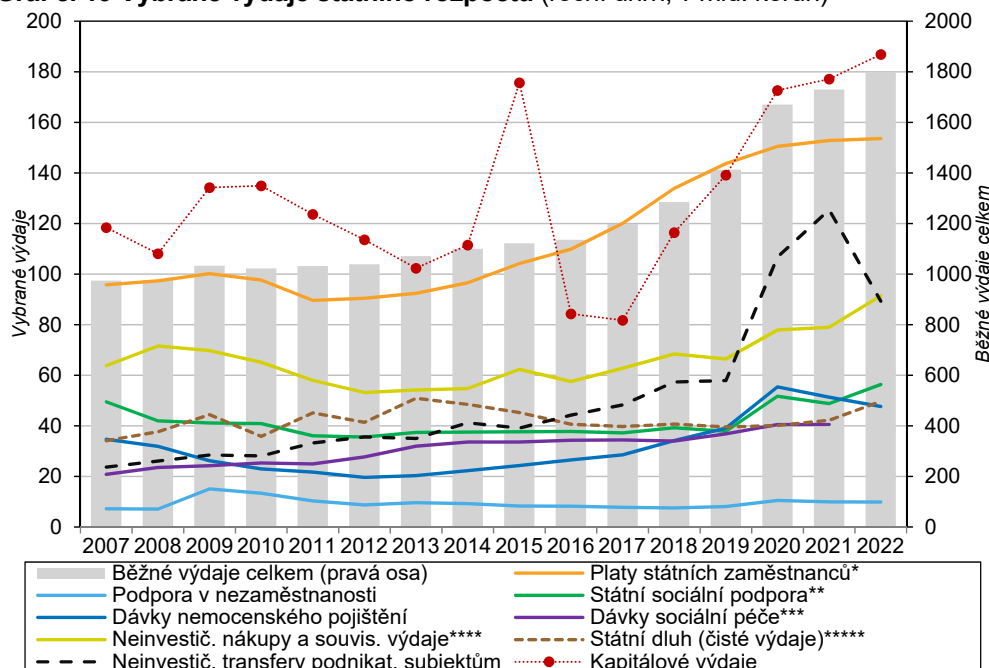

Silný růst výdajů na neinvestiční nákupy souvisel hlavně s posilováním státních hmotných rezerv. Růst výdajů na obsluhu státního dluhu zrychlil a přiblížil se dosud rekordní výši z roku 2013.

Vyšší běžné transfery územním rozpočtům odrážely zejména mírné zvýšení platových tarifů ve školství.

Veškeré sociální dávky loni posílily o 75,7 mld. korun (polovina z toho připadala na poslední čtyři měsíce roku). Tvořily 42,7 % všech běžných výdajů SR, což však bylo zhruba o 3 p. b. méně než v období hospodářské recese (2012 až 2013). Mimo oblast sociálních dávek přispěl k růstu celkových běžných výdajů nejvíce nečekaně vysoký objem neinvestičních nákupů státu (+15,8 %, resp. 12,4 mld. korun), u nichž se projevily vyšší výdaje na posilování státních hmotných rezerv (hlavně zemního plynu), úhrada starších nákladů České pošty, rostoucí ceny za spotřebované energie či vyšší potřeba nákupu léků a zdravotnického materiálu. SR více zatížily i čisté výdaje na obsluhu státního dluhu¹⁰⁵. Jejich růst oproti roku 2021 zrychlil. Loni dosáhl 17,7 % a svou výší (49,7 mld. korun) se těsně přiblížil rekordním výdajům z roku 2013. To souviselo s růstem výše dluhu i úrokových sazeb na tuzemských státních dluhopisech. Objemově významné běžné transfery krajům a obcím v souladu s rozpočtovým očekáváním za loňský rok mírně vzrostly (+2,3 %, +5,3 mld. korun). Prorůstově zde působil mírný růst platových tarifů pedagogů základních a středních škol (+2 %) i kompenzace územním samosprávám za ubytování uprchlíků, opačný vliv mělo snížení prostředků na sociální služby či lůžkovou péči (související s předloňskými mimořádnými odměnami). Z ostatních běžných výdajů vzrostly platby veřejného zdravotního pojištění za tzv. státní pojištěnce (2,4 %), jež byly ovlivněny jak změnou valorizačního mechanismu¹⁰⁶, tak vyšším počtem pojištěnců.

Graf č. 19 Vybrané výdaje státního rozpočtu (roční úhrn, v mld. korun)

*Pokrývají výdaje na platy v organizačních složkách státu. Nezahnují například mzdové výdaje na regionální školství.
 **Zahrnuje i dávky péčovské péče. ***Zahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách. Jsou zde obsaženy i dávky humanitární pomoci poskytnuté občanům Ukrajiny.
 ****Obsahují zejména výdaje na nákup služeb, materiálu, energií či ostatních služeb (například výdaje na opravy a udržování).
 *****Vyjadřuje saldo rozpočtové kapitoly Státní dluh. Zdroj: MF ČR, MPSV

Rozpočtově očekávaný propad běžných transferů podnikatelům souvisel s útlumem záchranných programů za pandemie. V druhé půli roku byl ale tlumen výdaji na energetický tarif.

Ve směru poklesu běžných výdajů dle očekávání výrazně působily neinvestiční transfery podnikatelům, jež meziročně propadly o 28,8 %, resp. 36,1 mld. korun. Projevil se zde zásadní útlum záchranných programů pro podniky zasažené dopady pandemie (o 60 mld. korun), dílčí vliv měly také nižší zálohové dotace na obnovitelné zdroje energie. Opačně působily zejména nové dotace na úspory energie (tzv. energetický tarif sloužící jako pomoc domácnostem) vyplacené letos v září (17,4 mld. korun) a v menší míře také odpuštění poplatku za obnovitelné zdroje energie. Snížení dotací příspěvkovým organizacím (-4,3 %) je úzce spojeno s vyšší předloňskou základnou ovlivněnou výplatou mimořádných odměn

¹⁰⁵ Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396).

¹⁰⁶ Měsíční platby státu se od ledna 2022 zvýšily z 1767 korun na osobu. Podle později schválené novely zákona o veřejném zdravotním pojištění však došlo od září 2022 k poklesu platby na 1 487 korun.

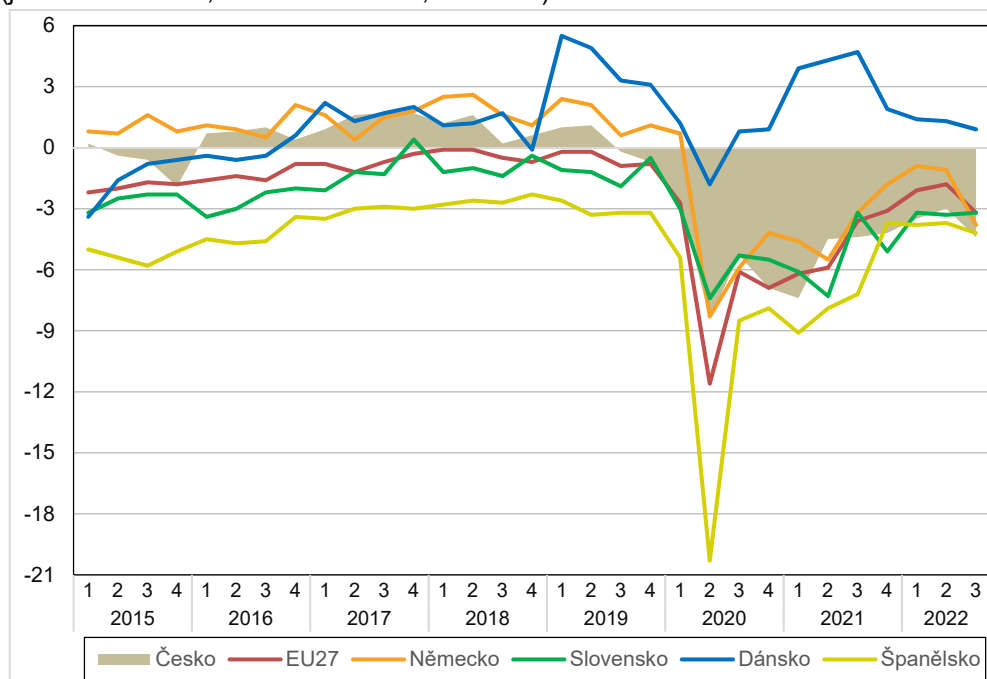

zdravotníkům. S ústupem pandemie souvisel rovněž pokles dotací neziskovým organizacím (-11,9 %), hlavně v oblasti školství a sportu. Růst dlouhodobě rostoucích povinných odvodů ČR do rozpočtu EU se loni zastavil (-1,8 %), a to poprvé od roku 2017. Váhově významné výdaje na platy v organizačních složkách státu druhým rokem v řadě fakticky stagnovaly.

Mírný růst investic odrážel vyšší výdaje na dopravní infrastrukturu i životní prostředí. Přispěly k němu investice na společné projekty ČR a EU.

Kapitálové výdaje SR se díky výraznému zrychlení čerpání v samém závěru loňského roku¹⁰⁷ meziročně navýšily o 5,5 % a dosáhly rekordních 186,9 mld. korun. I tak ale o více než desetinu zaostaly za rozpočtovým očekáváním (dále mírně sníženým novelizovaným rozpočtem). Bezmála polovina prostředků směřovala loni státním fondům, zejména Fondu dopravní infrastruktury (meziročně o 11,7 mld. korun více) a Státnímu fondu životního prostředí (+8,0 mld. Kč, především na realizaci programu Nová zelená úsporám financovaného z prostředků Národního plánu obnovy). Mírně vzrostly i investiční transfery podnikatelům. Z hlediska zdroje financování přispěly k růstu investice na společné projekty ČR a EU (+19 mld. korun, na 93 mld.). Naproti tomu výdaje na projekty z výhradně národních zdrojů meziročně skoro o desetinu poklesly. Celkové investice tvořily loni 9,4 % veškerých výdajů SR. To sice bylo nejvíce za posledních sedm let, ale od dlouhodobého průměru (za celé období od vstupu ČR do EU) se významně neodchylovalo.

Graf č. 20 Saldo hospodaření sektoru vládních institucí ve vybraných státech EU (jednotlivá čtvrtletí, sezónně očištěno, v % HDP)

Zdroj: Eurostat

Výše státního dluhu vzrostla o více než 400 mld. korun třetím rokem v řadě. Loni se navýšila hodnota vnitřního i vnějšího dluhu.

Hluboký rozpočtový schodek se promítl do vysoké výpůjční potřeby státu. Státní dluh vystoupal na konci loňského prosince na 2 895 mld. korun, když za celý rok 2022 vzrostl o rekordních 429 mld. (+17,4 %)¹⁰⁸. Zásadně se na tom podílely emise středně i dlouhodobých korunových dluhopisů (se splatností nad 1 rok) na domácím trhu, a to přesto, že nedosáhly intenzity z let 2020 ani 2021¹⁰⁹. Stát si loni naopak vypůjčil podstatně více od domácích (emise dluhopisů na počátku roku dosáhla 43 mld. korun)

¹⁰⁷ V prosinci bylo ze SR na investicích čerpáno 39,5 mld. korun, tedy více než za první čtyři měsíce roku (28,5 mld.), které byly z velké části poznamenány režimem rozpočtového provizoria.

¹⁰⁸ Nárůst dluhu v předchozích dvou letech silně poznamenaných dopady pandemie však také přesáhl 400 mld. korun (v roce 2020 +409,5 mld., o rok později +416,1 mld.).

¹⁰⁹ Hodnota všech státních dluhopisů v oběhu vzrostla za loňský rok o 243,7 mld. korun, tedy na 2 609,8 mld. Rovně dvě třetiny hodnoty dluhopisů držely v prosinci 2022 tuzemské finanční instituce, nerezidenti pak necelých 27 %. Z hlediska celkové držby dluhopisů posílil meziročně nejvíce podíl tuzemských domácností (na více než dvojnásobek -3,7 %), v menší míře také penzijních fondů, pojišťoven, investičních fondů a rovněž nerezidentů.

a intenzivněji rovněž využíval krátkodobých dluhových nástrojů (pokladničních poukázek i zápujček na eurovém peněžním trhu). Proto také vzrostla druhým rokem v řadě i vnější zadluženost ČR (o více než 110 mld. korun) – na celkové výši státního dluhu se ovšem stále podílela méně než desetinou.

Schodek hospodaření sektoru vládních institucí v ČR se za tři čtvrtletí meziročně snížil o třetinu.

Celý sektor vládních institucí (VI) v ČR vykázal za 1. až 3. čtvrtletí 2022¹¹⁰ schodek 145 mld. korun¹¹¹, což byl oproti rekordnímu deficitu ze shodného loňského období skoro o třetinu příznivější výsledek. Za tímto zlepšením stál výhradně vývoj v první polovině roku, ve kterém se ještě výrazněji projevoval dopad postpandemického oživení ekonomiky. Naopak ve 3. čtvrtletí se schodek prohloubil na 60 mld. korun (horší výsledek byl v tomto období zaznamenán pouze v krizovém roce 2009). Projevil se zde sílící meziroční růst výdajů sektoru VI (z 5,5 % ve 2. čtvrtletí na 12,2 % ve 3. čtvrtletí), za nímž stály vyšší sociální dávky (vč. mimořádné valorizace důchodů) i ostatní běžné transfery (vliv zavedení Úsporného energetického tarifu), růst vyplacených vlastnických důchodů (vlivem vyšších úroků) a vyšší objem mezispotřeby a investic (i v důsledku růstu cen v ekonomice). Naopak výrazně klesl objem vyplacených dotací, zůstal však nad úroveň roku 2019. Celkové příjmy sektoru VI, na rozdíl od výdajů, rostly během loňského roku stabilním tempem (v úhrnu za tři čtvrtletí o 10,7 %). Pozitivně se projevoval zejména výběr daně z výroby a z dovozu, jeho růstové tempo se ale vlivem slábnoucí spotřeby domácností snižovalo (ze 13,1 % ve 2. čtvrtletí na 8,7 % ve 3. čtvrtletí). Stabilně naproti tomu díky dobré kondici trhu práce rostlo inkaso běžných daní z důchodů či výběr sociálních příspěvků.

Jedním z dopadů nebyvale vysokého růstu cen v ekonomice bylo i zrychlení dynamiky výdajů sektoru VI ve 3. čtvrtletí.

Trend poklesu relativního deficitu hospodaření sektoru VI se ve 3. čtvrtletí v EU i v eurozóně zastavil.

Zlepšování kondice veřejných financí v EU i státech eurozóny (související i s výrazným útlumem mimořádných veřejných výdajů spojených s pandemií), patrně od počátku roku 2021, se zastavilo. Ve 3. čtvrtletí 2022 se deficit hospodaření sektoru VI v Unii prohloubil na 3,2 % HDP (v předchozím kvartálu totiž činil 1,8 % HDP – nejméně od konce roku 2019)¹¹². Rovněž v Česku se schodek ve 3. čtvrtletí prohloubil (na 4,4 % HDP). To již tak pátý kvartál v řadě vykazovalo horší výsledek než EU i eurozóna. Přes zhoršující se makroekonomickou situaci si stále zhruba třetina (zpravidla středních a menších) států Unie vloni na podzim uchovala mírně přebytky hospodaření. Naopak hluboký, více než 5% deficit sužoval sektor VI v Belgii, Maďarsku a Rumunsku.

Míra zadlužení v EU se druhý rok v řadě mírně snižovala. V Česku jako v jediné členské zemi ale během loňského roku vzrostla.

Míra zadlužení sektoru VI v EU po dosažení absolutního maxima na počátku roku 2021 (92 % HDP) setrvale mírně klesala. Loni na konci 3. čtvrtletí činila 85,1 % HDP a meziročně klesla o 4,6 p. b. K redukcí zadlužení v Unii i eurozóně došlo výhradně vlivem nominálního růstu výkonu ekonomiky, neboť absolutní výše dluhu nadále rostla (byť na rozdíl např. od situace v ČR jen mírně). Největšího zlepšení dosáhly některé dlouhodobě vysoce zadlužené státy – Řecko (o 25 p. b.) a Kypr (o 15 p. b.), významné bylo ale i mezi tradičně fiskálně stabilizovanými zeměmi (Irsko, Dánsko, Litva). Česko představovalo jediný členský stát Unie, v němž zadluženost meziročně vzrostla (ze 40,4 % HDP na rekordních 45,3 %). Míra zadlužení Česka byla ve 3. čtvrtletí v rámci členských států osmá nejvyšší (šlo o nejhorší postavení po roce 2014), nedosahovala však stále ani poloviny úrovně eurozóny. Poměr celkových příjmů sektoru VI k HDP se v loňském 1. až 3. čtvrtletí v Česku, na rozdíl od EU, stále nacházel pod úrovní roku 2019. Naopak relativní objem výdajů rostl v tuzemsku za stejné období svižněji než v Unii. Oproti nejvyšší úrovni zadlužení z éry předpandemické konjunktury (období 2015 až 2019) byl loni ve 3. čtvrtletí dluh sektoru VI zemích EU vyšší o 7,6 p. b. – v nejpostíženějších státech (Španělsko, Francie) až v rozmezí 17 až 18 p. b., v Česku o 15 p. b. Naopak lépe než před pandemií na tom byly jen Irsko (o 8 p. b.), s větším odstupem pak Dánsko, Švédsko a Chorvatsko.

Poměr příjmů sektoru VI k HDP zůstal v Česku pod úrovní roku 2019.

¹¹⁰ Údaje o hospodaření vládních institucí za 4. čtvrtletí i celý rok 2022 zveřejní ČSÚ 3. dubna 2023, Eurostat analogicky 21. dubna 2023. Detailnější zhodnocení tuzemského vývoje za 3. čtvrtletí 2022 je obsaženo v publikaci Analýza sektorových účtů:

<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/analiza-ctvrtletnich-sektorovych-uctu-3-ctvrtleti-2022>

¹¹¹ Není-li uvedeno jinak, jsou údaje o hospodaření sektoru VI v ČR vyjádřeny bez sezónního očištění.

¹¹² Údaje o saldu hospodaření sektoru VI v zemích EU vyjádřené po sezónním očištění.

